

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Az utolsó szó.

Budapest, december 16.

(s.) Koerber ur, úgy látszik, erősen felkötötte a vitézkötést és rettenetesen megkeményítette a szívét. Nem enged. Kéreti magát. Széll Kálmán utolsó szavával szemben sehogysem akarja kimondani a maga utolsó szavát. Ugy látszik, még mindig nem akarja egészen elhinni, hogy az a szó, amelyet a magyar miniszterelnök utolsó szavának mondott, igazán az utolsó. Holott pedig volt alkalma megtanulni, amit itt Magyarországon régóta jól tudunk, hogy Széll Kálmán nem az az ember, aki a szavával játszani szokott, vagy akár megengedje, hogy mások játszsának vele és ennél fogva teljes képtelenség még csak föltenni is, hogy alkuról szó lehet azon a határon túl, amelyet Széll Kálmán végső határnak jelölt meg. És bár Koerber ur és miniszterársai a hosszú alkudozások rendjén alaposan megszokták azt, hogy alkudozni próbájának arról is, ami többé alkut meg nem tűr, most már legalább is csodálatos, hogy még mindig alkudozni akarnak.

Alkunak pedig többé nincs helye. Idő sincs reá. És kedve sincs hozzá sem Széllnek, sem Magyarországnak. A német birodalomgyűlés legutóbbi határozata óta szó sem lehet többé a huzásról-halasztásról, hanem csak végleges és gyors elhatározásról. Hogy ez az elhatározás még most sem történt meg és Széll Kálmán legujabb bécsi utazása is eredménytelen maradt, ezt az osztrák kormánynak teljesen megfoghatatlan alkuvő-szenvedélyén kívül legfeljebb az a fölvetés magyarázhatja meg, hogy Koerber ur igazán kéreti magát és azt hiszi, hogy mi hajlandók leszünk kéri könyörögni. Hogy hajlandók leszünk kéri, könyörögni, legyen olyan kegyes, fogadják

már el azt a kiegyezést, amelynek reánk nézve végső határát Széll Kálmán ellentmondást nem tűrő határozottsággal megjelölte.

Már pedig erre hiába vár. Magyarország elég sokáig és elég alaposan állotta a türelm-próbát, de annyira már nem megy, hogy alázatosan kunyoráljon Koerber urnak akár azért a kiegyezésért, amelyet ő megadni hajlandó, akár azért, amelyet mi legvégső eszéiben elfogadni hajlandók vagyunk. Mert voltaképp arról van szó, hogy Koerber ur rosszabb kiegyezést akar, mint az volt, amelyet már elődjei megkötöttek és ráadásul még ezt is csak úgy, ha nagyon szépen kérjük. Holott pedig nem fogjuk kérni sem erre, de még arra sem, hogy azt a kiegyezést fogadják el, amely amannál nem rosszabb. Csak egyről lehet szó: arról, hogy Koerber ur hamarosan beadja a derekát, még pedig tökéletesen. Mert először is az a kiegyezés, amelynek dolgában Széll Kálmán az ő visszavonhatatlanul utolsó szavát kimondotta, csak éppen olyan, hogy elfogadhatjuk; nem rosszabb, mint az előbb megkötött egység, de nem is jobb; történtek benne egyes elcserélések, de ezek nem billentették a mérlegét sem jobbra, sem balra. Balra nem, mert nem lehetett, — hiszen megmondotta Széll Kálmán, hogy olyan kiegyezést, amely a maga egészében a Bánffy-Badeni-félenél hátrányosabb, el nem fogad — de jobbra sem, annyira semmiesetre sem, hogy lelkesednünk keljen erre és kétségbe keljen esnünk, ha meg nem kaphatjuk. Ezt a kiegyezést, ha tetszik Koerber urnak, megkaphatja, mert Széll Kálmán áll a szavának; de ennél reánk nézve rosszabbat semmiképp, még pedig ugyancsak azért, mert Széll Kálmán áll a szavának.

Ennek is azonban van egy feltétele most már. Ha kell Koerber urnak ez a kiegyezés, akkor szóljon hamar, mert higgye el, hogy el

talál kézni. Azt az ostoba és izetlen huzavonát, amelyvel az osztrák kormány tetszeleg magának, nem hajlandó tovább túrni sem Széll Kálmán, sem a magyar törvényhozás, sem a magyar közvélemény. Széll Kálmánnak eltökélt szándéka, amelynek kifejezést is adott, hogy mielőtt a parlament karácsonyi pihenőre szétmegy, tájékoztassa a Házat és a közvéleményt a kiegyezés ügyének állásáról és pedig úgy, hogy teljesen tiszta és végleges helyzetet tárhasson fel az ország előtt. És a parlament is, az ország is elvárja, hogy mikor a honatyák a karácsonyi szünet alatt megjelennek választóik előtt, arról számolhassanak be, hogy az öttestendő herce-hurcának vége van és tudjuk valahára, hogy Ausztriával hányadán vagyunk. A magyar kormánynak, törvényhozásnak és közvéleménynek ez az egyező akarata van olyan erős, mint a német vámtarifa elfogadásával teremtett helyzet, pedig ez a helyzet is éppen elég erős. Az erejével talán Koerber ur is tisztában van.

Ilyenformán Koerber ur tisztában lehet azzal, hogy ha komolyan akar valamelyes kiegyezést, akkor az ő utolsó szavát nagyon, de nagyon hamar ki kell mondania. Olyan hamar, hogy a magyar parlament karácsonyi szünete előtt itt is, ott is mindenki tudhassa, mi lesz. Ha pedig ki nem mondja azt a szót, hogy akkor mi lesz, azt nem tudjuk. Lehet, hogy súlyos bonyodalmak lesznek, lehet, hogy válság lesz, talán végzetes válság is; csak egy nem lesz semmiesetre: *kiegyezés*. Ez az egy, egészen bizonyos, hogy nem lesz.

Ha tehát Koerber ur bele akarja kergetni Magyarországot az Ausztriától való gazdasági különválásba, akkor csak kérésse magát. Ha azt akarja, hogy újév után egy csapásra kinőjjenek a földből, az osztrák határ

A hol a pénz nem isten

— REGÉNY —

Írta: JOKAI MÓR

MÁSODIK FEJEZET.

A vashajó lakói.

Még jobban meglepett bennünket az a tümemény, hogy a gejzir aljából egy hatalmas forrás zuhogott elő, melynek árja sokáig megtartotta világos színét a tenger sötétzöld hullámai között.

„Hurráh! Ivóvíz!” rívaltak a matrózok.

A forrás nem gőzölgött, tehát a vízének hidegnek kellett lenni.

Hogy egy forró vizet és gőzt okádó gejzir aljából hogy buzoghasson elő hideg víz, annak a rejtélyén hiába törtem a fejemet. Hiszen chemiai uton lehet jeget előállítani, — s a természet nagy chemikus. A híres jégbarlangokban nyáron növekedik a jég, télen elfogy.

— Hadnagy ur, hat legénnyel szálljon a középdergelyébe vizet tölteni!

A kapitány parancsa nekem szólt.

A középdergelyét azonnal vizre bocsátottuk s három hordót belehengerítettünk. A többi kővetkezik. Azzal elindultunk a part felé.

De könnyebb volt az a parancsot kiadni, mint végrehajtani.

Alig haladtunk egy fonálnyira, amidőn utunkat állta a korallzátony.

A legveszedelmesebb fajtája a zátonyoknak.

A sziklazátony, a homokzátony messziről hirt ad magáról. Tulemelkedik a hátával a tenger felszínén, a hab megtörik a szélein; de a korallzátony a víz színe alatt bujkál. Azt egy trillió eleven állat építi, amely csak a víz alatt él és működik. Szaporítja a fajtát, építi a várat: virág és féreg egy személyben. Teremtő erővel bir: egész szigeteket alkot. De tengeralatti építményeivel a hajósok legnagyobb veszedelme.

A korallzátony mindenféle római betűt utánzó a tömeges alakulásában. A természetűdösök azt már kitalálták, hogy a korallféreg, hogyan teremti virágot, a virágból nemes kővé vált ágat, de azt még nem tudták kieszélni, hogyan él tovább az a kő, hogyan vastagszik meg a törzse? Élő növény ez a kő, mint a hárfa, hisz a törzsét már nem építi a teremtő féreg. Mikor egy ilyen amfiteátrumba beletévedtünk a dereglyénkkel, alig tudtuk belőle kitalálni, mikor észrevettük, hogy labirintba kerültünk.

Nekem még tengerész-növendék koromban kedvence tanulmányom volt a korallok világa. No most alkalmam volt abban színről-színre gyönyörködhetni. A tenger vize kristálytiszta volt, a fenekéig lehetett látni. Köröskörül a madrepörák erdeje, sövénye, sziklagassai, a vépiros, rózsaszínű és fehére irsek, nemes korallok, a fekete antipathesek, a foszforosan világító legyezősök. Egy tündérvilág, a minőhöz hasonlót a szárazföld nem mutat föl. A vizalatti fák minden ágán virág, mely él, mozog, nyílik, csukódik s minden virágban egy élő féreg, mely magának monu-

mentumot s új petéinek bölcsőt épít, mintahogy a méh, a darázs építi a sejtet.

Hát ez így elnézve, merő gyönyörűség egy természetbúvárra nézve.

Ámde a hajóselegények nem természetűdösök, nekik semmi örömük nem volt a szépséges korallokban, amik buján tenyésztek a vulkán körüli tengerben, melynek vizét melegen tartá a vizokádó gejzir, s ez kell a korallnak.

Megkísérteni a keresztültörést a korallzátonyon, ostoba bátorság lett volna: okvetetlenül megfeneklett volna a dereglyénk; nem is próbálkoztunk meg vele.

Azon törtém a fejemet, hogy miképpen tudott az a vashajó ezen a korallzátonyon keresztül csak a partig is eljutni?

A matrózok a szenteiket hitták segítségül. A tengerész nem káromkodik (amíg vizen van).

S csakugyan történt esoda az imádságainkra.

Egyszer csak azt láttuk, hogy annak a barlangnak a szádjából, mely a gazdag vízforrást zuhogtatja, egy csónak táncol elő, melyben egy emberi alak ül, aki egy szál evezővel, két kézre fogva, irányítja a ladikját, amint ez a zuhatagon keresztül a tengerbe alárobán. Egy kicsit elmerült, a zuhatag átcsapott rajta, de azt fel sem vette; a zuhatag sodroma vitte előre, neki csak irányt kellett adnia a lapátal. Ugy látszott, hogy ő már jártas a korallzátonyok tömkelegében. Felénk tartott. Jó félórába került, míg a dereglyénkhez ért.

A csónakos messziről kiáltott ránk, spanyol nyelven:

mentén a nemzetiszínű vámsorompók, hát csak kérésse magát. Ha azonban azt hiszi, hogy ettől megijedünk és ebben a hitében kéri magát, akkor nagyon jó lesz Ausztria érdekében, ha a legnagyobb sietséggel megmondja a dolgot. Ausztria érdekében, ezt hangsúlyozzuk. Mert Magyarország érdekében csak arra kérhetjük, hogy kérésse magát tovább is egész nyugodtan. Ó hamar ki fog ábrándulni fatális nyugalmából, de mi rendületlen nyugalommal fogjuk bevárni azt a katasztrófát, amelyet Koerber ur vérfagyasztó nyugalommal kegyeskedik reánk zudítani: az *öndöllő vánterület* katasztrófáját.

És ha Koerber ur igazán hiszi, amivel az ő sajtója rémitget bennünket, hogy a gazdasági önállóságba belepusztulunk: legyen nyugodt, a rémes pusztulásból megmentünk mindenestre egy pár garast, annyit, amennyi elegendő lesz — Koerber ur ércszobrára. A pusztulásból megmentett utolsó garasainkat örömmel fogjuk odaadni az első osztrák államférfi szobrára, aki jót tett Magyarországnak, aki megvalósulni engedte a magyar nemzet legfőbb vágyát, legszebb álmát: a gazdasági függetlenséget.

ORSZÁGGYÜLÉS

Budapest, december 16.

A könyvtári bizottság valamilyen jelentését tárgyalták a kivándorlóról szóló törvényjavaslat előtt. Nem fontos, hogy milyen jelentését. De tárgyalás közben egyszer csak megszólalt valaki, nem a padsorokból, hanem a völgy közepéről, ami egészen szokatlan a t. Házban. És amit mondott, az még sokkal szokatlanabb.

Mert azt mondta többek közt:

— *Ma éppen hetven éve, 1832. december 16-án, mikor mint a távollévők követe először jelentem meg az országgyűlésben...*

S ez nem mese. Valaki megszólal ma a t. Házban, hogy éppen hetven esztendeje tagja a törvényhozásnak. És ma is friss, ma is résztvesz a vitában. Tanuja volt hetven esztendő keresztül a régi értelemben vett szennazócs üléseknek. Ott volt, amikor Kossuth szavára azt felelték: „megadjuk!” És ott volt, amikor egy másik generális szavára azt rikácsolták: „Örült róka!” Ott volt minden jelenetnél, ami nekünk legenda csak, és ott volt minden je-

— Isten hozott, uram!

Negrítő volt, de a pápua-fajból. Testbőre olajtarna, de az arca piros; a haja göndör, de esigásan fürtökben felálló, s az ajkán serkedő bajusz, ami a feketének nincs, — öltözete is volt: egy ing, mely nyakától térdéig fedte, de az nem volt szövetszál, hanem valami átlátszó anyagból, mely a testhez tapad. Főkabendéből készül az; láttam olyat a pápai arzenál muzeumában; derékben szíjjal volt átszorítva s arról egytűlök csüggött alá, melybe egy kés volt dugva. Csónakja főkaborból volt, felül is betakarva, a bőr-födélén csak az evezés számára volt nyílás, amit az a felemelt ingével betakart: a hullám nem csaphatott be. Egygyel több rejtély, hogy kerül egy pápua a Cap Horn közelébe? A Pápua-szigetek messze vannak ide. Majd megkapjuk a megoldását.

Amint a dereglyénkhez ért, elkezdett hozzánk beszélni, spanyol nyelven, mely keverve volt olaszszal.

— A gazdám küldött hozzátok, hogy mutassak utat a zátonyon keresztül a nagy forráshoz. Látott benneteket a vashajóról.

— Köszönjük a barátságát. Hogy hívják a gazdáját?

— Capitano.

— De a családi nevén?

— Más nincs. Csak egy capitano van. A második gazdám a „padrone”. A capitano fia a „cadet”, a leánya a „cara”, a padrone fia a „rufo”, a leánya a „mestiza”; a capitano felesége a „donna”, a padrone felesége a „mandola”. Így szólítják egymást.

— Hát téged hogy híznak?

lenetnél, amit jobb volna elfelejteni. Hetven esztendeje törvényhozó — s ez nem mese, az öreg Madarász József leplezte le ma ige magát.

Megéljenztek. De talán megérdemelte volna, hogy minden pártból fölkeljen valaki, aki néhány szóval üdvözlje a nagy magyar idősknek élő tanuját. Szokatlan lett volna, de hát nem mesének fest az is, hogy itt pöröl velünk még ma is az öreg Madarász?

*

A kivándorlóról napirend szerint csak délig vitakozhatott volna a t. Ház. Mikor azonban *Kristóffy József* előadó befejezte hatásos beszédét s az óramutató már a XII. szám felé kapaszkodott, Barta Odón indítványára módosították a napirendet s máskorra hagyván a hátralevő kérévényeket, ma csak a kivándorlóról szóló javaslattal foglalkoztak.

Es minden párt szónoká ugyanabból a hangnemből beszélt. A szélsőbéli Barta Odón, a szabadelvűpárti *Hegedüs Loránt*, a néppárti *Csernoch János* egyforma örömmel üdvözlötte a törvényjavaslatot. A megokolást is egy csapáson haladtak. Persze az is igaz, hogy ebben a kérdésben nincs a közvéleménynek két frakciója, mindenki egyformán gondolkozik. De azért érdekes volt mindahárom beszéd, legérdekesebb mégis a *Hegedüs Loránt*, mert ő bejárta azt a világot, ahol a mi kivándorlóink előszeretettel bujnak meg, és személyes tapasztalásai alapján referált a bajokról is, az orvoslás legvalószínűbb módjairól is. Amit *Hegedüs Loránt* a kivándorló magyarok kísértéséről, a rájuk váró lélekfogyosásról, a mi ugynevezett konzuljaink tehetetlenségéről, azután pedig a székegy-kérdés jóformán ismeretlen részleteiről mondott, az ugy hatott, mint a leleplezés. Figyelmű és hálás hallgatósága volt mindahárom szónokának, de különösen *Hegedüs Loránt*nak, akit beszéde után a többség lelkesen megéljenzett.

A miniszterelnök javaslatához képest elhatározta a Ház, hogy a javaslatot egyfolytában letergálja s csak aztán ter át a kérévényekre. Ezek után kerülnek sorra a kivándorlással kapcsolatos javaslatok és a cukorjavaslatok.

A képviselőház ülése december 16-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf *Apponyi Albert*.

A kormány részéről jelen vannak: *Szell Kálmán* miniszterelnök, *Lukács László*, *Láng Lajos*, *Daranyi Ignác*.

— Negrítő.

— No az a fajod neve. De hát a bányádát, ösödét hogy nevezik akkor?

— Nekem nincs se bányám, se ösém. Csak egy leány-pajtásom van, azt úgy hívják, hogy „Cava”.

— Te nevezted el annak?

— En.

— Talán karmol?

— Sőt harap is.

— Tehát csak ketten lakjátok szinesek ezt a hegyvidéket?

— Ez egy sziget.

— S hová lett a többi rokonotok?

— Azokat lesodorta a tenger, mikor azt a vashajót feldobta a hegy tetejére, ahol ott ragadt.

— Te emlékezel arra?

— En meg a Cava.

— Ti ketten hogy maradtatok meg?

— Mikor a tengert láttuk közeledni, felkapaszkodtunk egy kókuszfára, elbújtunk a levelei közé; a tenger keresztül csapott rajtunk; buvárok vagyunk; nem fulladtunk bele; ott talált bennünket a capitano: addig éltünk a kókuszdiókból.

(Tehát a vashajót a tenger vitte oda fel. De mi zudította fel a tengert oly képtelen magasságra?) (Majd megkapjuk erre a felvilágosítást. Hátha megfordítva volt? A föld súlyodt alá?)

A negrito még többet is elmondott.

— Azelőtt tüzkádó volt az a hegy; a mióta a tenger beleomlott, vizet ökadik; azóta vannak itt a part körül a korallzátonyok, a forró vizűl, ami a tengerbe omlik.

Elnök az ülést megnyitván, felolvassák és hitelesítik a mult ülés jegyzőkönyvét.

Szvák Imre az igazságügyi bizottság előadója: Beterjeszi a bizottság jelentését a tengersem ügyében hozott ítélet beikölvezéséről benyújtott törvényjavaslat tárgyában.

Hegedüs Loránt a könyvtári bizottság előadója: Referálja a bizottság jelentését a képviselőház könyvtárának állapotáról és az új helyiségbe történt átköltözéséről.

Ballagi Géza: Tudomásul veszi a bizottság jelentését. Indítványozza, hogy utasítsa a Ház a könyvtári bizottságot, hogy a régi országgyűlési naplók és irományok publikálására előirányzott huszezer koronából egy bizonyos összeget bizzon a Ház valamely tudós tesületre, pl. az Akadémiára, amelyet ez különösen a mult századbeli országgyűlések irományainak publikálására iordítson.

Szederkényi Nándor: Szükséges, hogy a kerületi ülésekről, a regnikoláris ülésekről szóló iratok, amelyek Magyarország politikai, közgazdasági és közjogi fejlődését tartalmazzák, mindenki használatára publikáltsanak. Hozzájárul Ballagi indítványhoz. Ajánlja a Háznak, hogy a publikációt angol minta szerint tegyék meg mi is. A Házban oldjuk meg és tegyünk intézkedést, hogy a publikálások a képviselőház határozatai folytán történjenek.

Nadarász József: Eppen ma 70 éve, hogy mint a távollévők követe résztvet az 1832. december 16-án összehívott országgyűlésen. (Eljenzés.) Kéri az elnököt, hogy a régebbi képviselők meghallgatásával a régi országgyűlési irományok publikálására tegyen indítványt.

Elnök: Ebben az esetben az anyag összegyűjtésével és közéletével állunk szemben. Nem csak az összegyűjtésről van szó. A bizottság arra a meggyőződésre jutott, hogy ezzel egy tudományos, szakképzett egyént kell megbízni. Időnkint a munka előhaladásáról a Háznak jelentést tesz majd a bizottság. A képviselőház azután határozhat a már összegyűjtött anyag mennyiségének publikálása tekintetében.

A Ház tudomásul vette a könyvtári bizottság jelentését.

Fassio Tódor referálása után tudomásul vették a számvizsgáló-bizottság jelentését a képviselőház pénztárának az 1902. év első felére vonatkozó számadásairól.

(A kivándorlási javaslat.)

Kristóffy József előadó: Ismerteti a javaslatot, mely két fontos alakra van feltehető. Az első, hogy nincs általa korlátozva a közszabadság, a másik az, hogy a kivándorlást lehetőleg csökkenti és megnehezíti. Az állam tehát apóló kezével kíséri útján a kivándorlót, s már itthon védi az üzerek csábításaitól, végre új letelepüléskor gyámolítja. A javaslat arra törekszik, hogy a kivándorlásnak jellege a munkaszerezés legyen és hogy a könyvneimű kivándorlás és a csábítás minden neme meggátolassék. Arra törekszik a javaslat, hogy a kivándorlás oly helyekre irányítsassék, amelyek ugy a kivándorlók, mint az állam érdekében a legalkalmasabbnak mutatkoznak és a kivándorlás azon országoktól, ahol a kivándorlók vagyona és egészsége veszélyeztetve van, eltereltessek. Arra törekszik a javaslat, hogy a kivándorlók szállításával foglalkozó vállalkozók és azok meghatalmazottai a hazai hatóságok legszigorubb ellenőrzésének és vizsgálatainak legyenek alávetve; arra törekszik a javas-

— S hogyan tudsz te a csónakkal keresztüláldolni a korallzátonyon?

— Nagyon könnyen. A forrás vize édes. A korall édes vízben nem tenyészik, hideg vízben. Annak tengervize kell, koserű, meleg. A barlangból édes víz ömlik alá s az messzire elfut a tenger vizében. En a markommal vizet meritek, megkóstolom: ha édes, akkor evezhetek előre, ott nincs korall, a víz elvezet a zátonyon keresztül. Ti magatok is rátaláltok az édes víz folyása mentén a járható utra.

(Mennyit tanulunk mi ettől a vad embertől!)

(Folytatása következik.)

Berlichingeni Götz.

(Opera öt felvonásban (kilenc képbén). Irla: *Willner A. M.* Fordította: *Várady Sándor*. — Zenéjét szerette: *Goldmark Károly*. Legelső előadása a Magyar Királyi Operaházban 1902. december 16-án.)

— A *Budapesti Napló* eredeti tárcája. —

Irla: *Gergely István*.

A Magyar Királyi Operaházban, ahová különben csak egy-egy hullámvérőse szokott érni a külföldön lezajló művészi eseményeknek, ma este az egész zenevilág feszült figyelmé közepette a legnagyobb élő mester egy új remeke lép világkörül utjára. Valóban ritka egy esemény, amely büszke dátuma marad műintézetünk történetének. *Goldmark: Berlichingeni Götz* című új dalművének premierjén, ugyszólván, az egész művelt világ ül a magyar színpad rivaldájá előtt, emelkedett kebellet várván, vajlon mit dalolt ezuttal *Sába király* néje poétája.

Az immáron hetvenhárom éves poéta! Ebben a patriarkális korban mások békés szemléletűre nyugtadják fejüket, miattal lehalkult szívükben szelid lemondás fakaszt elnéző szerete-

lat, hogy azon országoknak és államoknak, amelyekbe a kivándorlás irányul, gazdasági, kereseti, éghajlati és egyéb viszonyairól megbízható értesülések szerzessenek és ezekről a kivándorlók jó előre értesítsenek. Arra törekszik a javaslat, hogy a kivándorlók erre irányuló első lépésüktől kezdve a kivándorlás egész tartama alatt, sőt újabb letelepedésük irányában az állam gyámolításában, védelmében és oltalmában részesüljenek. Arra törekszik a javaslat, hogy a kivándorlótartakban a magyar államhoz való tartozandóság és hazafiaság érteleme fenntartassék és végül arra törekszik a javaslat, hogy a visszavándorlás minden lehető módon és eszközzel előmozdításának és elősegítésének.

Barta Ödön: Kéri, hogy a Ház változtassa meg a tegnapi határozatát, amely szerint me délben a kérvények tárgyalása miatt félbe kellene szakítani a kivándorlás tárgyalását.

Széli Kálmán miniszterelnök: Nem tartom célirányosnak, ha a törvényjavaslatok tárgyalása félbe szakítatik. (Helyeslés.) Ez okból hozzájárulok ahhoz, amit Barta Ödön képviselő ur javasol, hogy t. i. ez okból a kérvények tárgyalásával a törvényjavaslat tárgyalását ne szakítsuk meg, hanem folytassuk a törvényjavaslat tárgyalását. (Helyeslés a jobb- és szélsőbaloldalon.)

Barta Ödön: A törvényjavaslatot egyhangulag szavazza meg a Ház, tehát a kormány súlyos kötelességet vállal magára a kérdés gyors megoldására vonatkozólag. A kivándorlók egyik főbaja az ügy-nyökök garázdálkodása. Komoly veszélyt lát abban is, hogy a kormány nem tudja a kintlevőkben ébren tartani a nemzeti szellemet. Elidegenítik a választást s ez által hazajutó pénzeit bőven ellátott ügynökök. És ezért kéri a miniszterelnököt, létesítsen szervezést, amely a magyarok érdekeit volna hivatva a külföldön képviselni. Nem tudja, mi az akadály a kivándorlók irányításának; kikötőinknek jelentőséget kellene nyújtani. Magyar vállalkozó, magyar árusulat legyen az, amelyre honfitársaink jövőjét rábízunk. Eddig közös prédának tekintették honfitársainkat. Ezt csak az által szüntetik meg, ha nemzeti lobogó alatt, magyar hajón szállítjuk ki kivándorlóinkat. Javaslom, hogy csak magyar ipartermékek és mezőgazdasági cikkek használatsanak s csak magyar polgárok alkalmazatsanak a hajókon. (Helyeslés.) A miniszterelnök a pénzügyi bizottságban hozzájárult az elvhez; szólt őhatánra, hogy a Ház naplóiban is helyet foglaljon el a kijelentés. A konzulátusoknál is magyar embereket kellene alkalmazni, nem pedig amerikai kereskedőket. Tovább nagyobb egyházi oltalomban részesítendő honfitársaink. Az amerikai püspökök avertálóra viseltetnek minden magyar pap iránt, főleg, ha az illetős. A törvényjavaslatot pártja nevében elogadja. (Helyeslés.)

Hegedüs Loránt: Az utolsó tíz évben maidegen minden európai állam tudott olyan intézkedéseket tenni, amelyekkel a kivándorlók számát csökkentette. Négy ország marad egész Európában ahol az 1891-1900. évek folyamán a kivándorlók nem csökkentek. Az én egész felszámolásom abból fog állani, hogy kimutatassam amerikai, románai és részben kanadai tapasztalataim alapján azt, hogy mit kell és mit lehet tenni ott a magyar állampolgárok megmentése céljából. A miniszterelnök ur javaslata igen helyesen abból a szempontból indul ki, hogy a kivándorlók ne menjenek olyan országba, ahova a bevándorlás nekik el van tiltva. Másrészt, hogy ók tájékoztatva legyenek az iránt, hogy micsoda viszonyok vannak abban az országban, ahova meg

fognak érkezni. Ez az állam és az állampolgár egymásközi viszonyának megszüldárdítása végett teljesen helyes és tiszta feltegelésre fog vezetni. Én körülbelül öt napig néztem mintegy 600 kivándorló megérkezését a newyorki kikötőben. Ebből a megérkezőkből én a következők tanulságokat vontam le. Az egyik az, hogy rögtön, amint a kivándorlók megérkeznek, nekik esik egy csomó ügynek, terít, megjegyzem, az orosz papok és terítők azok akikkel szemben nekünk védekeznünk kell, abban a formában, amelyet, úgy tudom, a miniszterelnök ur foganatba szándékozik venni, hogy t. i. ezeket a kivándorlókat ott magyar felügyelet alá helyezzük. (Élénk tetszés.) A másik szempont az, hogy ezek az emberek tájékoztatva legyenek, még mielőtt elindulnak, arról, hogy mit fognak ott találni. Anglia és az angol Emigration Office szíveslegébből bemutatathat az a módot, amint Anglia a maga kivándorlói tájékoztatja. Az egyik mód az, hogy közönyvítárakban ingyen informálhatja magát minden kivándorló. Ez, nem hiszem, hogy nálunk sikerrel járna. A másik mód egy nagy vörösbetűs plakát amely időnként megmondja, hogy hova nem lehet most bevándorolni és ezt a plakátot aztán 65 000 példányban minden postahivatalban, vasúti állomásokon, gőzjárműállomásokon feltegelteszik. Azt hiszem, hogy az volna az egyetlen, amit nekünk is meg kellene próbálnunk. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Legfontosabb azonban, amire nézve amerikai tapasztalataim alapján indítványt tenni akarok, nem ez, hanem az, hogy a mi telepeink nagyon szét vannak szórva és kevés számmal vannak. Összesen négy ilyen telep van, meglehetősen magukra hagyatva; és mindaddig, míg ezen a dologon nem változtatunk, azt a majdnem 300.000-re menő lelket nemcsak nem tuduk megmenteni, hanem azt sem tuduk megakadályozni, hogy a közüliük visszatérők sokkal rosszabb eszméket ne hozzanak be az országba, mint a minökök el bírt meg tudunk bírkozni. (Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Itt az első dolgot konzulátuk szaporítsa. A segítésnek egyik módja volt a tiszteletbeli konzulok alkalmazása. Miután azonban ez keveset használ, én a tiszteletbeli konzulok helyett alkonzulokat vagy ügynököket kérek alkalmazni mert ezek az úgynevezett tiszteletbeli konzulok lehet, hogy a tiszteletbeli igen, de a konzuli elnevezést nagy ritkán érdemlik meg. (Derültség a jobb- és baloldalon.) Konzulátusainkkal nem menthük meg magyarjainkat, ha mi a dolgot sürgősen másképpen nem rendezük. (Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Azonban kétséget nem doog, hogy a magyarság megmentése csak akként lehetséges Amerikában és Romániában is, hogyha a magyar egyházak dolga tisztába hozatik a szentsékekkel és rendeztetik, nem úgy, hogy külön egyházak alkotassanak, hanem úgy, hogy a szentsékekkel kezeljék meg a megmáltassuk, hogy az oltani magyar katolikusokat vagy reformátusokat, vagy görög-katolikusokat csak úgy lehet megmenteni, ha ezeknek egyházaik magyar szellemben szervezettek. A közoktatásügyi miniszter urnak az a lépése hogy vizitátorokat küldött ki Amerikába, mindenesetre igen jóvá kezdemenyvezés. És én nagy sajnálattal látom, hogy a néppárti lapokban ez a küldetés gunyos kritikának van kitéve.

Csernoch János: Nem! Sőt ellenkezőleg. Majd meg fogom magyarázni!

Hegedüs Loránt: Hogy ez csakugyan így van és másképp nem is lehet, ennek bizonyítására csak azt hozom el, hogy egyetlen életük - mintegy 250 egyéletük van - teljesen egyházi alapokon nyugszik.

1897-ben megtörtént a magyar katolikusok és görög-katolikusok uniója és 1898-ban a reformátusok uniója. Egyelőre, nekünk más kitapogatható pópünk, amelyely öszszeszeraszthatjuk a magyarságot, nem lehet, mert a konzuli szervezet vagy nagyon drága, vagy pedig erre a célra egyáltalán nem alkalmas.

A székelv-kivándorlás kérdéséhez szintén két-estendei tanulmányozásom eredményei alapján szölkhatok hozzá. Ebben a Házban már többször szóba került, hogy milyen fontos a székelv-kivándorlás kérdése és ezzel nem is foglalkozom. Mi folyton erdélyi kérdéskör beszélünk, ugy beszélünk, mintha képezhető volna oly fordulat, hogy Erdély Romániához csatolható.

Az erdélyi kérdés kifejezés használata, én szerintem teljesen felesleges dolog, amely még a földrajzi helyzetnek sem telet meg. Csak egyetlenegy oldalát fogom megemlíteni, amely a legfontosabb, amelyet Amerikánál is kiemeltem, tudniillik egyházi oldalát. Egészen sajtáságos és a mi politikai közvéleményünk szakadottságának egy különös tünete az, hogy mi soha azzal, hogy közvetlenül a határunk mellett magyarok laknak nagy tömegben, hogy ezek a magyarok minden tekintetben ki vannak téve az elnemzetlenedésnek, nyilvánosan nem foglalkozunk, legalább én e Házban sohasem hallottam erről beszélni (Igaz! Ugy van!), ellenkezőleg, annyira jutottunk, hogy akkor, mikor egész Európa előtt lemondarandoztat minket a románok, akkor senkinek sem jutott eszébe a sájtóban azt mondani, hogy amellet, hogy ezek a vadak nem igazak, sokkal nagyobb mértékben valóságos elnyomás történi Romániában az oltani magyarsággal, az oltani csángókkal és az oltani székelvvel szemben. Hogy mi lehet ennek az oka és hogy melyik az a pont, amelyen ezt a dolgot meg lehetett volna vagy talán meg lehetne meg ragadni, ez a kérdés vezetett engem arra a tanulmányozásra, amelynek eredménye az, hogy egyedül egyházi uton lehetséges valamit segíteni. Nekünk ezen kérdéseket Romániával tisztázunk kell (Helyeslés a szélsőbaloldalon) azért, mert ha az ember, bárcsak mint egyszerű turista utazik is Romániában, rögtön látja mindenütt feltűnni Nagy-Oroszországnak kolostorait és látja, hogy ha van a világon két faj, amely sem nem szláv, sem nem germán, hanem ide van dova Európának ezen nagy ütközö vonalra, hogy egymást megértsék, a melyeknek érdeke az, hogy kezet fogva, azon elenüteteket, amelyek köztük lenniörögnek, igen könnyen kiküszöböljék és hogy így egymást megismerhessék: akkor szerintem ez a két faj a magyar és a román. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Miután azok dolgaiba, akik már román állampolgárokká lettek, épp oly kevés szabad beavatkoznunk, amint mi is megkövetelhetjük Romániától, hogy tartsa be a határvonalat, és hogy csak azon utlakó románoknak dolgába avatkozzék akik román állativalók és akik igen kevés számmal vannak, de nem azokéba, akik magyar állampolgárok; miután, ismétlem ezen nemzetközi határvonalat saját érdekünk szempontjából és még Románia szempontjából sem akarám megsérteni, csak levonom azon következtetést, hogy ennek oka, méltóztatik látni, mennyire ultramontan vagyok...

Förster Ottó: Még lehet! (Derültség.)

Hegedüs Loránt: A moldovai katoicizmus történetében az van monda, hogy a szentségek, valahányszor ezen ötven, száz évenként felújuló lelkialtások törtétek, mindig akart oda magyar papokat küldeni; mindig azon elvöl indult ki, hogy magyar

tet vagy legfölbjebb mosolygó szatírát és nagy dolog, ha egyszer-mászor egy-egy elmés epigramm pattan le a lantról, ahonnan rózsás szerelmek és lángoló férfiere idején elragadó szenvedély zuga légyözhetetlen dalát. *Goldmark* Károly, a napkeleti szép aggastyán, kivétel a természetü törvény alól: dalolt Sába királynője udvarának pálmái alatt anélkül, hogy megbűnhődött volna érte.

Sába királynőjéről - Berlichingeni Götzis nagy ut és csudádom, hogy *Goldmark* csak most, hetvenhárom éves korában lépett relációba *Goethe*-hez, akinek egyénisége oly rokon az övével. Csudálatos, hogy a hangok birodalmának ez a királyi műremeikeinek tanúsága szerint egészen más korban és más viszonyok között körülbelül ugyanazon a lelki processzuson ment át, mint *Goethe* *Farkas János*, aki ugyanabban az esztendőben lépett át az örökkévalóságba, amikor a keszthelyi kántor huszonnegyedik születte a Balaton habjainak zugása közepette az első nadrágocskát kapta, - az a borzas kis gyerek, aki hetven év múlva Götz zenéjét adja a világnak.

Goldmark - ugyszólván - *Goethe* zenében, ez a mondas tölem való; és miután mások nem citalják, megteszem magam.

Goethe ifjusága teljében szabad görög ég alatt az elfogulatlan érzékiség csudálatos világát élte át. És amit a weimari óriásnak a hellenizmus sugallott, azt *Goldmark*nak a Kelet buja világa nyújtotta. A lángoló férfiere orkanszerű szenvedélyéből fakadt a *Sába királynőjének* izzó költeménye.

Folytatom az analogiát. Valamint *Goethe* férfikora alkonyán bölcsélet, allegorikus rejtelmek, misztikusa elmejátékok embe len, - (ez a sorsa a kihamvadtt érzékiségnek, ha nem pusztulnak el vele művészi hajlandóságaink is!) - ugy *Goldmark* is később második művében: *Merlinben* a démonok, a természeti csudák, a miszticizmus világába jutott. De hatalmas Jolkuk mind a két zenit kiemelte végül a kaoszból, - följutottak a szelid magaslatra, ahol a fantázia

szelid jatekai foglalkoztatják a tiszta embert a kedély szabadságában, a lélek derültségében, az elme fenköltésében. A dalnok, aki az érzékiség kinos gyönyöreit, a bölcselkedés keservetes vajdudását megelte, végül megtisztul, lehalkul, újra tiszta gyermek, aki, mint a nyárspolgári idyll költője, egyszerre csak cirkpeli halja a - *Házi tücsök*. Csudás egy szimbolumban dicsőíti a családi tühelyet a poeta, aki jól élte meg életét, mert újra gyermek, akinek naivitása most már bölcseség. Az az érzés, amely *Goldmark* *Házi tücsökét* cirkpelteti, adott életet *Goethe: Hermann und Dorotheájának*.

Goethe számos műremekekben szólaltatta meg a régi görög szellemet és az igazi látnok intuíciójával a maga erejéből új klasszicizmust teremtett; *Goldmark* a *hadifogoly* című dalművében megtalálta e költészet zenei formáját. Aki szívében hord egy daraboskát Homér egeből, az megtalálja a vak költő hangjának hasonlatosságát *Briseis* és *Achilles* dalában. Emberileg pedig ebben a dalműben még magasabba emelkedett a komponista: a családi élet szük köréből az általános emberszeretet magaslataira.

Imhol, ily párhuzamosan haladt egymás mellett a költő és a komponista utja. Végre személyesen is találkoznak, *Jaxthausenben*, *Berlichingeni Götz* utánna, ki is bizonyára vasöklével nagyot ütött a kupakékkal teli tölgyfasztalra, azon való örömben, hogy két ilyen hatalmas szál legény cimboraságba kerül az ő fiú fészékében.

Es ezuttal *Goethe* maga szolgálatja a tárgyat *Goldmark* új operájának, amely az erő kiengesztelő tragikumát állítja elénk.

Valóban, amikor *Goldmark* a közönség vjjongó tapsai közepette a lámpák előtt megjelent, almélködő hódolattal néztem föl nemesek az alkotó művészre, hanem az emberre is, akinek tisztul és emelkedő világfölfogása műremeikeinek fokozatosságában bontja ki szárnyát, egyre fényesebben, egyre hatalmasabban. Ez az öt műremegek egy óriási egyéniség kialakulásának egy-

egy jegecesedési formája, - küzdelem a belső tőkély felé. Megvan a diadal: aki Sába királynőjé volt, a dalnok, imhol az emberség!

Ezen a betetőzési ponton látjuk *Goldmarkot*, aki ma este *Berlichingeni Götzét* mutatta be a magyar közönségnek.

Mint már mondtam, nagy megtiszteltetés ez a premiré műintézetünkre nézve, de köve hiszem, hogy illetékes-e arra a magyar közönség, hogy a dalmű igazi hatását rajta állapítsák meg. Mert *Berlichingeni Götz* első sorban német dal és az is akar lenni. A német história vaskezü hőse, hibával és érényei, tipikus kifejezése fájának, - és a dalmű nagy sikerét majd az a körülmény dönti el, hogy visszhang támad-e reá a németiség szívében, igen vagy nem. Ha majd a német azt mondja: Ez az én hősem, az én husonból és lelkemből való, ez az én dalom, az én szíveimből és az én erdeimből való, - akkor *Berlichingeni Götz* a németiség szellemi kincsétárába tartozik, nemzetiekröl-nemzedékre és így mint elsőrangú nemzeti műremekek az egész emberség büszke közkínese is.

Ez az a pont, amelyről a mai est nem nyujtathott fogalmat, mert nemzeti tekintetben nem számíthatott rezonanciára. De igenis illetékes volt a közönségünk arra, hogy a mi általános zenei és művészi nagyságáért kitörő lelkesedéssel ünnepelje a komponistát, akinek lángelméje és alkotóereje csudás erőben ragog.

Innen-onnan a partitúrából valami friss erdei szölk, mezei virágok illata érinti arcunkat, - az a zamatos levegő, amely csak a népköltészet tavaszából származhatik. Késégtelen, hogy *Goldmark* ezuttal mélyen merített a német népdal kimeríthetlen forrásából, amelyet mi persze nem ösmerhetünk, - meglehet, hogy tán a forrás eredetéig hatolt, - nines kizárva, sőt nagy a lehetségesé éppen ennél fogva, hogy a németiség *Götzét* nemzeti műremekek valja.

Ha formai szempontból nézzük a mester legujabb remekét, úgy véljük, hogy legközelebb

papokk kell kielégíteni azon ottlők véreinknek lelki szükségleteit és hogy még sem tette, abban kizárólag diplomaciának akadályozta meg. (Ugy van! a szélsőbaloldal. Mozgás jobbfelől.) Világosan ki van derítve, hogy az akkori osztrák diplomáciai ügyvivők voltak azok, kik nem engedték, hogy ezen papok odamenjenek és ennek a következménye az, hogy ott Nagy-Magyarország elveszett.

Szóll Kálmán miniszterelnök: De most már nem így van! (Mozgás a szélsőbaloldal.)

Hegedüs Loránt: Jelenleg nem így van, miután van diplomaciánk, amely a miénk is miután van ilyen, ennél fogva kötelesebb, hogy ha már a román állampolgárokká lett magyarokat magyarokká nem teheti legalább azon magyarokra nézve, akik jelenleg még magyar állampolgárok. Megtegyen minden lehet, hogy a magyarság kötelekében megmaradjanak.

Szóll Kálmán miniszterelnök: Tessz is!

Hegedüs Loránt: Ezután a diplomácia köteleseit fejteti s utalva a külügyminiszter egy delegációs alítására, hogy a külügyek terén már több helyen használják a magyar címet, lelemlíti, hogy hosszú körútján csak kétszer látott magyar címet, mindkettőt Konstantinápolyban. A konzulátusoknak mindenütt magyarokat kell ellátva lenniük. Ebben a tekintetben éppen a miniszterelnök ur egésze alatt nagy baladás van. Mert állítatom, hogy Amerikában majdnem minden konzulátusnál kétharmadrésze a tisztviselőknek magyar. Ez azonban még nem elegendő. Addig, amíg nincs elég konzulát, ne tennék Varsóba. Teherába magyar konzulát, hanem oda koncentráljuk őket, ahol magyarok vannak, nem oda, ahol nincsenek. (Élénk helyeslés.) Másodsor, ha a miniszterelnök urnak az a reorjmja, melyet a külügyminiszter ural megállapított, hogy öt évig tanítsák a konzuli akadémiákon a magyar nyelvet, élethe lép, akkor át kell alakítani a vizsgaszabályzatot, még pedig úgy, hogy más, mint aki a magyar nyelvből is a vizsgát le nem teszi, konzul ne lehessen. (Helyeslés a jobb- és szélsőbaloldal.) A másik dolog amit kérek, az, hogy a konzulok, úgy mint a német katolikus konzulok a német evangélikusok ügyeit előmozdíják, felekezeti különbség nélkül minden szervezett vagy szervezendő magyar egyháznál közreműködjenek és azon szigorú rendszabályokat, melyekkel bürokratikus indokoknál fogva eddig éltek, ne használják. Mostanában van egyik éviúrdíjazás annak, hogy Kaliforniában voltam és meg akartam nézni azokat az óriási lábakat, melyekről képes ábrázatokban annyit méltóztattak látni és azért San-Franciscoból elmentem Santa-Cruzba. Santa-Cruzról neküldtünk az őserdőnek, ahol ezek az óriási fetele leveleű és vörös betűű árk meredeztek. Az ut mindig magasabb lett, mindig meredekebb helyre értünk és utóljára egészen eltévesztve az utat, belejutottunk az őserdőbe középhe és onnan, miután egyre sötétedett és csak néha messziről látszott egy olyan vas-orrú-bába-féle vityilló, ahol fa-munkások laktak azt sem tudtuk, hogyan legünk onnan kiszabadulni. Mellettük mindenütt nagy borulatok látszódtak és még távolabb vizmoraikat hallottunk. Végre teljesen megakadt a szerkerünk. Akkor leaszottunk és apró gyű-akat kerestünk, hogy az utat megtaláljuk. Gyűtöttünk és bizattuk egymást addig, míg lassankint kiszabadultunk. Órák után felérve a hegytetőre, különös tűnényt láttunk. A borulat eltűnt, a hold bevilágította a hegyeket egész a tengerig és hold, mint nagy uszó tavak usztak azok a felhők, amelyek

azelőtt a borulatot képezték és a hold fényesen bevilágította a környéket.

Ez a kép a mi kivándorlási ügyünk állapota. (Tetszés.) Egy uivesztőbe jutottunk, sőtésébe jutottunk és most megakadtunk az egész ügyvel együtt. megakadtunk úgy, hogy mellettnk ez uton már nemzedékek omladéka látszanak és látszanak úgy, hogy még távolabbról talán bizonytalanabb veszedelmek látszanak.

Szóll Kálmán miniszterelnök: Itt a gyűl! Zboray Miklós: A szél eluttja! (Élénk derültség a bal- és szélsőbaloldal.)

Hegedüs Loránt: A t. miniszterelnök urnak ezen javaslatát most mi megpróbáljuk megpróbálni a miniszterelnök ur is, hogy gyűtákat gyűtva kiinduljunk innen a szerkeret megpróbáljuk jóakarattal tovább vinni. hogy a mi világságainkból, ezen öszszetett fényekből, olyan világítás álljon elő, hogy meglátszék tal a hegyen, túl a tengeren is és figyelmeztesse azokat a mi véreinket, hogy mi nem feledkezünk meg róluk és tudják ok is, hogy nem szabad elejtetnünk régi, kopott és mégis egyetlen hazájukat. (Élénk tetszés) És majd csak akkor, ha mai borulatunk és felhők olyan mélyen alattunk lesznek, mint azok a kaliforniai felhők, akkor fogok én is és fog a t. Ház is örülni annak, hogy a miniszterelnök urnak ezt a javaslatát elfogadják. (Hosszantok, általános élénk helyeslés és éljenzés. A szónokot minden oldalról üdvözlék.)

Élők: Az ülést öt percre felfüggesztik.

Szűnő után:
Csernoch János: A kivándorlást megtiltani nem lehet, mert minden ember vezérelt joga, hogy oda menjen, ahova neki tetszik. A törvényavaslatlalt külfömben nem lehet elérni a kivándorlás megakasztását, sőt a kivándorlási javaslat egyetlen fontos intézkedését csak abban találja, hogy gondoskodás történjen benne a tengerentúli lakó honfitársakról s ezért tegyadják el a javaslatot általánosságban. Már most megadják, hogy nagy hibának tartja, hogy az ország északi részében tapasztalható közigazgatási üldözés és zaklatásra nem mutat rá a javaslat, pedig az északi vármegyeekben a kivándorlás főokozói a közigazgatási tisztviselők, akik üldözik s elkeserítik a népet. Ezt az átlitást példaként igazolja. A kivándorlás kérdését csak gazdasági viszonyaink gyökeres javításával lehet megoldani s nem részleges intézkedésekkel, mint aminkel a javaslat akarja megoldani. A gazdasági helyzet javítását a kereseti alkalmak szaporításával a földadó szabályozásával, az ipari és mezőgazdasági élet harmoniába hozatalával lehet elérni. Kikel a fejadó ellen, mely végromlásba dönti a felvidéki népet. Panaszok, hogy magyarországi papok Amerikába utva, nem is érintkeznek az ottani püspökkel, a jó viszony a magyar papok és az amerikai püspökök közt ilyen módon nem állhat be. Hisz is remélt, hogy a kormány ebben a tárgyban már érintkezett a római szentszékel.

Szóll Kálmán miniszterelnök: Hat hónap óta levelezünk.

Csernoch János: Szól azokról a lapokról, melyeket a skizmatikus papok szerkesztenek s végül Hegedüs Loránt beszédére reflektálva, kifejezi örömet a lelet, hogy a vitában a Ház elismerie az egyház szellemét s hazaelutató erejét. A javaslatot általánosságban elfogadja.

(A Ház munkarendje.)

Szóll Kálmán miniszterelnök: A napirendről

kívánok nyilatkozni. Azt indítványozom a t. Háznak, amint elfogadtam Barta Ödön t. képviselő ur indítványát, hogy a kivándorlási törvényjavaslat tárgyalását ne szakítsuk meg a kérvények már megszakított tárgyalásának folytatásával. (Helyes és). Most tehát azt vagyok bátor kérni, hogy mondjuk ki, hogy a kivándorlási törvényjavaslatot végigtárgyaljuk általánosságban és részleteiben, ez után folytatjuk a kérvényeket megszakított vitát, mert a on kérvények tárgyalását, a melyekhez többen iratkoztak föl, szintén nem lehetetnek elhalasztani. (Ugy van!) Proponálom, hogy a kivándorlási törvényjavaslat befejezése után folytatás a kérvények sorjegyének fésbeszakított tárgyalását. Ezután következnek az általam benyújtott négy közigazgatási javaslat, a bevándorlási, vagyis a külföldiek itt tartózkodásáról, az utievőlgyűről, az államrendéségről és a három új oszondörkerületi felállításáról; ezek után pedig, de semmiesetre sem péntek előtt, — mert a házszabályok három nap közbetevését rendelik el, — a ha-ostli ítélet beikkelyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása kerülne sorra. (Helyeslés.) Ezt volnék bátor a legközelebbi napok napirendjére vonatkozólag a t. Háznak indítványozni, kérvé szíves hozzájárulását. (Helyeslés.)

Élők: A Ház ezt az indítványt elfogadja, ki-mondom bít határozattal s az ülést bezárom.

BELFÖLD

A tisztviselők fizetése. A tisztviselői fizetések szabályozásáról szóló törvényjavaslat előterjesztésének akadályai, amint megelégedéssel értesülünk, immár teljesen elhárítottaknak tekintethetők és a javaslatot, amelynek most már végleges szövegezésén dolgoznak, előreláthatólag még az év vége előtt, lehetőleg még karácsony előtt benyújtják a képviselőháznak. A beruházásokról szóló törvényjavaslat ellenben, amelynek némely részletei még elintézésre várnak, csak újév után lesz előterjeszhető. Mivel a kivándorlásról és bevándorlásról szóló törvényjavaslatok tárgyalása, amint látszik, hosszabb időt vesz igénybe, a brüsszeli cukoregyezmény beikkelyezéséről és a kukorád szabályozásáról szóló törvényjavaslatok csak januárusban fognak a képviselőház plénumában napirendre kerülhetni.

Összeférhetetlenség. Az összeférhetlenségi bizottság gróf Andrásy Tivadár elnökele alatt folytatva Lázár Menyhért összeférhetlenségi ügyének tárgyalását. Előadó Heintz Hugó volt. A bizottság egyhangulag kimondta, hogy Lázár Menyhért országgyűlési képviselő a képviselő megbízással össze nem férő helyzetben van az által, hogy a csikvármegyei magánjavanakul igazgatói állást tölt be. Felhívatik tehát az 1901. évi XXIV. törvényeikk 24. §-a alapján, hogy a bizottság ezen határozatának a Házban való bejelentésétől számított nyolc nap alatt vagy szüntesse meg összeférhetlenségi helyzetét, vagy pedig mondjon le a képviselői megbízásról.

áll Sába királynője zenéjéhez. Kicsapongó drámaiság, amelynek nagyobb az ékességolása, mint a tettereje, — lángoló szenvedélyesség, amely zenei pátoszban találja kifejezését, immáron óvatossan alkalmazott melódia, amelynek forró lelhelte helyenként még mindig perzel, — és fűszerezett, raffinált instrumentálás, különös, de mindig költőileg szép harmóniák.

Berlichingeni Götzeben a komponista visszatért ifjúságához és az ő ifjúság — Sába királynője. Nem csoda, hogy Franz szerelme körül Assid hárfái visszhangzanak, hogy Adelheid veszedelmes szerelmi lángolását Sába gálans fejedelmesszonyának hegedűi jelzik. De ezek a keleti visszaemlékezések nem bántók, szinte valami különös szépségben hatnak, a jaxthauseni tölgyek német suttogása kíséretében.

Napjainkban, a mikor a Wagner-epigonok rendületlen és intoleráns küzdelme mindenütt pártokodást szít, — Goldmark egymaga áll, megdörzi különböző és szuverén egyéniségét és természetes tehetségét, — imhol Götze! Wagner hatása rajta is meglátszik, hogvne, — „Wagner a levegőben van”, mindenki beleegzi. Csak hogy a szelgái utánzás, az egyéniség föloldozása, erőszakos rendszer az epigonok követelménye. Goldmark távol tartja magát ezektől a küzdelmekről és Götzeben is első sorban az ő egyéni művészetét csudáljuk.

Gondolom, dr. Hirschfeld Róbert, a kitünő bécsi zeneirő, mondta Goldmark kompozícióiról azt a jellemző szót, hogy: *szelf-méd-mén-zene*. A mester egész életét át autodidaktika volt: egyedülbi megtanították, minden egyebet megtanult. Tizen-nyolc éves korában látott először zongorát. Első zenekari kompozícióját minden instrumentálási tudás nélkül komponálta és a partitúra összes hangjait violín-kulesban írta, mert nem ismerte a transzponáló hangszerek jelzését. Mindig saját-magától merített, egyedül tanult. Meg kell bízni *Berlichingeni Götze* csudás instrumentálását

és egyéni zenéjét, amely minden részletében Goldmark sajátos művészetének fémjelzését mutatja.

Ilanem azért bizonyos, hogy *Berlichingeni Götze* a mester legwagneribb dalműve. Talán éppen az a törekvése, hogy művének német jellegét biztosítsa, esabította arra, hogy ebben a tekintetben koncessziókat tegyen. Kivéve azokat a lírai helyeket, amelyek egy-egy önálló dal elhelyezésére természetesen kinálkoznak, a dallam leköltöztet a szinpadról a zenekarra. Ez a — mindenesetre csudásan — jellemző kísérlet eszelekiek és énekel, — míg a eszelekvény alakjai akárhányszor csak arra valók, hogy a kíséret illusztrálására törekedjenek. Ezeket a pontokon a dalmű melodramaszerű jellegét ölt.

Legfőbb bírāja ennek a dalműnek a német közönség lesz. Bevallom, hogy ennek a zenének puritánabb részéből ugyanaz a hangulat száll felém, mint valami középkori német fametszetből: erő, bensőség, egyszerű, de markáns körvonatok.

Wülnner librettója, fájdalom, hibás: egyénes eszelekvény, jellemző tömörség és drámai erő nélkül állított laza kapcsolatba kilenc képet Goethe drámájából és ezeken a fogyatékosságokon nem segít a szöveg mentegetőző alcíme: *Jelenetek Berlichingeni Götze*ből. A szinpadnak megvannak a maga örök törvényei, amelyeknek betartása alól nem ment föl sem a közönség, sem a józan esztétika.

Nem is a vaskezi levepte a hőse az operának, hanem Walldorf Adelheid, — sőt helyesebben mondva, a két eszelekvény párhuzamosan halad egymás mellett és csak erőszakosan lehetett a találkozási pontot előidézni.

A *nyitány*, amely a dalművet bevezeti, a szigorú formákat tartja be. — Ösmagában is tökéletes műremek, amely filharmoniai célokra kiválóan alkalmas és alighanem hangversenyteremben is népszerűsége tesz szert.

Az első felvonás Götze jaxthauseni kastélyának ebédlőcsarnokában történik és jellegzetes,

korhú képet mutat. Két mozzanat hozza folyamatba a eszelekvényt: *Weisingen* megkéri Mária kezét, *Göte* pedig megkapja az idézést a heilbronnai törvénysszék elé. Georg dalocskája (*Egy kis fü cinke* fogott) alighanem népdalból származik, igen bensőséges Mária monológja (*Mintha nyári nap sugra*...), de a legkiemelkedőbb része az első felvonásnak Götze „Anspracheja” (*Ott vár veád a férj, a védő*), amely szíveshez szóló hangulattal, dusan ömledező dallamosságával megragad. Igen érdekes a közélő *Franz* motívuma, amely végzetes sörten megrendítő erejével előkészít a szöke fiu sötét szereplésére. Remekül van kidolgozva a *nyolcas*, amely az exozoitól bezárja.

A második felvonás első része a heilbronnai törvénysszéki teremben játszódik le. Götze, akit a tanácsos urak biztatására már-már lebukónki készül a nép, megmenti az éppen jókor érkező Siekingen. A szövegíró itt annyira természetellenes helyzetet teremtett, hogy a komponista alig talál alkalmat drámai érvényesítésre és inkább csak a zenekari kidolgozásra szorítkozott. — A második rész a bambergi püspök udvarának káprázatos fényét mutatja. *Weisingen* hűtlennül megfedkezik Máriaórl és nőül kéri Adelheidot, aki előt sértő üzenetet ad át Georgnak Götze számára. Finoman stilizált részlete e kének az apródk kara, tele elragadó ötletességgel és főlényes humorrall. Népszerű hatásra számít és talál *Franz* német bursiköz kuplaja eredeti ritmikájával (*Oh Franz, úyveten!*)

A harmadik felvonás első része erdei képet mutat: *Göte* megtudja *Weisingen* hűtlenségét. A Georgall való kettős gyöngye a partitúrának és *Göte* meleg, bensőséges áriája — egy forma szerint való ária — tele van férfias bánattal és férfikönyvel.

A második képbén (terem az augsburgi eszásári udvarban) *Adelheid* rábírja *Franz*ot, hogy megérzze meg *Weisingen*t. A szenvedélyesség kábitó pátosza jellemzi ezt a duettet, amely egyre emelkedik a legkötelesebb architektúrában. *Adel-*

A titeli mandátum. A titeli kerületben a központi választmány a választást december 29-re tűzte ki. Az egyik jelölt *Jovanovics István* s hirtelen szerint *Miloszavjevics* szabdakai ügyvédet is jelölni akarják.

Bizottsági ülés. A pénzügyi bizottság december 17-én, szerdán, délután 5 órakor az országgyűlésben, a delegáció ülésében ülést tart, amelyen a cukorra vonatkozó törvényhozás tárgyában Brüsszelben kötött nemzetközi egyezmény beikélezéséről és a cukoradóról szóló 1899. évi XVIII. törvények határozmányainak módosításáról és kiegészítéséről szóló törvényjavaslatokat tárgyalják.

A földmívelési tárca költségvetése.

Budapest, december 16.

A képviselőházi pénzügyi bizottsága ma délután 5 órakor *Falk Miksa* elnöklele alatt folytatta a földmívelési tárca költségvetésének részletes tárgyalását. A kormány részéről jelen voltak *Szell Kálmán* miniszterelnök, *Darányi Ignác*, *Lukács László* és *Wlassics Gyula* miniszterek, nemeskéri *Kiss Pál*, *Lestyánszky Sándor* miniszteri tanácsos és *Papp Elek* osztálytanácsos.

A gazdasági ismeretek tételénél *Hieronymi Károly* rámutatott arra, hogy 650.000 ember él ma tisztán a mezőgazdaságból. Ha ezzel összevetjük a gazdasági ismeretek terjesztésére szánt intézkedéseket, azt tapasztaljuk, hogy ezek aránytalanul kisebb számmal vannak, semmint kellene, hogy legyenek. A gazdasági nevelést a legmelegebben ajánlja a miniszter figyelmébe.

Darányi Ignác miniszter teljesen egyetért *Hieronymi*vel, hogy e téren sok a tennivaló. Igyekezett is minden lehető megtenni. Hat év óta a földmívelési iskolák száma megkétszereződött. Hogy kevesen mennek a gazdasági iskolába, annak az a magyarázata, hogy csak olyanok járnak a gazdasági iskolába, akik gazdasági pályára készülnek. *Kammerer Ernő* utal arra, hogy éppen *Darányi* az, aki a legelőbbet tett a gazdasági ismeretek terjesztésére. A gazdasági iskolákat nem óhajtja Budapesten. *Bedő Albert* a gazdasági szakotlatással nincsen minden tekintetben megelégedve, különösen az akadémiákból kikerülő ifjak készülvével. Itt a szervezetben kell hibának lennie, amin feltétlenül változtatni kell. Azt hiszi, hogy a gazdasági főiskola a felállításra valamelyest segítené.

Neményi Ambrus felhívja a miniszter figyelmét a magyar dongatájkészítés és a hordógyártás ügyére. Figyelmet érdemel a magyar kádárpar hanyatlása is. A kádármesterek és a hordógyárak számosan érzik a tanult magyar munkásoknak hiányát. Ezen ügy lehetne segíteni, hogy az állam a bortermelő vidékeken, ahol a kádárságra nézve a létfeltételek megvannak mint pl. Budatökön, Pécsent, Soronban Tokaj vidékén, a Szilágyságban, a ménesi Hegyalján stb. kádárpari tanműhelyeket, vagy tanfolyamokat létesítsen. *Darányi Ignác* miniszter a bajt abban látja, hogy a magyar munkás roppant nehezen megy át egyik munkából a másikba. A magyar munkásoknak nincs kedve a famunkához. De ez nem zárja ki azt, hogy ne igyekezzünk ezen a téren is az ismereteket terjeszteni. E tekintetben első sorban a kereskedelmi miniszter illetékes. A gazdasági iskolákra nézve elismeri, hogy van

pótlásnak szüksége. Nem is fog rajta mulni, hogy a bajok orvosoltassanak. A gazdasági főiskola helye még nincs megállapítva. Annak idején szaktanácskozást fog egybehozni a s kérdést behatóan megbeszélő tárgyaló fogja tenni. — *Szederkényi Nándor* ellene van a centralizációnak és kéri a kormányt, hogy ne centralizáljon tovább.

A folyametrőlki intézmény tételénél *Barta Ödön* szerint a folyametrőlki mélyítési munkálatainak az illető társulatokat tulságosan megterhelik. A miniszter maga méltányosan jár el, de a törvény rossz és azt kell megváltoztatni. — *Darányi Ignác* miniszter hangsúlyozza, hogy ő teljesen a törvény előírása szerint jár el. A törvény megváltoztatására nézve nyilatkozatot nem tehet, mert ezzel tulmenne tárcaja keretén. De ha szó lesz erről, vagy a vizsgai kérdés reviziójáról, akkor lehet majd erről is beszélni. Ezt az egy részt kiszakítani s egymagában revidálni nem lehet. — *Hieronymi Károly* ajánlja, hogy a magyar kormány a múlt évszázad eleje óta követett helyes álláspontját ne hagyjuk el és a vízszabályozásokat csak hajózási szempontból gondolja az állam. A partbiztosítás az érdeket főlőbirtokok feladata. — *Barta Ödön* szerint *Hieronymi* téved, mert az állam nemcsak a hajózás, hanem a leolajás szempontjából is tartozik a költségeket viselni. — *Hieronymi Károly* szerint a technika a vizelőlyást és a partbiztosítást két külön dolognak hirdeti. E fölött nem lehet vitatkozni. E kérdésekben lehet az ügyvédnek a saját fellegása, de megvan a mérnöknek is.

A vízimunkálatoknál *Hieronymi Károly* kérde, hogy milyen stádiumban van a Bégahajózás ügye. Ezzel együtt figyelmébe ajánlja a miniszternek a Körös szabályozását, amelyre nagyon kevés van a költségvetésben prelinálva. Nemkülönbön fontosnak tartja a soroksári Dunaág rendezését. Hajózatóvá kell tenni a Dunának ezt az ágát is meri a partmenti birtokok és nékül igen nagy kárt szenvednek. De kívánatos a szabályozás egészségügyi szempontból is. Kzenkívül sok gyár is van a vidéken, ami szintén sürgőssé teszi a kérdés megoldását. Végül szóvá teszi a Duna-Tisza-csatorna kérdését is.

Kammerer Ernő felhívja a miniszter figyelmét a Sió-csatornára. Kevesebb költségvetéssel aligha lehetne nagyobb dolgot művelni. — *Szederkényi Nándor* a vizelőly nélváltatást szükségesnek tartja, mert erre az iparosoknak igen nagy szükségük van. — *Darányi Ignác* miniszter kijelenti, hogy a Sió-csatorna ügyével foglalkozik. A Duna-Tisza-csatorna a maga részéről mindig támogatta. Most a kérdés a kereskedelmi miniszterumban van. Méltányosnak tartja a soroksári Dunaág kérdését. A Körös folyó szabályozását maga is fontosnak tartja és amit az ügy érdekében megtehet, azt megteszi. A Bégahajózás kérdése már az előtérben van.

A szőlőtermelés tételénél *Szederkényi Nándor* azt állítja, hogy nálunk borban nincs tultermelés, ellenben fogyasztási adót sokkal többet fizetünk, mint amennyi termelésünk. A korcsmai elgátsást is olyan drágává tette a pénzügyminiszter hogy az már elvisehetetlen. Szóba hozza az olasz bor versenyét is.

Szell Kálmán miniszterelnök kijelenti, hogy ismeri és méltányolja ezt a kérdést. Elismeri, hogy Olaszország másfél millió hektoliter szőlőt Magyarországra, de az is igaz, hogy ma már sokkal kevesebbet szállítanak, mint eddig. Mindamellett a fennálló vámtétel nem védelem s azt jelenlegi formájában nem is lehet lenntartani. Erre nézve már julibusan nyilatkozott. Közlelelebről előreláthatólag lesz alkalma,

hogy ebben a fontos kérdésben megadhatja a szükséges felvilágosítást. Mindenesetre olyan vámtételre fogunk törekedni, amely a magyar bortermelőket érdekeit kellő figyelembe veszi. Ennél nagyobb fontosságú kérdés bortermelőinkre nézve a Franciaországgal való vonatkozás, amely sokkal nagyobb veszedelem, mint az olasz bor versenyé. A dolog olyan természetű, hogy arról jelenlegi stádiumban nehéz nyilatkozni, de biztosíthatja az érdekelteket, hogy a kormány a kérdést a legfontosabb tárgyalás alá vonta s igyekezik fog olyan megoldást elérni, amelyen váiságos bortermelőinknek javára fog válni.

A bortorgyazású adóterhet maga is soknak látja, hanem ez nagyon komoly finánciális kérdés és a pénzügyminiszter aligha nékülözhetné az ebből befolyó összeget. A borhamisítás dolgában utal arra a szigorra amelylyel eddig eljár s amely szigor a jövőben is gyakorolni fogja ámbár nem táplálja azt az illuziót, hogy végleg megszüntetjük a borhamisítást és megelégszünk avval, ha ezt a visszaélést a kellő határok közé szorítjuk.

Darányi Ignác miniszter hangsúlyozza, hogy a borhamisítás ügyében Ausztriával egyöntetű intézkedések szükségesek amire most van kilátás. Megragadja az alkalmat és reméli, hogy ezt a fontos dolgot időre is viszi.

A gyümölcstermelés tételénél *Barta Ödön* a felvidéki szilvatermelők érdekeit ajánlja a miniszter figyelmébe. *Darányi Ignác* miniszter megnyugtatója *Bartát* arra nézve, hogy kellő figyelemmel lesz erre az ügyre.

A felvidéki akciónál *Bedő Albert* azt kérde, hogy vajon az akcióhoz fűzőtt remények beváltak-e. Közszóval mond e utal a miniszternek a székeley-akció le korlátozást. Legfontosabb teendőnek azt tartja, hogy a kisbirtokos ne menjenek át idegen kezébe. 600.000 korona forga mi tőkével igen nagy dolgot lehetne művelni ezen a téren.

Barta Ödön konstátálja, hogy a felvidéki akció bevált, még pedig azért, mert egy hazafiaboz hű nép-reteg súlyos anyagi helyzetben segített.

Darányi Ignác miniszter *Bartának* válaszolja, a vadászatot illetőleg helyesí tejtétegeit, de elvileg nem helyezkedhetik szónok álláspontjára. De a legnagyobb készséggel ajánlja fel e tekintetben szolgálatait és reméli, hogy lesz is hatása. Az erdő egeltetés szempontjából hajlandó újabb vizsgálatot elrendelni, amint azt megiette már a Székelyföldön is, ahol már alkalmazták az eljárást és ott általános megnyugtató panaszt nem hagyhatja szó nélkül. Az uradalmi bérletre nézve megjegyzi, hogy az uradalom előzékenységét gyakorolt az államal és azaz a vidékkel és néppel szemben. A bérlet kifizeti magát. Eppen ezért veszedelmes vadászolni, mert ilyen vadással nagyon könnyen eivehetik a kedvét másoknak is, hogy hasonló előzékenységet tanúsítsanak. Az állam nem fizet rá a bérletre, a kormány sem, tehát igaztan az a vadászok. Konstátálja továbbá, hogy a munkakedv fokozódik, az emberek is jobban keresnek és tény, ha egy kissé tollasodnak, olyan olosón nem mennek napszámba. De hát ez természetes. Örvend, hogy a hegyvidéki akció vezetésével *Barta* meg van elégedve; meg van elégedve maga is. Kéri továbbra is az akció támogatását. *Bedőnek* azt feleli, hogy a székeley-akció vezetőitől tervekért a teendőre nézve. Amint ez beérkezik, tanácsozást hív egybe amelyen majd módjában lesz megbeszélni az egész ügyet.

Ezzel a tárca költségeit részletekben is meg-szavazták.

heid dala (*Hét lómbó az életnek fáján*) erősen emlékeztet *Sába király*nőjétől való származására és minden nagyobb vesztéség nélkül el is maradhatna.

Ugyanezt mondhatjuk az egész *negyedik felvonásról*, amely tisztára csak akadályul szolgál a cselekvény legördülésének. A lázadó parasztok rabirják *Götzöt*, hogy zendülésiük élére álljon. Erőssége e felvonásnak zenei tekintetben a kolosszális kórus és a tűzvész hangulatos illusztrálása.

Az ötödik felvonás, amely három képből áll, *Goldmark* lángelméjét a maga teljes pompájában ragyogtatja. Az első képből zivataros éjszaka rémjelenségei közepette a vészbirák kimondják *Adelheid* halálát; — a második képből a Franra epekedő várakozó *Adelheid* óriási monologja izzó érzékiséget lehel, — majd megjelenik a rémbiró és előtűnik fojtja meg a gonosz nő. Ezt a halálnemet *Strauss* *Richard* is illusztrálja zeneileg *Till Eulenspiegel*ben, amikor a hőst felakasztják. *Strauss*-nak a fuvola egy megtört hangja jelzi a halál beállását, ami csaknem komikusan hat. *Goldmark* a zenekarban fölhangzó fűléstől diszharmoniákkal háborzongatón eseteli a katasztrófát. — A harmadik képből tavaszi pompa közepette előtűnik hal meg *Götz*, a derék hő és ez a zárókép mély-ségesen tragikus hangulattal méltón tetőzi be a hatásaiban egyre fokozódó tragédiát.

Az előadás ünnepszámba ment. Nem jegyeztem föl, hogy az előkelő közönség, amely az Operaház nézőterét szufolóság megtöltötte, hány-sz-r hívta ki a mestert, aki mély meghatottsággal köszönte meg a viharos ovációkat.

Lelke az előadásnak ugyancsak *Goldmark* volt. Hihetetlen, minő fáradsáttalalan ruganyossággal vett részt napról-napra a próbákon, — csaknem azt lehet mondani, hogy ő tanította be a dalművet. Különbön ő minden „*Uraufführung*“-nál rajta van, hogy műve előadásának hagyományait biztosítsa. Megérteti a karmesterrel intencióit, megmagyarázza minden egyes szereplő-

nek a szerepét, mutat, játszik, énekel, utasít, rendez stb. Ehhez képest kitűnő is volt az előadás.

A címszerepben *Takács Mihály* remekelt, aki — természetesen — első sorban *Götz* egyszerű bensőségét juttatta érvényre és csak másodsorban a leveinte ridet körvonalaít és lejusító erjét. Az idő oly későre jár, hogy csak röviden méltatbam a szereplőket. *W. Kramer* Teréz átható intelligenciájával és eszadszép megjelenésével kitűnően jellemezte *Adelheid*et és önek dolgában is excellált; hihetetlen, mennyi és mily fásztó munkát bír el ez az ambiciózus művésznő! *Seoyer* *Ilonka* *Georg* nadrágszerepében bájos jelenség volt, *Ambrus* *Zoltán* pedig *Mária* kis szerepét tette bájosá és érdekessé az ő poetikus megjelenésével és eszadszép hangjával. *Valent* *Wilma* *Elsbeth* asszony szerepében szívhez szóló hangokat talált. Kitűnő volt *Beck* *Vilmos* mint *Weissmagen* *Adalbert*; organuma teljes erőben fénylett és izléses éneke ismét megmutatta, milyen erőssége az intézetnek e jeles művész. — *Kornai* a rémbiró fölöttébb nehéz és exponált szerepében nemeskai ismert jeles színészi kvalitásait mutatta, hanem jó éneklési diszpozícióit is. — Kis szerepekben nagy érdemeket szereztek: *Flattné*, *Dalnoki*, *Hegedűs*, *Mihályi*, *Gábor*, *Várady* stb. — A kórusok nehéz feladatukat kitűnően oldották meg, amiért a legnagyobb elismerés jár ki *Noszédi* karigazgatónak. — A kiállítás *Kemény* *Jenő* nagy művészetét dicséri.

Berlichingeni Götz diadalmaszkodott. És vele együtt alkotó mestere, aki szakasztott olyan legyen, mint a hőse. Vas kéz. Erős fej. Gerkedded szív.

Azzal a nagy, ügyszólván, történelmi érzéssel mentünk el a színházból, hogy tanui voltunk egy művészi eseménynek, amely örökre fennmarad a zene történetében.

KÜLFÖLD

Reichsrath. A Reichsrath mai ülésén be-terjesztett irományok közt van *Bretter* interpellációja is a civilista emelésének és a költségvetési provizóriumnak állítóg a 14. §. alapján szándékoit életbeléteztetése tárgyában. Több apró ügy elintézése után a ház folytatta a házalokérdésről szóló javaslat részletes tárgyalását.

A 29. §-nál, amely a *Magyarországgal*, *Bosznia*val és *Hercegovinával* való viszonyról szól, *Ofner* azt kívánja, hogy Ausztria is, Magyarország is lássa el a maga házalóit, mert különben Ausztriában hatástalanná válik minden házalótörvény. *Axmann* a bécsi kereskedelmi és iparkamarának annak idején hozott határozatára utal, amely szerint a magyaroknak meg kell tiltani a házalást Ausztriában, s azt kívánja, hogy a kormány járjon közbe, hogy *Magyarországon* megszűnjének az osztrák ipar zaklatásai. Odakélt a kormány, hogy nyakasabb legyen Magyarországgal szemben, *Winter* amint panaszodik, hogy a magyar házalók elárasszák Ausztriát. *Schachinger* azt kívánja, hogy a kormány gondoskodjék róla, hogy Magyarország az osztrák házalók ugyanolyan védelemben részesüljenek, mint a magyar házalók Ausztriában. *Foerg* előadó zárószavában kiemeli, hogy elérték immár azt, hogy a magyar házalóknak, amikor osztrák területre lépnek, az illetékes kerületi főnökségtől engedelmet kell szerezniök és ha Magyarországon adót fizetnek is, Ausztriában is kötelesek kereseti adót fizetni a pótlékokkal egyetemben. A törvény további kifejezeten rendeli, hogy magyar házalók csak addig bocsáthatók be Ausztriába, smig az osztrák házalók Magyarországon teljes viszonyosságot élveznek. Erre aztán a 29. §-t elfogadják, mire a tárgyalást félbe-szakítják.

Az ülés végén *Biankini* az olasz külügyminiszternek és az olasz kereskedelmi kamarának

tegnapi nyilatkozataira utalva, választ kér ismételt interpellációjára a *borvényszerűség és az olasz kereskedelmi szerződésnek megújítása tárgyában*. A legközelebbi ülés holnap lesz.

Bécs, december 16.

A csehországi alkotmányhi nagybirtokosok és az ifjúsebek ma tartott ülésükön elogadták az ellen-elaborátumot, amelyet holnap a cseh radikálisok pártja elébe terjesztenek és a lapok utján közölnétek.

A képviselőház holnap valószínűleg be fogja fejezni a házaasi törvényjavaslat tárgyalását, azután a gabonahatárvidéletről szóló javaslatot fogja napirendre tűzni.

A paramenti *cukor-bizottság* ma délután ülést tartott, amelyen gróf *Khevenhüller*, a brüsszeli volt követ is megjelent. A vita Oroszországnak és az angol kolóniáknak a brüsszeli egyezményvel szemben követelt eljárása körül forgott s ennek kapcsán elhatározták, hogy az első kérdésben *Mastalka* az utóbbi illetéges pedig *Bährweither* fogja a kormányt meginterpellálni. Az ülés végén gróf *Khevenhüller* beszámolt a brüsszeli konferencia lezárásáról, a Német- és Angolországgal folytatott tárgyalásokról és az osztrák kormányval való jegyzékváltásokról.

Az orosz külügyminiszter Bécsben. Az irányadó körökben gróf *Lambdorff* orosz külügyminiszter bécsi látogatása tekintetében uralkodó felőlgésről a következőket jelentik: A látogatás közvetlen célja az, hogy az orosz külügyminiszter bemutatkozzék a felségének. Természetes, hogy gróf *Lambdorff* bécsi tartózkodása alatt meg fogja ragadni az alkalmat, hogy gróf *Goluchowski*-val az aktuális politikai kérdésekről eszmecsere-t folytatson. A pétérvári hivatalos lapnak legutóbb közölt cikke bőven kiterjeszkedett a két államférfi Balkán-politikájának vezetésére és fejtegetéséből kitűnt, hogy az a politika a fennálló entente alapjain szolgáltató gondolat következetes fejlesztésén alapszik és ennek az alapgondolatnak a felmerülő speciális esetekre való alkalmazását célozza. Ami különösen a keleti politika legújabb fázisát illeti, nem eléggé méltányolható körülményekre és kiváló tapintatra volt szükség, hogy a bécsi és a pétérvári kabinet által a macedóniai reformok érdekében kezdeményezett lépés a portán megerősítse azt a meggyőződést, hogy ezt a lépést csakis a török birodalom üdvös fejlődéséről való komoly gondoskodás és az a törekvés sugallta, hogy támadható veszedelmeknek elejét vegyék. Egyidejűleg Szófiába és Belgrádba intelmeket küldtek, hogy egy pillanatra se támadhasson az a félreértés, hogy a hatalmasságok reformációja az agitáció felbátorításának tekinthető, holott a két kabinet lépésének valódi értelme éppen az volt, hogy a követelt rendszabályok életbeletévesztésével a macedóni üzemeket a jogosultságnak még a látszatától is megfoszassák. A két államférfiúnak körülbelül ezen az alapon történő eszmecsereje kétségtelenül hozzá fog járulni az eddig is oly áldásosnak bizonyult entente megerősítéséhez s így gróf *Lambdorff* látogatását Magyarországon épp úgy, mint Ausztriában, bizonyára a legnagyobb megelégedéssel fogják fogadni.

Páris, december 16.

Politikai körökben nagy feltűnést kelt gróf *Lambdorff* külügyminiszternek legközelebbi látogatása Bécsben. Nagyon jól értesült részről közlik, hogy gróf *Lambdorff* utazása az Ausztria-Magyarországgal eddig fennállott jó viszonyt nemcsak, hogy meg fogja erősíteni, hanem újabb közeledést és megállapodásokat fog létrehozni.

A macedóniai reformok. A porta hosszabb köriratot küldött nagyköveteinek a nagybirtalmasságokkal való közlés céljából. A körirat azt mondja, hogy a porta tanácsokat kapott az európai tartományokra vonatkozólag s azért bocsátotta ki a szabályrendeleteket. Az illető tartományok nyugtalanító helyzetének ideje azonban a macedón-bizottságok ígatásában keresendő, amelyek Bulgáriában székelnek. Ezeket az ígatásokat kell elnyomni, hogy helyreálljon a nyugalom, amelyet főleg a keresztények ellen is ekköveti erőszakosságok és gyilkosságok bontanak meg. Az orosz hivatalos lap közleménye és különösen az Ausztria-Magyarországgal kötött 1897-iki egyezményre való utalás nagy hatást tett a *Yildiz-palotában*.

Olasz szocialisták győzelme. Bolognában a tegnapi közéletválasztáson a szocialisták győztek a mérsékelt liberálisok ellen. Este zajos tüntetés volt, amely a papok ellen irányult.

HIREK

Az utolsó szó.

A Krupp-ügynek vége.

A Vorwärts című radikális szocialista lap ellen beszűntették az eljárást, s a Capri-szigeti eset nem jelenik meg a bírósági tárgyalások éles világitásában. A mohó kíváncsiság leszerelhet, a felzaklatott várakozás nem jut kielégüléshez, annyi világraszóló mozgalom után az ügy hirtelen letört, be van fejezve.

Az özvegy akarja így, aki gyászol. Az özvegy, aki eddig meghúzódott az ő kavargó érzésvilágával, mert nyilván úgy hitte, hogy hagyania kell a dolgokat a maguk után, nem lehet neki szava ott, ahol a magas és legeslegmagasabb politika végzi az ő komoly munkáját. A rettenetes vádakat az ulla ellen, azok megrémítettek; a hirtelen lecsapott halál, az megdermesztette; a császári tünemény-szerű megjelenése, lelkes pártfogása, az jól esett megkínzott lelkének. De a sok változó érzésáradaton át a szive legmélyéről csak egyet sikoltozott özvegyi fájdalma: — hogy ez mind minek történt így! És lemondott volna akár a császári kegy legragyogóbb sugaráról is, csak az ő egyetlen urának a szive ne hasadt volna meg olyan halálosan.

Aztán az ünnepi gyász, a sok hangos szónoki manifesztáció és viharos újságcsatározás leosillapultával az esseni ügykirálynéban elrendeződtek az össze-visszaskuszálódott gondolatfoszlányok s a csöndes elmélyedés perciben megszületett szilárd elhatározása. Az érzés szülte s a kegyelet pecsételte meg ezt az elhatározást és az özvegy nem akar már újabb izgalmat. Csak csöndes emlékezést akar.

S az érzés egyszerű óhajítására elvonul az eset mellől a nagy politika.

Ami pedig igen sok volt körülötte.

A politikával való összeshívódésében méltó főként a figyelemre ennek az ügynek a kibontakozása.

Maga a caprii részlet, mint kiinduló pont, csak egyszerű rendőri riport. Egy olasz újság csinálta, s talán nem zavar sok vizet, ha megmarad a maga szűk kis területén. De a Vorwärts fölkapta és átvitte haza, Németországba. Itt kezdődött az igazi bonyodalom, amely tetőpontját érte el, amikor a boldogtalan Krupp élete, állítólag a hírlapi hajszu hatása alatt, váratlanul megszakadt.

Vilmos császár maga is az emberi élet és a német becsület ellen elkövetett gyilkosságok bélyegezte a Vorwärts eszekekedését, mikor az ő baráti érzéstől áthatott, tüzes védőbeszédét a kopersó mellett eldörögte. De ez már nem volt tisztán halotti beszéd, ez a ieghevesebb riadók egyike volt a radikális szocializmus ellen. Ez már politika volt a legalaposabb fajtából; meglepő, ámulatot keltő még II. Vilmos részéről is, akit pedig megszokhatott már a világ, mint a politikai porond aktív harcosát. Ele, ostromozó csapatokása a Vorwärts és tábora ellen irányult. És föl kell tenni, hogy impulzust rá részben az a politikai taktika adott, amely a Vorwärts eljárásában a tárgyilagos látás elől nem tünhetik el.

A Vorwärts erősen megállhat és meg is áll azon az alapon, hogy őt az ő igazságának a kétségtelen hite ösztökélte arra, hogy újságírói kötelességének eleget tegyen. De kétségtelennek kell venni azt is, hogy a Vorwärts nemcsak az embert, hanem politikai ellenfelét is akarta ledönteni Kruppban, mikor a Capri sziget eseményeit a német nyilvánosság elé vitte. A Vorwärts gyökeres programjának nem felelhet meg az a patriárikális berendezkedés, amelylyel a hatalmas esseni telep azt a rengeteg munkáseleget külön szervezet-

ben tartja együtt. Ez az alapja az általános ellenszenvnek. De volt még egy aktuálisabb ok is a Krupp ellen való nehezítésre. Az tudniillik, hogy egy szocialista képviselőjelöltnek a megbuktatása is az ő rovására volt írható. Az efféle kölcsön nem megy feledésre az olyan makacs küzdelemben, amelylyel a Vorwärts és pártja tör a céljai felé.

Vilmos császár halotti beszédjébe és a munkásküldöttségekhez intézett későbbi szónoklataiba éppen ez ellen a párt ellen érzett gyűlölete öntött kérélyhetetlen hovat. Ez a legujabb frappáns fellépése, ott a jó barát koporsója mellett, teljesen alkalmas volt arra, hogy szikrázásával bámulatba ragadja az első pillanatokban a világot. Ez a céljaiért hevületesen sikraszálló, izig-vérig császár-ember tagadhatatlanul feltűnő és izgató látvány, de bizonyos, hogy abban a választásban, amelyet a Vorwärts a császári szereplésre adott, megvan az az igazi talpraesettségek, amely nélkül vébéli újságíró meg sem állhatja a helyét.

A Vorwärts publicistái néhány kellően csoportosított argumentummal jól meg tudták világitani Vilmos császár támadásának egyes tévedéseit.

A Vorwärts kimutatta többek között, hogy eljárása nem rejtekből lövődöz orv-támadás, mert az újságíró nincs különleges oltalom alatt, semmitéle rendkívüli immunitás nem védi meg az élen, hogy máhlyéből felelősségre ne vonhassák elő. És a Vorwärts ellen akkor már csakugyan be is volt adva a följelentés, ami meggyint arra a kritikára indította a lapot, hogy II. Vilmos az ő császári szavával rossz szolgálatot tesz a német igazságszolgáltatásnak.

A császár a halott emlékének a tisztaságát pajzsával védi és a vádolt újság bünyössége mellett előre lándzsát tör. Mindez pedig csak kényes helyzetbe hozhatja a bírót, akinek az ügyben itélnie kell.

De földi bíró nem ítél ebben az ügyben. Így akarta az özvegy, aki már csak arra áhítzik, hogy a nagy zajgás után szerető kegyelettel, békességben ápolhassa halottjának az emlékezetét. A vád alól felszabadult újság pedig néhány találon és szépen megírt sorban veszi ezt tudomásul.

Utolsó szó ez a kis közlemény ebben a viharos ügyben.

Enyheség érzik ki egyrészt a sorokból, aminek alapja talán az általános emberi jószág, amely előbb-utóbb mindenütt felülkerekedik. De szől belőlük önértet is, amely az utolsó pillanatig sem enged az igazságából.

A Vorwärtsnek azonban nem tiszta nyereség ez a védelejtés, mert így az ő mindvégig fenntartott igazsága legfeljebb is csak félígazság. De bele kell nyugodnia ebbe, amikor a halott ügykirály szellemének sem reklamáit különb igazságot az ő özvegyiségre jutott hitvese.

Holló Márton.

Budapest, december 16.

— BUDAPESTI NAPLO. December 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldessük tovább.

— **Eteget testőrkaptány.** Herceg *Esterházy* Alajos altábornagy, a magyar testőrség kapitánya aggasztóan megbetegedett. A herceg már hetek óta rosszul érezte magát, de bajára ügyet sem vetett s szolgálati teendőit a szokott módon teljesítette. A múlt héten hirtelen rosszabbra fordult az állapota s a herceg orvosai tanácsára kénytelen volt ágyba fekvődni. Az orvosok influenzát konstataáltak, amely szokatlan mértékben lépett föl s nagy aggodalomra ad okot. A tegnapi délután folyamán három jelentést adtak ki s az orvosok többször is meglátogatták a nap folyamán a

Arcbőr és kezek ápolására ne használjon mást, mint a

Fortuna-crémet!

Egy tégely 1 kor. Hozzávaló szappan 80 fillér. Teljesen ártalmatlan! Kapható: Schubert Arnold "Fortuna" győgy-szertárban Budapest, VII. Csengery- és Dob-u.sarok.

beteg, akinek állapotában nagy gyöngöség mutatkozik.

— **Sándor király Krusedolban.** Ismeretes, hogy Sándor király már Krusedolba is kész elzarándokolni, hogy atyjának sirjától jövet ellátogathasson a bécsi udvarba s így megengesztelvé *Ferenc József* királyt, saját magának és *Draga* királynénak fogadtatását kiérdemelje. Bécsből táviratozza tudósítónk, hogy a *Wiener Allgemeine Zeitung* mai számának közlése szerint Sándor király és *Draga* királyné január 29-ikén kelnek utra és Krusedolban való rövid tartózkodás után egyesesen Bécs felé veszik útjukat. Ezzel szemben egy bécsi estilap megbízható helyről azt jelenti, hogy a szerb királyi pár bécsi látogatása most is füstbe fog menni, egyrészt azért, mert úgy Ausztria, mint Magyarország nagyra tartja Oroszország barátságát és a monarchia diplomáciájának semmi oka nincs arra, hogy reabilitálja a szerb királyi párt, másrészt pedig azért, mert *Ferenc József* király nagyon neheztel Sándor királyra botrányos kegyeletértéme miatt.

— **A poliklinika a kultuszminiszternél.** A poliklinika igazgató-tanácsának küldöttsége *Hieronymi Károly* vezetéke alatt ma az országsházban tisztelgett *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszternél és *Lukács László* pénzügyminiszternél. A küldöttség tagjai voltak: *Berzeviczy Albert*, *Neuman Armin* udv. tanácsos, dr. *Sámuél László*, cselei *Herzog Péter* és *Lichtenberg Kornél*, *Erdős Gyula* és *Stern Samu* tanárok.

Hieronymi Károly a aposan motivált beszéd kíséretében kérvényt nyújtott az a közoktatásügyi miniszternek egy 150 ezer koronás kamat nélküli kölcsön engedélyezése tárgyában a célből, hogy ez az összeg a poliklinika kibővítésére legyen fordítható.

Wlassics miniszter válaszában kiemelte, hogy ő a poliklinika áldásos és hasznos tevékenységét ösmeri és méltányolja; látta annak kiteljesedését elejétől joggal mostani állapotáig és valóban kár lenne, ugyanakkor ha anyagi hányok miatt a poliklinika kiteljesedésében meg lenne akadályozva. Az ő részéről mindent el fog követni, hogy ez a kormánytól kért kölcsön megnyerhető legyen.

Lukács László pénzügyminiszternél is *Hieronymi Károly* jejtette ki és indokolta a kamat nélküli kölcsön szükségességét és kérte a minisztert, hogy a poliklinika részéről *Wlassics* miniszternek átvújított kérvényi ő is részesítse a megérdemelt figyelmében.

A pénzügyminiszter válaszában, ugyancsak hivatkozván a közhasznú intézmény áldásos működésére, megígérte, hogy az ő részéről lényeges akadály nem fog fennmaradni, hogy a poliklinikának a kívánása az intézet további fejlesztése érdekében teljesüljön.

— **Kerekgyártó Árpád temetése.** Dr. *Kerekgyártó Árpád* nyugalmazott egyetemi tanárt ma délután 3 órakor kísérték örök nyugalma helyére a tudományegyetem előcsarnokából. Már félhárom órákor gyülekezett a gyászoló sokasága az előcsarnokban felállított ravatal köré. A gyászoló család s rokonság tagjain kívül ott voltak többek között *Sáily Kálmán*, az akadémia főtitkára, *Ketty Karoly*, a tudományegyetem, *Ilosvay Lajos*, a műegyetem rektora, *Pauer Imre* bölcsészeti rektor, *Hampel József* udvari tanácsos, *Than Karoly*, *Heinrich Gusztáv*, *Beöthy Zoltán*, *Marcell Henrik*, *Lengyel Béla*, *Demkó György*, *Féjérváry László*, *Entz Géza*, *Dobránszky Péter*, *Áldassy Antal*, *Czobor Béla* egyetemi tanárok, *Kriszán Mihály* pápai kamarás, személnáriumi kormányzó, dr. *Purt Iván* tanulmányi felügyelő *Anyal Dávid*, *Schönherr Gyula* m. tanárok, dr. *Toldy László* főlevéltáros, az egyetemi ifjúság nagyszámmal stb. A szerlejtást az Operaház énekkara nyitotta meg s a beszentelést *Kerner* belvárosi plébános végezte. A szerlejtás után a tud. Akadémia részéről s a tudományegyetem tanári kara nevében dr. *Békési Remig*, — mint az elhunytak a katedrán is utóda, mondott szép bucsubeszédet, amelynek elhangzása után a korporsót az Entrepise négyfogatu diszkocsiján a kerepesti uti temetőbe vitték s ott újabb beszentelés után elhantolták.

— **Egy német herceg balesete.** *Frigyes Lipót* herceg élete — mint Berlinből táviratozzák — ma nagy veszedelemben forgott. A herceg a Havelen korecsolyozott szárnyszegegyével s beszakadt alatta a jég. Az adútás segítségére sietett a hercegnék, de ő is a vízbe merült. Nagy nehezen mégis sikerült kibuznia a herceget, aztán mindketten egy közeléllő vendéglőbe mentek, ahol száraz ruhát adtak rájuk.

— **Idős Ábrányi Kornél**, az agr zeneköltő napok óta betegnek fokszik Margitszigeti lakásán. Az éjszaka folyamán azonban változás állott be állapotában és a zeneköltő ma már sokkal jobban van. Orvosai azt hiszik, hogy pár nap múlva teljesen felépül betegségből, amely meghülés folytán támadt.

— **Tüntetés a Gotterhallet ellen.** A hatodik hadieszt új parancsnoka, báró *Mertens* altábornagy, december 5-én Losoncra érkezett a 25. gyalogezred megvizsgálására. A pályaudvaron diszszázad várta zászlóval és zenezóval. Egy sereg ifju már a zászló átadásakor tüntet a Gotterhallet ellen. Amikor a hadieszt parancsnok kilépett a pályaudvarról, a zenekar újra eljátszotta a Gotterhallet, amire a tüntetők hóladával dobálták meg a zenekart.

— **A szalontai választás után.** *Nagyváradról* táviratozzák: A szalontai választás után *Halász Lajos*, a függetlenségi párt kisebbségben maradt jelöltjét, a lapjában megjelent *Vértelmezés* című cikk miatt *Molnár Akos*, *Rigó Ferenc*, *Leszaky Gyula* és *Barta Ferenc* provokálták *Tóth János* és *Gaal Sándor* képviselők utján. *Halász* a kihívást elfogadta. A hat képviselő most Nagyváradon van.

— **Országos irodalmi szövetség.** A Pótfi-Társaság országos irodalmi szövetséget akar alapítani és pedig a vidéki irodalmi társaságokkal szövetkezve. Nagy kulturális gyűrit, amely magába öleli az egész országot s küzd a magyarságunkért. A küzdelmet olyan komolyan veszik, hogy nem is védekezésről szól a felhívás, amit a társaság elnöke és alelnöke kibocsátott, hanem arról, hogy a magyar nyelv ne csak védekezőzék többé, hanem — ha kell — támadjon is. Nincs a kezünkben valami terjedelmesebb írás, amely az alakítandó szövetség céljait és munkatervét vázolná, azért egyelőre nem igen tudjuk, hogy miről van szó. Ha egy szellemben, egy stratégiai eljárás szerint dolgoznak a vidéki társaságok különösen a nemzetiségi vidékeken, az bizonyára hatalmasabb munka lesz, mint a mai szótágotlóság. Az alapítandó szövetségnek különben mindnyájunk atyamestere, *Jókai Mór* a lelke s ezzel elég van mondva. Ha ennek a hatalmas magyar genienek a szelleme vezeti a mozgalmat, akkor az akcióból csak áldást várhat a nemzet. A felhívás, ami *Jókai Mór* és *Bartók* aláírásával szerterment a vidéki társaságokhoz, így szól:

Elérkezettnek látuk az időt, hogy az eddigi elszigetelt működés helyett az egyesülés és kölcsönhatás által irodalmi eszményeinket teljesebben megvalósítsuk a hazafias, ideálizmus fejlesztésére, a mutakozó vesztélyekre egymást figyelmeztessük és azokat közös erővel elhárítsuk. Az egyesülés földadata volna az is, hogy a magyar földön bárhol termő nemzeti és irodalmi eszmék ne maradjanak a pusztában elhangzott szónak, hanem azonnal testvéri visszhangra találjanak szövetségünkél és lehetőleg hamar megérelelhetők, megvalósíthatók legyenek s bárhol nyilatkozzék meg új tehetség, ne maradjon árnyékban, hanem egyesülésként által azonnal országosan érvényesüljön. Folytattai akarjuk azt, amit irodalmi nagyjaink dicsőséggel kezdték meg a múltban, az a ól lelkesít minket, amely egykor *Kazinczyt*, *Kisfaludy Károlyt* és *Vörösmartyt* serkentette az irodalmi örök egyesítésre. Ők a magyar irodalmat még gyermeknek ismerték, ha ma élnek, már férfunak látnák és a férfun megnövekedett tetteirehez már merészebb feladatok illők. A magyar nyelv ne védekezőzék többé, hanem ha kell, támadjon is. A toll karddá váljék és küzdje ki, hogy a magyar nyelv lényegsége szépségéhez méltóan végre korlátlanul uralkodjék e hazában. A Petőfi újítáremű szelleméhez méltó országos mozgalom arra irányul, hogy a magyar nyelv diadalmas bajnokává legyen a magyarság terjedésének.

A szövetség a jövő hó hatodikán valószínűleg megalakul. Akkorra hirta meg tudnillik a Petőfi-Társaság a vidéki irodalmi társaságok képviselőit Budapestre közös értekezletre.

— **A zóna-tarifa.** A kereskedelemügyi miniszter tervbevette, hogy a m. kir. államvasutak zónaszaszait a most meglévő tizennegy helyett tizenhátra osztja s ehhez képest a díjazásból is emeli. A tanács a holnapi közgyűlés elé olyan értelmű javaslatot terjeszt, hogy a miniszterelő kérjék az eddigi rendszer további föntartását. A tanács ezt a kérelmet azzal okolja meg, hogy az általános közgazdasági pangás idején nem lenne helyénvaló, ha a forgalmat neheztlenék, ami különösen a főváros iparára és kereskedelmére lenne káros hatással.

— **Halálósza.** Nagy részvét mellett helyezték ma örök nyugalomra özv. *Sauer József*német, szül. *Burger* Juliát. A Nagykorona-utca 21. számú gázsházában előkelő közönség seregelt egybe köztük több országgyűlési képviselő és a kereskedelmi világ előkelőségei. A halottas szolozsmákat dr. *Lazarus* vezetés alatt a teljes templomi énekkar énekelte. A gyászbeszédet dr. *Kayserling* főrabbi mondta, méltatva az elhunyt nemes gondolkodását és jószívűségét. Ezután hosszú kocsior kísérette az elhunytat utolsó útjára: a kerepesti-ut-i izraelita temetőbe.

Kupffer tükös tanácsos, a müncheni egyetemen az anatómia tanára ma délelőtt Münchenben meghalt.

— **Az illavai választás eptiógusa.** *Illaváról* jelentik, hogy ott a néppárti agitáció még folyton tart. Vöröskőn az egyetlen szabadelvű szavazót, *Berczik* moiránt agyonverték, *Sátrészén* pedig *Vlasej* gazdaember pajtáját felgyújtották.

— **Fürdővétel.** *Eperjes* szabad királyi város tanácsa elhatározta, hogy a közeli kies tekvésű *Ozmenő* tölrdöt, mely évenként sok fővárosi családának is kellemes és olcsó üdülőteliül szolgál, 30.000 koronánál a városnak megvételre ajánlja. A legközelebbi képviselőtestületi közgyűlés elé kerül a javaslat elfogadás végett.

— **A Krupp-ügy.** Egy berlini telegramm jelenti, hogy a Vorwärts ebben a néhány sorban mondja ki az utolsó szót a Krupp-ügyben, amiben megszüntették a lap ellen az eljárást:

— Az eljárás megszüntetését ugyanazzal a nyugalommal vesszük tudomásul, mint annak idején a megindítását. El voltunk készülv erre a fordulatra, mert más megoldást nem is tartottunk lehetségesnek. Osztozunk Krupp özvegyének érzelmeiben és örülünk, hogy nem jutunk abba a kényszerű helyzetbe, hogy a halottat a bíróság elé cipeljék. Csak azt sajnáljuk, hogy az eljárás megszüntetése megfoszt bennünket attól, hogy indító okaink tisztaságát bebizonyíthassuk.

A Vorwärts ellen való eljárás beszüntetése kapcsán a Krupp-égg igazgatóság a gyarak alkalmazottaital falragaszokon a következőket közli:

Az eljárás folytatása esetén a jogtudók egyhangú véleménye szerint hosszadalmas, elkeseredett harc fejlődött volna ki a bíróságok előtt, amelynek folyamán a pártiszvendélytől és gyűlölettől áthatott ellenfelek mindent megtektenek volna az elhunyt emlékének gyalázására. A fennálló jogszabályok mellett nem lehet megakadályozni, hogy az eljárás folytonos bizonyítási indítványok által elhúzzák, a tulajdonképpeni tárgy körén túl kiterjeszkedjen és szenzációs módon kiaknazzák. Hozzájárul ehhez, hogy Krupp halálával a perbeli helyzet lényegesen kedvezőtelenebbé vált. Az elhunyt szavát és esküvel megerősített vallomását nem lehet többé latba vetni a valósággal ellenkező állítások cáfolatára. A törvény, mely a sértetnek életében megadja a pótvádat vagy magánvádat jogát, ezt a jogot az elhunyt halálával elenyészteit és megtagadja a hátrahagyottaktól, akik ezáltal megfosztatnak az eljárásban való részvétel minden lehetőségétől. Az elhunyt emléke Kruppé előtt, akinek érzelmei visszariadnak egy hosszadalmas, gyűlölködő harcnak a halálon túl való folytatásától és mindnyájunk előtt oly magasan és tisztán áll, hogy itt nincs szükség törvényes rehabilitációra. Az elhunyt becsülete mellett történt felemelő manifesztációk és nem utolsó sorban hivatalnokainak és munkásainak, valamint mindazoknak, akik életében és működésében egybéként közel állottak hozzá, egyértelmű nyilatkozatai bebizonyították Kruppénak, hogy mindazoknak, akiknek ítéletére súlyt helyez, a gyanúsítás hatás nélkül maradt és a bizalom és becsülés, amelyet az elhunyt élvezett, meg nem rendült. Kruppé ily körülmények közt közölte az államügyességgel, hogy nem óhajta az eljárás folytatását és a döntést erre nézve az államügyességre bizza.

— **Kraft Ebing nagy beteg.** Egy gráci teleggramm jelenti, hogy Kraft Ebing professor tizenegy nap óta súlyos betegnek létszik rák lakásán. Vese- és gyomorbeteg szenved. Szanatóriumában orvosai folyton mellette vannak s ágyánál virraszt a felesége is. Tegnap már a flát is táviratilag hívták el Bécsből Grábia.

— **A rendőrség hivatalos lapja.** 1908. január elsejétől a rendőrség hivatalos lapot ad ki. A lap első részében a személyzetben beálló változásokat fogja tartalmazni. A második részben a rendőri intézkedések tárgyazó kormányrendeleteket főkapitányi rendeleteket és a végrehajtás végett kiadott fővárosi szabályrendeleteket — nemkülönbén a rendőrségi szervezetre és szolgálatra vonatkozó rendeleteket fogja hozni. A harmadik részben a bünyügyi osztály által kibocsátott elfogató-parancsok, lopott tárgyak leírása és a kerületi kapitányságok által kibocsátott ügyekben kiadott közértesítők, az eltűnt egyénekre vonatkozó adatok, a talált ismeretlen holttestek leírása, az értékesebb vagy fontosabb talált, elveszett tárgyakra vonatkozó hirdetények, végül a negyedik részében az értejtési s más egyéb gazdasági tárgyú hirdetények jelennek meg. Mindezek eddig is, de litografáltak és elszórtan jelentek meg a lapban, most egyes egységei, összegyűjtve. A hivatalos lap szerkesztésével a főkapitány *Rédey Miklós* kerületi kapitány, főkapitányi titkár bizza meg, kinek e munkában *Szekely V.* Ede a sajtóiroda vezetője segítkezik. A lap hetenkint kétszer szerdán és szombaton fog megelenni. Sürgős közértejteli esetén időn kívül is.

— **Üzleti záróra.** Bécsből táviratozzák: A munkatanács tegnap folytatta az ipartörvény kiegészítéséről és módosításáról szóló törvényjavaslat tárgyalását. A 96. f. §-hoz, mely elrendeli, hogy a bolthelyiségek az üzleti forgalomra nézve esti 9 óráttal vegyél 5 óráig zárva legyenek, elfogadták azt az indítványt, hogy a boltok esti 8 órákor zárandók be, de ez az intézkedés nem érinti az élelmiszerek és egyéb termények piaci forgalmát.

— **Ingyen-kenyér.** A Podmaniczky-utcai kenyérszóté-intézmény javára újabban e következő adományok érkeztek: Neumann Zsigmond gyűjtése 9 K., Morelli Ferenc 3 K., Turcsányi István 5 K., Steiner Mihály 4 K., Braun Imre L. gyűjtése 57-70 K., Baján János 450 K., Máv. reaktia osztály 10 K., összesen 9320 korona. A kenyérkiosztó-bolton december 14-én 6212 adag kenyéret osztottak ki.

— **Pierre Guillard az újságírók egyesületében.** A Budapesti Újságírók Egyesülete meghívására ma délután 4 órakor Pierre Guillard, a kiváló francia publicista érdekes előadást tartott az örmény kérdéssről. Az előadásnál ott voltak gróf Zichy Jenő, báró Dániel Ernő, Heniller Lajos és Bolgár Ferenc országgyűlési képviselők és többen. Pierre Guillardot Vési József országgyűlési képviselő, az Újságírók Egyesületének elnöke üdvözölte francia nyelven:

— Ön bizonyára ismeri, ugymond, a baráti, sőt testvéri viszonyt, mely a magyar nemzetet a török néphez fűzi. Tudja azt is, hogy Magyarországon ahol különben oly tömörked politikai véleménykülönbség, erre az egy pontra nézve abszolút egyetértés uralkodik. A török-barátság nálunk állandó érzés, mely a nép szívéből fakad. Valóságos lélektani szükséglet nekünk és mondhatnám szívesen teljesíté kötelességünk. Ez érzelmünköz oszlatkozik az ószinte nagyrabecsülés és hálás bódolat az ottman birodalom felesleges uralkodója iránt és e birodalom integritása nemcsak a nemzet érzelmeivel találkozik, hanem egyszerűen sarkalatos elve is a magyar közvélemény által egyedül helyeselt külpolitikának. Meg vagyok győződve, hogy azok az eszmék, melyeknek ön nemes buzgósággal tolmácsa, teljesen megfelelnek a szempontoknak.

Guillard ezután nagy figyelem közt bele fogott előadásába. Hangsúlyozta, hogy teljesen objektív itéli meg a törökök és örmények közötti viszonyt és előadása annak megelégedően teljesen tárgyilagos keretben moog. Semmiféle elízlenséget nem tanúsít a magas porta iránt. Ő csak hivatalos okiratokra, diplomáciai sárga és kék könyvekre hivatkozik, amelyekből érdekes részleteket idéz. Többek között idézte Calice osztrák-magyar nagykövetség az 1895-iki örményezsárlásokról szóló könyvét. Felovásában oly részleteket közölt az örményezsárlásokról, melyeket annak idején az egész európai sajtó ismertelt. Tudja, hogy missziójával előbb-utóbb célt fog érni. Hiszen az Európa-szerte megindult örménytámogató mozgalom következtében már eddig részben az angol, részben az orosz, részben a francia nagyhatalom néhány tervezet megszárlást meg is akadályozott. Szólag maga is kívánja Törökország integrálását, mert egy örmény közmondás mondja: a török levágja az örmény karját, de az orosz ki is vágja. Végül felovásással azzal jelezte be, hogy érvényt kell szerezni a berlini szerződés minden pontjának és az emberiség nevében oda kell hatni, hogy hasonló fajlűdzés Törökországban első ne forduljon.

Egy félhivatalos kommuniké jelentí:

Az örmény-bizottságnak egy megbízottja vasárnap előadást tartott kis-ázsiai állapotokról, amelyet többek között néhány képviselő is meghallgatott. Minthogy a konferenciára nézve részben téves feltételek terjedt el, autentikus értesülés alapján kijelenték, hogy a konferencián jelenvőknek eszük ágában sem volt az előadó intencióinak megjelölő mozgalmat előkészíteni annál kevésbé, mert a magyar társadalom minden körében a leghatározottabban visszautasítanak minden olyan agitációt amely Magyarországnak a török birodalom iránt való hagyományos rokonszenvét ellenkezé.

— **Kormányegységi ínségmunkálatokra.** Berep-vármegye felvidékén, a Borosza folyó mentén elterülő községek összes terményeit elpusztította nyáron az árvíz. Ennélfogva ezen községek lakosai a téli gyors beállítával munkahiány miatt máris a legnagyobb ínség előtt állanak. A kormány a hivatalos feltevesztésekkel meggyőződően a szomorú állapotok felől, a múlt hét folyamán a vidéki lakosság felségélyezésére 10.000 korona segélyt utalványozott ki ínségmunkálatokra a szemlényármegyei mérnöki hivatal és a felvidéki kirendeltség rendelkezésére. Ez összeg hibetöleg csak egy részének tekinthető a szándékolt segélyezésnek, mert 500 munkásnak 30 nap alatt a legkisebb napszám mellett is alig fedezi munkabérét.

— **Ebábulóztatés.** Ilyen címen egy gyermek-játék-sorozat készített a Budapesti Nőruhaker Szövetkezet, amely báró Dániel Ernőnek emléket állít dicsőretre méltó buzgósággal igyekezik a maga elé tűzött célt elérni. Még csak két hónapja, hogy a VIII-ik kerületben a Futó-utca 7. sz. ipartelepén egy női konfekció-műhelyt s az utri leányoknak egy gyakorlati tanműhelyt nyitott meg, már is újabb tanulélet adja életvalóságának egy gyermekjáték-műhely felállításával. A szövetkezet a női munkakört minden irányban tagítandó, tekintettel arra, hogy így karácsony táján egymánban millió koronára értékű bábút és báburuhát hoznak meg Magyarországra, a gyermekjáték-osztály nyitásával a nyárban mutatkozó munkahiányt óhajta elensúlyozni azzal, hogy a nők munkásságát olyan dolgok előállításával foglalkoztatja, amiért az ország bábu-dolgokban külföldön igen nagy adót fizet. Az ez idők karácsony üdonsága a Bábujtőztatés oly jótévesztet kíván a leányoknak a kezébe adni, mint a miyenül a Richter-éle képzőművészrekné a fiúknak szolgát, s amelyet évről-évre bővíteni és komplikálni lehet. Az ezen a címen megjelent kis füzet a 6—14 éves leánykák lejtőldő gondolkodásához alkalmazva különféle báburuhak természetes nagyságu szabásrajzait hozza, érteemes utasításokkal a megfelelő ruhadarabok készítésére. Ha ezeket az utasításokat

a mamák előlvasás s rádlózával a már kész szabás mintát egy papírlapra ányomják s a kiollózott papírlapot a megjelölt szövetre tűzdelik, a kis leányka kezébe adott fél csakhamar nyomon van s egy kis türelemmel a kedvenc tudatlansága le van győzve s a gyermekleányok a nők legszebb éreneyei a gondosság, izlés és kezűgyesség iránt való előszeretettel elántorihatlan tulajdonságai lettek. A Bábujtőztatés című füzet egyrészt, ha játékszerűl is szolgál a leánykákknak, így az életre készít elő. Kapható minden könyvv- papír- s játékereskedésben és az azt előállító s Női Ruhaker Szövetkezetben Budapesten, VIII. ker. Futó-utca 7. sz. a.

— **Izgalmas jelenet egy hangversenyen.** Péter-vártól jelentik, hogy a nemesi kaszinó tegnap esti hangversenyén izgalmas jelenet játszódott le. Hoffmann József zongoraművész hangversenyzett s a hangversenyen vagy ezer ember volt jelen. Egyszerre csak egy fiatal asszony, aki a művészt iránt szerelemre lobbant felrohant a pódiumra s virágbokrázat adott át a művésznek, miközben a közönséghez fordulva így kiáltott fel:

— Most tessék tapsolni!

A fiatal asszonyt, aki hirtelen megörült, kivezették a teremből. Hoffmann a jelenet hatása alatt nagyon izgatottan jelezte be a hangversenyét.

— **Négyszáz szegény fiatalember jövendője.** Az az egyetemi hallgató, aki december huszadikáig meg nem fizeti a félévre esedékes tandíjat, kizáratik az egyetemről. Ez a rideg, kegyetlen tény, amit az tesz még keservebbé, hogy négyszáz olyan egyetemi hallgató van ez idő szerint Budapesten, akinek nem engedték el a tandíját s aki képtelen arra, hogy fizessen. Négy nap számukra az egész jövendő. Ez alatt válik el az, hogy folytathatják e tanulmányaikat vagy felsőfokotlan tanulóknak vége. A négyszáz szegény fiatalember most, az utolsófélti pillanatban a társadalom jószágához fordul azzal a kérelemmel, hogy adják össze a módos emberek számukra a körülbelül tizenhatezer koronát kitevő summát. Írások, amiben kérelmüket elmondják, így szöli:

A budapesti királyi tudomány-egyetemen körülbelül négyszáz egyetemi hallgató tandíjtelenességi folyamodását utasították vissza. Tizenhatezer koronáról van szó, mely összeg fedezésére nem találkozik ember. A hallgatók nem fizethetik, az bizonyos. A közoktatásügyi miniszter sem rendelkezik a szükséges összeggel; — egy félrum van még hátra: a társadalom könyörületes szíve. A végső zavarban levő egyetemi polgárok a társadalom jószágához fordulnak, kérve őt, hogy adakozás útján teremtesse össze a szükséges összeget; és mentse meg a magyar ifjúság szárait attól a csapástól, hogy szegénységük miatt az egyetemről kizárassanak, ha e hónap huszadikára kitűzött végső határidőn belül a tandíjt le nem fizetik. A kegyes adományok a szerkesztőségbe küldendők. A tandíjtalan egyetemi polgárok.

— **Új állatorvosi tiszti vizsgáló-bizottság.** A földmívelésügyi miniszter az állatorvosi tiszti vizsgáló-bizottság elnökévé Laphay István nyugalmazott miniszteri tanácsost, helyettes-elnökévé Lestanyák Sándor miniszteri tanácsost, vizsgáló tagjaivá: Tormay Béla miniszteri tanácsost, Pirkner János országos állatorvosi főiskolai rektorát, dr. Hulyra Ferencet, az állatorvosi főiskola rektorát, dr. Kéz Istvánt és dr. Freisz Hugót és az állatorvosi főiskola tanárát, Dabránszky Róbert és Péchy József miniszteri osztálytanácsosokat és Tatray János állategészségügyi főfelügyelőt az 1903. év tartamára kinevezte.

— **Vakmerő rablótámadás.** Bécsben ma déltájban a belváros egyik élénk utcáján vakmerő rablótámadás történt. Egy subano megrohant egy fiatal leányt, aki egy nagykereskedő-cégnél van alkalmazásban s kiragadta a leány kezéből táskáját, azzal utánaknak erd. A táskában 740 korona volt, amelyet a hivatalnoknő éppen a postára vitt. A kétségbeesett sikoltozásra a járókelők üldözöbe veték a subanót és sikerült is őt feltartóztatni. A rendőrség az valotta, hogy Schürmacher Ignácnak hívják, tizennyolc éves és állás nélkül szűkölködő kereskedő-ségéd.

— **A tél.** A földmívelésügyi miniszteriumhoz érkezelt jelentések szerint az ország nyugoti részében a hőmérséklet 10—15 fok között váltakozik, míg keleten 20—30 fok hideg van. A Dona Pozsonytól Mohácsig áll s Orsovánál hatalmas jégterlet van. A víz állandóan apad az egész vonalon s Budapesten ma délelőn 37 centiméternyi a zérus alatt. A Tisza Máramosszigetnél zajlik, onnan a torkolatig álló jéggel van borítva. A folyók közül csak a Száva és a Dráva zajlik. — Londonból, Berlinből és Hamburgból azt jelentik, hogy enyhébb időjárás állott be. Londonban és Hamburgban tegnap és tegnapelőtt esett. Brögzenből is azt jelentik, hogy a hőmérséklet emelkedett s így remélhető, hogy nálunk is már legközelebb enyhébb időjárás fog bekövetkezni.

— **Tűz a hamburgi piacon.** Hamburgban a város közepén elterülő térségben ma kezdődött meg a karácsonyi piac és a szág meg száz vásáros bódé és mészeskalocsos-sátor körül temérédek sokan sűrűtekforogtak, amikor egy szomszédos pékműhelyben tűz támadt. A nagy szélől a lángok átsáptak a sátrak közé és a közönség eszeveszetten menekült. A tűzoltóság nagy erőszakkal lokalizálta a veszelemet.

— **Nagy diáküntetés.** Majna-Frankfurtból táv-íratozták, hogy Marburgban (Hessen) az éjszaka 600 diák nagy tüntetést rendezett. Eleinte csak néhány diák rendezett zenebont s mikor a rendőrök a tüntetőket az örségre akarták kisélni, mintegy megállapított jelre, százával eregettek oda a diákok mindentől, azzán egy tömegbe verődve végigvonultak a piacon, lármázva és dalolva a városába előltek s kövekkel és téglákkal bombázták az épü etet. A rendőrség tehetetlen volt a néhány száz löny diáksereg-gel szemben. A tüntetés reggel három óráig tartott.

— **Munkások könyvtára.** Vörös László nyugalmazott államtitkár emléketvei a munkások védegyeletét alkotta, amelynek immár tízenyolczek tagja van. A védegyelet tegnap Csolnokon bányamunkásgyűlést tartott, mely az ottani előhely könyvtárának ünnepélyes megnyitására és Vörös László arcképének leleplezésére gyűlt össze. A gyűlést Hilbert József elnök nyitotta meg, kiemelve a nap jelentőségét, mely jóképp abban nyilvánul, hogy Magyarországon a bányamunkások első könyvtára nyílik meg Csolnokon. Ezt a nevezetes napot hozzáámolt azzal szemteli meg Csolnok bányamunkássága, hogy országos hírű elnökének, Vörös Lászlónak arcképét leleplezi. A díszes keretben foglalt képről a teljes számban együtt levő tagok teljes tüntetése mellett lehullott a lepel. A bányamunkások egyenként járultak a kép elé s keresetlenül egyszerű szavakban dicsőítették Vörös Lászlót. Az egyesület nemes ójaiban támogatásra érdemes; az igazgatósága Budapest, V., Nádor-utca 74. szám alatt van.

— **Farkasok garázdálkodása.** Győr közszégyben, Temesvártól egy órányira, három farkas betört egy akolba s ott Stanca Száva 14 éves fiút és több juhót szétmarcangoltak. A lakosság egy farkast üldözöbe vetett és meg is ölte, a másik kettő egy közeli erdőbe menekült. A főszolgabírótság hajtvadászatot fog rendezni. — Zemplénmegye felvidékén is garázdálkodnak a farkasok. Roskocza falu közelében nagybó mennyiségű juhót vittek el.

— **Rázasság.** Gabányi László, Gabányi Árpádnak, a Nemzeti Színház művésznének fia tegnap jegyezte el zombori Rónay Károly és neje, fáskeri Nagy Mária leányát Manya kisasszonyt Zomborban.

— **A fővárosi tisztviselők adósságaik rendezése** dolgában ma este tartott rendkívüli látogatott értekezletükön egy 16 tagból álló szervező-bizottságot választottak. Ez a bizottság a napokban fogja megvitatni a pénzügyteltek részéről beérkezett ajánlatokat s ennek megtörténte után egybehívja a fővárosi tisztviselők hitelgyűlésületének alakuló közgyűlését.

— **Az elszakadt telefonhuzalok.** A több nap óta rendkívüli fagy annyira hat a távbeszélő-forgalom lebonyolítására, hogy a közönség panaszaival szemben a posta- és távirdaigazgatóság szükségesnek tartja a közönség felvilágosítására a következőket tudni adni:

A távbeszélő-forgalom lebonyolítását a mostani zord időben rendkívüli megrehezíti az a körülmény, hogy a távbeszélő-huzalok sok helyen a reájuk rakodott megfagyott zuzmára sulykokan engvedve, elszakadtak másból pedig a huzaltartókat rántották magukkal, minek következtében több tartó helyből kidőlt. Az ekként elszakadt vagy lögő huzalok a többivel érintkezésbe jutva, megszóllalták az érintkezésben levő állomások csengőit is aminek eredménye az, hogy a központi kezelők a sok látszólagos jelentkezésnek a szokott gyorsasággal megjelölni képtelenek, másrészt hogy oly előfizetőket is telcsengtetnek, akik nem is kértek kapcsolást. Természetes hogy ez sok bosszúságot okoz az előfizetőknek. A posta- és távirdaigazgatóság, valamint a távbeszélő-hálózat műszaki vezetősége mindent megtesz a zavarok megszüntetésére; így még vasárnapon is 50 munkás járta a dermedt tömegben a huzatöket. Minthogy azonban a folytonos fagy következtében a megszüntetett zavarok helyett ismét újak és újak lépnek fel, a posta- és távirdaigazgatóság kénytelen a közönség szives türelmére appellálni, mert a régi állapot helyreállta csak az időjárás változásával várható. Egyuttal felkéri a posta- és távirdaigazgatóság az előfizetőket, hogy a lejtőp hibákat lehetőleg tele onon, esetleg más állomásról, sürgősen a távbeszélő központonk bemonanni sziveskedjenek. hogy a távbeszélő-hálózat műszaki vezetősége tájékoztatva legyen és hogy a rendelkezésre álló erővel a zavarok megszüntetése iránt lehetőleg minden irányban intézkedhessék.

— **Földmérés.** Barcelonából jelentik, hogy Berga mellett négy négyszögkölömlény területen beomlott a föld. Több ház eltűnt, a lakosság menekült. A katasztrófát a szénbányák közelségének tulajdonítják.

— **Bettőr-világ.** Újabbán ismét több betűrés és lakásosztogatás történt a fővárosban. Így tegnap Téssey Anna maganzónó Izabella-utca 77. számú pu-céjét tolvajkulcsal fejnyitották és egy ott lévő bőrdoból egy 80 koronát érő vászon inget és világos brokát két selymet ellopottak. — Farkas József miniszteri irodatist Práter-utca 10. számú lakását is tolvajkulcsal nyitották ki és 384 koronát érő ágyneműt meg ékszer ellopottak. A ruhákban F. J. monogram volt. — Látóczy Rezső honvédszázr százaos főlölt-öt 95. számú padiasárról 300 koronát érő szőnyegét és runáit loptak el tolvajkulcsosok. — Wohl Miklós Valero-utca 12. számú papírkártyáról 200 koronát érő papírműt vittek el.

— **A Szent-Rokus-kórházban** 137 esetben tettek kísérletet csú ellen a Reparatort, melyek közül 126 esetben teljes gyógyulás, 9-ben javulás érteket el. A Krieger-éle Reparatort kapható a gyógyszerárakban, 16raktár Budapest, Kálmán-ter, Korona-gyógytár.

— **A bég szerelme.** *Purgovics* Magdolna szobaleány néhány nappal ezelőtt Bródban, az *Eduárd*-szállóban megismerkedett egy előkelő külsejű férfival. Az illető *Brachim Bajnovics* Nikoli bég török földbirtokosnak mondta magát és nagy érdeklődéssel udvarolt a leánynak, majd kijelentette, hogy feleségül veszi. A szerelmes bég biztatására a leány Budapestre jött vele s itt a Kerepesi-ut 61. szám alatt vettek ki lakást. Ma reggel a leány arra ébredt, hogy török vőlegénye elült és magával vitte összekuporgatott 520 koronáját, amelyet ládájában tartott. A bég egyszerűen tolvakulcsal fejtotta a ládát és így jutott a pénzhez. A leány nyomban a rendőrségre sietett és jelentette a bűntudományát. A rendőrség több ismert család fotográfiáját mutatták meg a leánynak és egyben felismerte a bűnt. Az illető *Drillich* Ratael, tarnovi születésű 40 éves tolvak, aki szelhamosságait rendszeresen mint török követi el s elismert szelhamos. Végigcsalta egész *Németországot*, *Mannheimban*, *Wormsban*, *Mühlhausenben* és *Frankfurtban* csalásért és okirathamisításért többször elítélték. Rendes fogása az, hogy ha a rendőrség kezébe kerül, siket-némánként tettei magát. A szelhamos magas sovány, ha a fekete, bajusza kicsi, fekete, szeme szürös tekintetű. Beszél németül, horvátul, franciaül és törökül. A szelhamos Bécs felte utját.

— **Fővárosi Orfeum.** Budapest mulató világának mult esztendői ságerre, a *Luna asszony* ma este újra megkezdte ragyogó utját a *Fővárosi Orfeum* csillagait között. Tavasz óta nem vesztette a kedves operett lényéből és vigasztalást s mai reprizén is rendkívüli tetszés és taps kísérte a pompás, káprázatos kiállítását s előadást. Az orfeum műsora különösen kitűnő. *Arras* és *Alice* bálmulatók mutatványai és a *Trefa* a paradicsomban szenzációszámba mennek a variété mutatványok során s a *Tarka szinpad* keretében nagy hatással eleveztették fel *Szemaházy István* bájos tréfiáját, a *Szegényjárnást*. Ma este volt bemutatja *Nagy Endre* bohóságának is, melynek címe az *Allah-jogoly*. Az ötletes apróság is tetszett.

— **Köszvény és onk ellen** hatásban föllümlhatatlan a *Zoltán-léle* kenőcs. Uvegje 2 korona. *Zoltán* gyógyszerárban, Budapest, V., Sétáló-utca Szabadság-ter sarkán.

(x) **Karácsonyi ajándékul** művészi értékű képek és metszetek izléses kerettel legelőnyösebben *Winkle Nándor* műkereskedésben, IV. Váci-utca 2. és törzslételeben *Kigyó-ter 4.* szereltek be. Alapítási évi 1862.

(x) **Aki meg akar győződni a Fortuna-Migrain-Pastilla** csalahatatlanságáról, az vegye meg a csudaszert *Schubert Arnold* gyógyszerárban, VII., Csengery-utca és Dob-utca sarkán.

(x) **Ha fogadja el olyan pemetéti onkorkát**, melyet bádogdobozban kínálnak, mivel az nem lehet eredeti Réthy-léle. *Az eredeti cukorka minden doboza magán viseli a készítő, Réthy Béla gyógyszerész nevét.*

FŐVÁROS

(*) **A népszínházi bizottság ülése.** A népszínházi bizottság ma állapította meg a népszínházi alap jövő évi költségvetését. E szerint az alap kiadása 58.599 korona, bevétele 88.953 korona. Az alap főösszege tehát 25.084 korona. — A Népszínházban fölvo-nások között almát és narancsot árúsítanak. A közönséget zavarta az árnsok folytonos kibálása. A népszínházi bizottság mai ülésén megtiltotta, hogy a Népszínház fölvo-násait almát és narancsot árúsítsanak.

(*) **A csavargós-vállalat szubvenciója.** Em-lítettük, hogy a kereskedelmiügyi miniszter fölhi-vatta a fővárosi hatóságot, hogy támogassa a csavargós-vállalatnak az anyagi segélyezésre vonatkozó kérel-mét, mert a dunai átkelő-forgalomra a hidak megépí-tése után is szükség lesz. A fővárosi hatóság körrei-neg nem nagy hajlandóság mutatkozik ugyan a gaz-dag propeller-vállalat segélyezésére iránt, de mégis, mivel a miniszter szombatra érkekezletet hívott össze ebben az ügyben, foglalkozni kellett a tárggyal. Ezért a mai napra zártkörű érkekezletet hívott össze *Piperkovits* Bátor tanácsjegyző, amelyen résztvettek: *Fellegp Kálmán* tisztifőgyász, *Lampfi Hugó* főszámvé-vő, *Almády Géza* tanácsos s értesülésünk szerint abban történt megállapodás, hogy a propeller-vállalat-tal szemben csak a partbérlet jutányosabb megállá-pításában lehet szó kedvezményről.

(*) **A fővárosi szolgálat.** A polgármester a minap a törvény alapján pályázatot hirdetett több szolgái állásra. Már most is számos kérelmet adtak be. Illeté-kes helyről annak a közlésére kértek meg bennünket, hogy idegenek hiába pályázzanak, mert azok az állások, amelyekre a pályázatot kihirdették, ideiglenes alkalmazottakkal már régen be vannak töltve. Főössze-ges és hiábavaló költség, amit a kérelmek befolyé-re fordítanak, mert idegent egyáltalán nem neveznek ki. A mostani pályázatnál azért nem gondolhatunk idege-nekre, mert a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló

törvény január elején életbe lép s akkor számos kézbévisítő lesz fölvo-nosság. Első sorban természetesen a kézbesítőket alkalmazták a megüresedett állásokra.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **Uj bérletrendszer a Nemzeti Színházban.** A *Nemzeti Színházban*, mint értesülünk, újított fogva az eddiginél minden irányban cél-szerűbb bérleti rendszer fog életbe lépni. Az eddigi rendszer szerint a *Nemzeti Színház* havonként mind a harminc előadásán hirdettek bérletet, aminek a bérlekre nézve nemcsak az a nagy hátránya volt, hogy egyrészt minden estjök le volt köve, de ugyanazt a darabot, akarnya, nem akarya, többször is végig kellett nézniök. Az új rendszer szerint, mely újvével kezdődik, a *Nemzeti Színház* bérleti előadásainak száma hónap-onként nem lesz több husznd. A bérleök így változatosabb műsorhoz jutnak s a színháznak is meg-lesz az a nagy előnye, hogy sikerhez jutott da-rabjait jobban ki fogja használhatni. Az új bérleti rendszer már a közel jövőben bizonyára éreztetni fogja kedvező hatását.

** **A doktor ur.** A *Vigszínházban* holnap szerdán, ismét a *Doktor urat*, Molnár Ferenc kedvelt bohózatát adják, amelynek a budapesti életből merített alakjai máris nagy népszerűsége tettek szert. A szép sikert aratott darab legközelebbi előadása vasárnap dé-lután lesz.

** **Hírek a Nemzeti Színházról.** *Sardou*nak a mult héten felújított első nagysikerű vígjátéka *Az utolsó levél*, mely mostani két előadásán rendkívüli érdeklődéssel találkozott, holnap, szerdán kerül harmad-szor színe az új szereposztásban, *Lánczy Ilkával* és *Császárral* a két főszerepben. — *Gárdonyi Géza* fausi története *A bor*, mely *Blaha Lujza* betegségse következében lemaradt a műsorról, a jövő héten ke-rül színe *Eszter* szerepében *Blaha Lujza* asszony-nyal. — Vasárnap ugyancsak *Gárdonyi Gézának Karácsonyi drom* című Betlehemes játéka kerül színe.

** **A Vigszínház bemutatója.** A *Vigszínházban* holnap, szerdán délelőtt tartják meg a főpróbáját a *Haplak* című vígjátékának, melynek esütörtökös lesz a bemutatója. Az összes német színpadokat zajos sikerrel bejárt darabóll nemcsak délelőttünkent, de délután is tartottak próbákat, amit kiválképpen a tömegjelenetek tettek szükségessé. Az ujdonsághoz többek közt száz teljesen előírászerű egyenruhát és föggyezetelt szereztek be. A női szerepet, amelyet legutóbb Bécsben *Odillon Helén* kreált igen nagy sikerrel, *Csilling Teréz* játsza. *Hegedüs Gyula* ismét olyan szerepet játszik, amely jóformán szűnet nélkül a színpadon foglalkoztatja, még pedig derűs-nél-derű-sőbb szituációkban. Hatásos alakításokra kapott alkalmat *Góth, Szeremi, Tapolczai, Balassa, Fenyvesi és Vendrei* is. *Fóti Frida* a *Haplak* premierjén mutatkozik be először nagyobb szerepben.

** **A Nemzeti Színház ujdonsága.** *Maeterlinck Monna Vannájából*, melynek egy előadási cikluszát most jelezte be *Párisban Luque-Pos* színtársulata a *Porte-Saint-Martin*-színházban, a próbák szorgalmasan foly-nak. A bemutatás előadás a jövő héten van kitűzve. Előkészületben van *Gárdonyi Gézának Annuska* című háromfelvo-nás új vígjátéka is, melyre szintén most készül a színház személyzele. Az *Annuska* a *Monna Vanna* után fog színekerülni és próbái emezivel együtt és egyidejűleg foly-nak.

** **Mahler lemondása.** *Berlinből* táviratozzák, hogy az ottani udvari színház körében a leghatáro-zottabb formában kering annak híre, hogy *Mahler* Gusztáv, a bécsi Opera igazgatója megválk állásától. Utódjául dr. *Nurekot*, a berlini Opera karmesterét em-legetik.

** **Maeterlinck Berlinben.** *Maeterlinck*, a *Monna Vanna* szerzője jövő héten *Berlinbe* megy, hogy jelen legyen darabjának ötvenedik előadásán. A belga dramáiról tiszteletére a német írvo-lóg lakomát rendez.

** **A Bob herceg szereposztása.** mint a Népszínház hivatalosan jelenti, a következők: *Bob herceg* — *Fedák Sári*; a királyo — *Krecsányi Sarolta*; *Anine* — *Ledjcsky Gizella*; *Viktória* — *Dory Margit*; *Lancaster* — *Raskó Gizella*; *Pomponino* — *Kovács Mihály*; *Pickwick* — *Németh József*, *Phunpuding* — *Nyárai Antal*; *Gipoy* — *Ujvári*; *Testőrhadnagy* — *Pázmán*; *Hopmester* — *Solymos*.

** **A senekadémiá hangversenye.** Az országos magyar királyi zene-akadémia igazgatósága e hó 18-án este 7^{1/2} órákor rendezi a második nyilvános hangversenyt az intézet hangversenyteremben. A hangverseny műsorában *Schumann* *Popper*, *Beetho-ven*, *Wieniawski*, *Chopin*, *Mihalovich*, *Hubay*, *Paganini*, *Franz* és *Rubinstein* szerzeményei szerepelnek.

** **Pethes Imre a Nemzeti Színházról.** *Somló Sándor* a *Nemzeti Színház* tagjai köze szerződtette *Pethes* Imrét, kit a budapesti közönség budai és vig-színházi szerepléséből ismer előnyösen.

** **Filharmonia.** Szerdán, december 17-én lesz a *Vigadó* nagyteremben a filharmonikusok *Beetho-ven*-estje. *Kerner István* karnagy vezényele alatt *Rothauer* Teréz, berlini udvari operanékeso közreműködése mellett a következő műsorról: „*Coriolan*” nyitány;

„*Oh perfido*”, *énekli Rothauer* Teréz; VI. szimfónia (pasztorale); „*Adelaide*”, *énekli Rothauer* Teréz; *Diadal*-szimfónia.

** **Megrendésabályosított művés.** Mű-vészörökben ma egyébről sem beszéltek, mint *Heine*-nek turosa esetéről. A *Burgszínház* s jeles tagját ugyanis az igazgatóság hirtelen elbocsájtotta a köte-lékből, mert *Heine* egy újságíró előtt sok minden-félt kifejezést a kulisszák titkaiból, *Schlenker* igazga-tóról a *Burgszínházban* uralkodó rendszerről s a művészgárda egynemely tagjáról. Ezért az interviwért megorrolt *Heinere* az érteles igazgató és rövidesen kiadta az utját az indikrét művészek.

** **A Fíán Pozsonyban.** Mint tudósítók jelenti, *Pozsonyban* ma mutatták be dr. *Schwimmer* Aurél *Fíán* című operettjét, amely *Budapesten* oly szép sikert aratott. A pozsonyi közönség zsufolásig megtöltötte a színházat és ugy a jelenvolt szerzőt, mint a főszerep-löket lelkesen ünnepelte. A szerző két hatalmas babé-korszort is kapott.

** **Vidéki színművészet.** A s egedi közönség dr. *Janovics* Jenő kiváló társulatát eddig szokatlannul nagy pártolásban részesíti, amit ez minden tekintetben meg is érdemel, mert nincs hét, hogy egy-két premiere, vagy reprize ne lenne. A legutóbbi héten fölvelevení-tették *Cyranot* és *Sudermann Pillangócsatáját*. *Cyranot* *László Gyula* játszotta és nagy alkálósokkál igénylő szerepét minden tekintetben művészkileg alakította. *Bajos* és közvetlen *Roxán* volt *Mészáros* Giza, aki a *Pillangócsata* fölvo-násában is sikert aratott. *Lászlóval* együtt mindkét szerepben többször nyit színe is megtalolták. Dr. *Janovics* igen jellemzően, nagy sikerrel adta *Keszlet*, míg *Winkelmann* *Tenyéri* Mór ért el nagy hatást.

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ **Az 12r. magyar irodalmi társaság** ma este a Sip-utcai iskola nagyteremben *Tancser* Pál elnök-lete alatt felvo-nás ülést tartott. Elsőnek dr. *Eloch* Henrik Nagy Herodeszról olvasott fel. A fölvo-nás Herodeszt a zsidók démonjának mondja, kinek szem-vedélyes kemény szíve s vad, kegyetlen zsarnoksága oly iszonyu csapásokat mért a zsidókra. *Utánna Radd* Antal gyönyörű költeményét olvasta fel. „*Titus-iv*” címe alatt. A római *Titus-iv*ről, melyen 1800 év előtt a zsidókat oly annyira sanyargatták, de kik tilték a római birodalmat, igen szép versekben emlekezett meg. Végül *Lenket* Henrik olvasta fel *Szántó Kálmán* *Péniek* este című elbeszélést. Mindhárom felvo-nást zajosn megaptalolták.

○ **A Kisfaludy-Társaság** szerdán, e hó 17-én délután 6 órákor az akadémia heti üléstermében fel-olvasó ülést tart a következő tárgysorozattal: *Hind* közmondások *Fiók* Károly r. tagtól. *Gemma* tanokölte-mény gró *Zichy Gézától*. *Magati*, *Misral* költeménye *Hajós* Izor vendégtől. *Pécsely* József emlekezete, *Bal-kányi* Kálmán vendégtől. *Folyó* ügyek. Az ülés után zárt ülés lesz, melyen a megüresedett tagsági helyek betöltéséről határoznak. Este társas vacsora lesz az *István* főherceg-szállodában.

○ **A Magyar Történelmi Társulat** január 2-án délután 5 órákor az Akadémia heti üléstermében vá-lasztmányi ülést tart.

○ **A nő szerepe az egészség védelmében.** *Széchy* Lorenz Joseph az Országos Közegészségi Egyesület kolozsvári osztályának ez évi felvo-nás cikluszát ilyen omű érdekes előadásával nyitotta meg. Az előadást nagy tetszéssel fogadták.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Vizsgálóbírói kirendelés.** Az igazságügy-miniszter a budapesti büntető törvényszék területére vizsgálóbírákúl dr. *Bakonyi* Kálmán és *Sárkány* Lajos törvényszéki bírákat rendelte ki.

§§ **Január havi esküdtészeki tárgyalások.** A jövő év január havában a következő bünygyeket és sajtölgyeket tárgyalja a budapesti törvényszék esküdtbíróisága: *Január 13-án* *Petró* Gyulán *Bartók* Eszter gyilkossági és rablási bünygyét. *Január 15-én* *Heidelmayer* Károly és társai rablási bünygyét, *Január 17-én* *Sas* Árpád rágalmazási; *Január 20-án* *Kerekes* Andor rágalmazási; *Január 22-én* *Nussbaum* László és társa rágalmazási; *Január 24-én* *Matkovich* Aladár rágalmazási és *Január 26-án* *Greiner* Jenő rágalmazási sajtölpreit.

§§ **Két petíció.** A margittai és a facseti mandátumok ellen benyújtott petíciók tárgyalását ma kezdte meg a Kuria, de ítéletet ma még egyikben sem hozott. A margittai mandátum sorsa ismeretes. Az ösz-szel lezajlott általános választás után a Kuria vizsgálá-lat rendelt el a kisebbségben maradt Szatmári löz heiveinek petíciójára *Orley* Kálmán, a megválasztott képviselő ellen. amelynek eredményét azonban a győztes képviselő nem várta be, hanem lemondott a mandátumáról s a kérvényezés költisége ellenfele nyakába szakadt. A második választáson azonban Szatmárnak, a függetlenségi párt fölvo-nású neve került ki győz-tezen az urnából s e választást azután *Orleyek* támad-ták meg s petíciójukra a Kuria elrendelte a vizs-gálálat. Ennek az eredményét tárgyalta ma folytatá-lag, Dr. *Tetőtleni* Árpád, a petíciójákkal meghatalma-zottja, elejtette az alapkérvényben emelt vád öt pontját s egyedül az osztály ellen való igazítás vádját

artotta főnn, amelyet Szatmári papfalvi programbeszédében követett volna el, amikor a föld népet a bírókhoz osztály ellen tüzelle. Aigner Adolf, Szatmári védője ezzel szemben a panaszoit kitérőleg nem látott érvénytelenségi okot s az alaplatin petíció visszautasítását kérte. Még dr. Erdős Samu választásvédő szólati föl, néhány szóban oszlatkozva a védő fejtegetéséhez. Azután a bíróság tanácskozására vonult vissza s rövid megbeszélés után elrendelte a vizsgálatot arra nézve, vajjon igaz-e hogy Szatmári Mór a Papfalván tartott programbeszédében izgatott az egybegyűlt földműveseket a földbírókhoz-osztály ellen. Együttal kimondta a Kuria, hogy a bizonyítás anyagát elfogadja a már lefolytatott vizsgálat adatait. Ezeknek ismertetését holnapra haszlatozták.

A második választási tanács báró Harkányi János aceseti mandátumával foglalkozott. A vesztes Nemes Zsigmond pártja első petícióját visszavonta s második kérvényére a Kuria vizsgálatot rendelt el arra nézve, hogy báró Harkányi személyesen is vásárolta-e a szavazatokat s korteseli az oláh falvakban és a telepes magyar községekben itaták-e a választókat. A vizsgálat legzárókönyvéből kiderült, hogy Budapestről csakugyan küldtek le tizennyolcezer koronát a Harkányi-párt oszlopos tagjai számára, de ezek tagadták, hogy a pénz kortes-olcokra szolgálat volna. A bizonyító-eljárás után Bóvi Illés Károly a támadók képviselője, a választás megsemmisítését kérte, míg dr. Horánszky Dezső, a választás védője, a petíció visszautasítása mellett érvelt. A Kuria ezután a tárgyalás folytatását péntekre haszlatozta.

Nyiltér.

Leghatásosabb
arzenes

Guber József
varasviz
varasgyógyosság,
női betegségek,
ideg s bőrbeteg-
ségek stb. ellen.

Kapható az összes kóványviz-üzletekben, gyógyszerészek és drogeriákban.

FÉRFIRUKA-BÉRLET

LEGJOBB RUKAZKODÁSI RENDSZER

DEUTSCH F. KÁROLY

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 1. SZÁM.

Dr. Weisz Ferenc

bőrgyógyász és urológus

lakik most VI., Bessewffy-utca 39. szám.
TELEFON 23-83.

(Az e rovat alatt közlötöknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Akció Venezuela ellen.

London, december 16.

A Blohn Alfréd hamburgi kivitelő cég főnöke, aki Castro főnöknek személyes barátja, jelenleg Caracasban időzik. Blohn ennek dacára letartóztatott és amikor ismét szabadon bocsátották, szabad utlevéllel felruházva, a caracasi német konzul kíséretében La Guayrába ment, hogy ott a német hajók parancsnokától az ellenségeskedések föltűggesztését kieszaközölje.

Több Venezuelában élő német bankár és kereskedő táviratot küldött Berlinbe azzal a kéressel, fogadják el a választott bíróságot, mert különben Castro elnök kénytelen volna a kizárólagot, míg csak üdöre nem jut, tovább folytatni. Ezáltal pedig a német cégek nemcsak Venezuelában, de egész Észak-Amerikában nagy kárt szenvednének. Caracasban a német és angol árukat már is bojkottálták.

Caracas, december 16.

A politikai foglyok Mathos felkelővezérhez oszlatkoznak. A caracasi újságok heves cikkeket közölnek Anglia és Németország ellen. A lakosság egyre tüntet. Az angolok San-Filippi környékén sáncokat álltattak. Háború esetén Venezuela 32.900 Mauser-léle és 9000 Remington-léle puskával, valamint néhány ágyúval rendelkeznek.

Washington, december 16.

A szándékolt blokádra vonatkozólag Hay külügyminiszter közölte, hogy amerikai hajókra azt kiterjeszteni nem szabad. Casronak a vizsály békés elintézésére vonatkozó ajánlatára az Egyesült-Államok

követe adta meg az impulzust. Az ajánlat nem említi meg, hogyan történjék a döntés, sem azt, hogy milyen határok között kell a választott bíróságnak mozognia.

London, december 16.

A felsőházban egy kérdésre, vajjon ha a venezuelai hajók lefoglalása nem járna a kívánt hatással, mely további intézkedéseket tervez a kormány Venezuela ellen, Lansdowne külügyminiszter azt válaszolja, hogy ez esetben kétségtelenül további kényszerrendszabályokra lesz szükség. Az angol kormány ezt a kérdést a német kormányval folytatott eszmecsereben megfontoltas tárgyává tette és elhatározta, hogy a venezuelai kikötők blokádját fogják végrehajtani akképpen, hogy néhány kikötőt az angol és néhányat a német hadihajók fognak blokkolni. Angol haderőt nem szándékoznak partraszállítani, még kevésbé pepig venezuelai területet megszállni.

London, december 16.

Az alsőházban Puller liberális kérdi, vajjon az angol kormány tett-e valamely kísérletet arra nézve, hogy a Venezuelával felmerült vizsályt választott bíróságra bízzák és vajjon így ajánlatot Venezuela visszautasított-e. Cranborne külügyi államtitkár azt válaszolja, hogy mindakét kérdésre nemmel felelt.

London, december 16.

New-Yorkból ideérkezett távirat szerint Castro elnök újabb felhívást bocsátott ki, amelyben tiltakozik Puerto Cabello bombázása ellen, amely a civilizáció általános alapelveinek és az összes nemzeteknek megsértése.

Dresden, december 16. Két teljesen lázmentes nap után a király hőmérőretele tegnap este 38,8 fokig emelkedett. A király, minthogy még a köhögés is bántja, ágyban kénytelen maradni.

Francia minisztertanács.

Páris, december 16. Az Elysée-palotában tartott mai minisztertanácsban Combes miniszterelnök megbeszélte a marseillei sztrájkra vonatkozólag legutóbb érkezett híreket, amelyek szerint az a kísérlet, hogy a sztrájkot általánossá tegyék, teljesen megghiúsult. Delcassé külügyminiszter közölte, hogy a francia állampolgárok követeléseire vonatkozólag Venezuelával lebruarban kötött és áprilisban ratifikált szerződést, a francia érdekek biztonságát és a franciák számára nyert biztosítékokat a mostani események egyáltalán nem érintik. Doumergue gyarmatügyi miniszter bejelentette, hogy milyen intézkedéseket tett az ő megbízásából Indokhina kormányzója, hogy a francia különítmény Tanghait ugyanakkor kiürítse, amikor a többi hatalmasságok oszapatai elvonulnak.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, december 16. Az osztrák pénzügyminiszterium a magyar pénzügyi kormányzattal történt előzetes megállapodás után ma benyújtotta a marhasó árának méteramásánként 10 koronáról 6 koronára lezállításáról szóló törvényjavaslatot, mely jövő évi február elsején fog életbe lépni. A törvényjavaslat rendelkezései szerint a 10halmozott marhasó fejében százkilogrammonként 4-6 korona visszatérítés fog járni.

Bécs, december 16. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Nyugot és Észak-Európából esöt jelentetek s erre realizációs vásárlás állott be, az ártályamok pedig hanyatlottak. Buza 8-9, rozs 5-6, zab 3 fillért vesztett. Buza tavaszra 7.99-7.91, rozs tavaszra 7.85-7.02 K. kötetett. Zab tavaszra 6.58-6.60 K. győzevetelt. A készáruk piacán teljes üzletlenség uralkodott.

New-York, december 16. (Terményárak.) (Zárólat.) Gyapot: New-Yorkban helyben 8.70 (8.65), Decembeerre 8.66 (8.44), Márciusra 8.32 (8.35). New-Orleansban helyben 8 1/2 (8 1/2), Petroleum: Stand white New-Yorkban 8.20 (8.20), Stand white Philadelphianban 8.15 (8.15), Refined in Cases 9.50 (9.50). Credit Balances at Oil City 151.- (151.-). Zeir: Western steam 10.80 (10.90), Rohe és Brothers 11.05 (11.25). Tengeri irányzata engedő. Decembeerre 61.- (61 1/2). Januárra 55 1/4 (53.-). Májusra 48 1/2 (48 1/2). Buza irányzata engedő. Páros ószai helyben 70 1/2 (70 1/2). Decembeerre 83 1/4 (83 1/4), Januárra —, —, —. Májusra 81 1/2 (81 1/2), Jul-ra 78 1/2 (78 1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1 1/2 (1 1/2). A Kévé: iair 140 7. sz. 5 1/4 (5 1/4). — Dec-re 4.45 (4.40). Márc-ra 4.75 (4.65). — Liszt: Spring Wheat clears 8 05-3.10 (8.05-3.10), Cukor: 3 1/2 (3 1/2), On: 35.50-26.02 (25.75-25.95). — Rész: 11.65-— (11.65-—). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, december 16. (Terményárak.) (Zárólat.) Buza irányzata engedő. — Dec-re 75 1/2 (75 1/2). — Jan-ra —, —, —. — Tengeri irányzata engedő. — Dec-re 53.- (55.-). — Zeir: Jan-ra 10.20 (10.27). Máj-ra 9.72 (9.72). — Szalonna short clear 8.87 (8.87). — Sertésbús: Jan-ra 16.67 (16.72). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Rejtély.

Világodat magadba zárod,
A szó téged csak rejtgeti;
Mint halandó a tuvilágot,
Úgy sóvárogom a lelketed.

Óh meddig, meddig viselm még
A hányódás gyötrelmeit?
Hol van a nyom, amerre mennék?
Hol a kulcs, mely lelkedbe nyit?

Fekszem lábaddal tehetetlen
S ködös, részeg varázsa fon
A mosoly, mely villan szemedben,
A szó, mely esendül ajkadon.

Erdőy Mihály.

+ A német trónörökös és Burmester. Ismeretes dolog, hogy a német trónörökös nagy zenebarát, de hogy kitűnően hegedül, azt már kevesen tudják. Néhány nap előtt részt vett a trónörökös Salvo-Rifferscheid herceg fácánvádszátán Kőln mellett, ahol Burmester, a kiváló hegedűművész is a herceg vendége volt. Este megkérte a trónörökös Burmestert, hogy játsszon néhány darabot. A mester örömmel teljesítette ezt a kívánságot. Később azután a trónörökös is játszott néhány kisebb darabot Burmester hegedűjén, köztük Händel Largoját és Bach egy-két kompozícióját. A hegedűvirtuóz nagyon megdicsérette kitűnő játékáért és együttesen is játszott a trónörökösrel.

+ Az égítetek értéke. A francia csillagvizsgáló társaságban érdekes előlvasást tartott a csi lagátszat egy barátja. Kiszámította, hogy mennyi értékük van pénzben az egyes égíteteknek a földhöz viszonyítva akkor, ha a földet egy huszitrának aranyértékűnek vesszük fel alapul. A számításnak oszupán az a célja, hogy ilyen módon üntesse fel az égíteteknek egymáshoz való viszonyát nagyság szerint. A számítások szerint, ha a föld értéke husz frank, akkor a Vénusz tizenöt, a Marsé tizenöt, a Merkure egy, a holdé nulla, az Uranusé kétszáznyolcvan, a Neptuné háromszázhusz, a Saturnusé ezernyolcszáznyolcvan, a Jupitereké hatszázharmincz és a Napé hatmillióhatszáznyolcvanezer frank.

+ Az emberi egyenlőség. Johnson híres angol író egyszer vendége volt a szellemes mistress Macaulaynek. A társaságban szó esett az emberi jogokról az egyenlőségről. A szellemes háziasszony ékes-szólásának minden erejét, szellemének minden sziporkáját összeszedte, hogy megvédje álláspontját, amely az emberi egyenlőséget és jogokat hirdette. A vitában Johnson alig vett részt. Hallgatott. E helyett hirtelen megette az élre karolt ételeket és a tányérokat odaadva a szolgának, felkérte, hogy terítsen újra. A társaság figyelmes lett Johnsonra. Az új, tiszta teríték pár pillanat múlva ott diszlett asztalon.

— No, kedves barátom — fordult most Johnson a szolgálóhoz, miközben felkelt az asztaltól — foglajjon helyet a székeimen és vacsorázzék meg.

— De kedves Johnson, hova gondol? Mit jelenten ez? — kérdé szemrehányólag Macaulay asszony. — Semmi, semmi, asszonyom! Csak az emberi egyenlőségről akartam közvetlen megfigyeléseket tenni, válaszolta flegmatikusan Johnson.

+ Az obstrukció ellenszere az ó-korban. Az obstrukció ellen, amely nagyon régi eredetű, ezelőtt hathatósabb eszközöket alkalmaztak. Sirabo híres történet- és földrajzi, aki Krisztus előtt egy századdal élt, Geographica IV. 38. művében a keltákról írva, ezeket mondja: „Küönös eljárás alkalmaznak gyűléseiken. Ha valaki a szónok ellen lármas és ki akarja hozni sodrából, megjelen előtte egy szolgáló kivont karddal és hallgatásra int. Ha erre el nem hallgat, a szolgáló még kétszer megismétli fenyegetését és ha ez sem használ, utóljára annyit vág le kabátjából, hogy az hasznavehetetlenné válik. Ez a módszer, úgy látszik, használt az ó-korban.

+ A szálloda-király. Amerikában, ahol rész-király, acél-király, vasut-király van, most akadt egy szálloda-király is. A legújabb királyi címet a floridai Flagler Morrison Henrynek adományozták, aki földhöz ragadt szegény szülőktől származott és a maga ezejéből emelkedett a királyságig. Flaglernek nem kevesebb, mint szonhat szállodája van, amelyek nagy-szerűsége, fényre páratlanok. Flagler különben a világhírű Standard Oil Company-vállalatnak is társlajdonosa, amelyhez a pénz házassága révén szerelte meg. Flagler több mint husz millió koronát fordított szállodái építésére.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Az Ipargyesületből. Az Országos Ipargyesület végrehajtó-bizottsága ma délelőtti Matlekovics Sándor előlétele alatt ülést tartott, amelynek tárgyai közül kiemeljük a következőket:

Az egyesülethez panasz érkezett még szeptemberben amint, hogy az adómentes motornak benzinnel való megtöltése végett egy petroleumfontomított gyár címére érkezett üres hordók és ballonok után az áru hiányos beavallása miatt több ízben igen jelentékeny bírságot róttak ki az államvasut közegeli. Emiatt az egyesület tárgyalással fordult a kereskedelmi miniszterhez, aki vizsgálatot rendelt el és most érkezett leiratában a panasz méltányos elintézését tudatta. A miniszter megnyugtató intézkedését a bizottság tudomásul vette.

A fővárosi tanács tudvalevőleg egy közgyűlési határozat alapján megkereste az Országos Ipargyesületet, hogy mondjon véleményt az utóbbi években mutatkozó gazdasági pangás okaira és azokra a módokra nézve, amelyekkel a fővárosi hatóság az ipar és kereskedelem fellendítését előmozdithatná. E megkeresés alapján a végrehajtó-bizottság utasítására Gelléri igazgató részletesen megokolt tervezetet dolgozott ki, amelyet sokszorosítva megküldöttek a végrehajtó-bizottság tagjainak s amely a mai ülés fő tárgya volt. A bizottság beható megvitatás alá vette az elaborátumot, amelynek sarkalatos részei általában helyesléssel találkoztak; de minthogy az idő előrehaladt, s minthogy a bizottság minden tagja részletesen kíván foglalkozni a tervezettel, a tanácskozás folytatását a jövő heti ülésre halasztotta.

Nagy fizetésképtelenségek a tőzsdén. *Wiider Testvérek* évek óta fennálló gabonakereskedő cég fizetésképtelenséget jelentett nagy veszteségek miatt. A passzívák 1 1/2 millió koronára ruznak, amelynek tekintélyes része jelzálogköveteléssel biztosítva van. A gabonátőzsdén 200.000 koronával tartozik a cég, ezenkívül a rokonoknak is telmes összeggel. Az aktívák csaknem egy millió koronát tesznek ki.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási-Részvénytársaság igazgatósága közli, hogy Sabács állomását jégzajlás miatt december 14-én az őssz. orgalom számára további intézkedést beszűkítette, amelynek következtében a Sabács és Klonák között fenntartott 4kdelési forgalom is szűnhet.

Szeszárak. A kontingens nyersszesz ára *Budapest*en 37.50 korona pénzben, 38.50 korona áruban. *Bécsben* az irányzat valamivel gyengébb. A kontingentált készáru 36.20 korona pénzben, 36.60 korona áruban.

Délgymölcs-áruok. A Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság tegnap tartott aukcióján 6000 láda narancsot, citromot és mandarin adott el a következő árak mellett: *Narancs:* 160-as 8.- koronától 8.50 koronáig. 200-as 4.50 koronától 6.- koronáig. 300-as 5.50 koronától 6.50 koronáig. 360-as 5.50 K-tól 6.- koronáig. *Vépiros narancs:* — koronától — koronáig. *Citrom:* 300-as 5.50 koronától 6.- koronáig. 360-as 5.50 koronától 6.- koronáig. *Mandarin:*

80-as 4.50 koronától 5.50 koronáig. 100-as 2.50 koronától 4.- koronáig. A legközelebbi aukció hétfőn, december 22-én lesz, mely alkalmával 6000 láda narancs, citrom és mandarin kerül eladásra.

Borjűvásár. 1902. évi december hó 16-án. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: Belidőli élő borju 227 drb, lelti borju 1 db, bécsi borju — db., — db., növendékmarha — darab, bárány élő — darab, lelti bárány — darab. *Arjegysek.* — Belidőli élő borju 1. rendű 80-94 l-ig, kivételes 96 — 11. rendű élő borjúkért 72-78 l-ig, 1 kilónként, lelti borju 4 r. — l-ig, 11. r. — l-től — l-ig, kivét. 1. kilónként levonás nélkül. Rugott borjúkért 38-56 l-ig. Növendékmarha — l-től — l-ig, 1 l. r. — l-ig, középminőségű — l-ig, alarendelt — l-ig, 1 kilónként, Bárány élő — k. lelti bárány — K. kivételesen ár — k-ig páronként — Kis főhajtás folytatán az irányzat élénk és az árak 2-3 fillérral kilogrammonként emelkedtek.

Sertésközisművásár. (A székesfővárosi sertés- és közvágóhíd intézősége.) December 16-án. Főhajtás: Zsirsértés, ugmint őreg 1. rendű 850 kilogramm feletti — darab, 11. rendű 280-350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogramm feletti — darab, közép 220-300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Hússértés ugmint: nehéz 800 kilogramm feletti — darab, könnyű 250-300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főhajtás Összege 1388 darab. Előző napi maradvány 317 darab, összesen 1655 darab. Eladott 10.0 db. Maradvány 635 db. A vásár irányzata közepes. Az árak szilárdak. — Következő árak jegyzetettek: Zsirsértés: Őreg 1. r. 850 kgr.-on feletti 86-92 fillérig, 11. rendű 280-350 kilogramm 82-86 fillérig, selejtezett 78 fillérig, silány 66 fillérig, fiatal nehéz 300 kilogramm feletti 88-92 fillérig, fiatal közép 220-300 kilogramm 84-92 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 80-86 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Hússértés: Nehéz 800 kilogramm feletti — fillérig, könnyű 140-300 kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül kilogrammonként, életsúlyban.

A budapesti gabonátőzsdé.

Budapest, december 16.

Változatlan amerikai jegyzések változatlan üzlethez engedtek következtetni; az ekkép gondolkozók azonban alaposan tévedtek. A malacok tartózkodó vételkedve eleinte nem volt hatással s így jó kínálat mellett csendes üzlet fejlődött.

Elkelt körülbelül 22.000 métermázsza buza, eleinte változatlan, később lanya határidőüzletre 5 fillérig olcsóbb árakon.

Eladott:
Buza. Tiszavideki: 800 mm 52 k. 8 K. 65 f., 500 mm. 82 k. 8 K. 65 f., 100 mm. 81.5 k. 8 K. 65 f., 800 mm. 81 k. 8 K. 65 f., 100 mm. 80.8 k. 8 K. 60 l., 200 mm. 80.5 k. 8 K. 60 l., 500 mm. 80.5 k. 8 K. 50 l., 100 mm. 80 k. 8 K. 55 l., sárga, 300 mm. 80

k. 8 K. 50 f., 100 mm. 79.5 k. 8 K. 47 1/2 f., 100 mm 77.5 k. 8 K. 15 f. űszkös.

Fehérmegyei: 1500 mm. 80 k. 8 K. 65 f., 450 mm. 79 k. 8 K. 55 l., 100 mm. 79 k. 8 K. 47 1/2 f., 850 mm. 79.5 k. 8 K. 45 f., 100 mm. 79.5 k. 8 K. 47 1/2 f., 1205 mm. 78 k. 8 K. 35 f., 600 mm. 78 k. 8 K. 35 f., 100 mm. 78.5 k. 8 K. 31 f., 1100 mm. 77 k. 8 K. 35 fillér.

Pestmegyei: 1500 mm. 82 k. 8 K. 52 1/2 f., 100 mm. 81.5 k. 8 K. 65 l., 100 mm. 80 k. 8 K. 55 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 50 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 45 f., 100 mm. 79 k. 8 K. 40 f., 600 mm. 78.5 k. 8 K. 35 fillér.

Bánási: 1200 mm. 79 k. 8 K. 47 1/2 f., 1060 mm. 78.5 k. 8 K. 35 f., 600 mm. 78 k. 8 K. 47 1/2 f., 1400 mm. 78 k. 8 K. 30 f., 100 mm. 79 k. 8 K. 30 f., 100 mm. 78 k. 8 K. 30 f., 100 mm. 77 k. 8 K. 30 f., 100 mm. 76.7 k. 8 K. 30 f., 100 mm. 77.5 k. 8 K. 30 f., 300 mm. 78 k. 8 K. 25 f., 200 mm. 77 k. 8 K. 35 fillér.

Bécsi: 100 mm. 78 k. 8 K. 50 f.

Pecskerei: 1000 mm. 78.2 k. 8 K. 40 f., 1500 mm. 79.5 k. 8 K. 35 l., 1000 mm. 78.5 k. 8 K. 35 f.

Felsőmagyarorsági: 500 mm. 78.5 k. 8 K. 35 f., 100 mm. 78.5 k. 8 K. 25 f., 600 mm. 78 k. 8 K. 27 1/2 f.

Panosovai: 500 mm. 78 k. 8 K. 35 f.

Mind három hónapra.

Rozs: 300 mm. 6 K. 87 1/2 f., 500 mm. 6 K. 75 f., 100 mm. 6 K. 75 f., 600 mm. 6 K. 77 1/2 f.

Arpa: 200 mm. 5 K. 90 f., 100 mm. 5 K. 85 f., 200 mm. 6 K. 65 f., 100 mm. 6 K. 60 f., 100 mm. 6 K. 85 f., 100 mm. 6 K. 20 f.

Köszvényezés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsdé s okaiak szerint középben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

B u z a	Kilós	Kilogramm ára		Kilós	Kilogramm ára	
		K-tól	K-ig		K-tól	K-ig
Tiszavideki	uj	10	0	10	8.0	8.5
"	"	17	0	17	8.5	8.6
"	"	18	0	18	8.4	8.5
"	"	79	8.4	8.5	8.4	8.5
Fehérmegyei	"	78	0	78	8.3	8.4
"	"	77	8.15	8.25	8.4	8.6
"	"	76	8.25	8.35	8.4	8.6
"	"	75	8.35	8.45	8.4	8.6
Pestmegyei	"	76	8.35	8.45	8.4	8.6
"	"	75	8.45	8.55	8.4	8.6
"	"	74	8.55	8.65	8.4	8.6
Bánási	"	76	8.55	8.65	8.4	8.6
"	"	75	8.65	8.75	8.4	8.6
"	"	74	8.75	8.85	8.4	8.6
Bécsi	"	76	8.85	8.95	8.4	8.6
"	"	75	8.95	9.05	8.4	8.6
"	"	74	9.05	9.15	8.4	8.6
"	"	73	9.15	9.25	8.4	8.6

Egyéb gabonafajták	Kilós	Kilogramm ára			
		K-tól	K-ig		
Rozs	uj	elarendelt	70-75	6.70	6.80
"	"	malacrendelt	—	6.50	6.70
Arpa	"	takaromány	90-95	5.80	6.00
"	"	egynél való	90-95	5.60	5.75
"	"	szétfőrtés való	90-95	5.40	5.50
Zab	"	—	90-95	6.70	6.85
Tengeri	"	bánási	—	6.00	6.10
"	"	malacrendelt	—	6.00	6.10
Répe	uj	—	—	10.00	10.50
"	"	—	—	10.00	10.50
Kilós	"	—	—	5.70	6.00

REGÉNY

A sötét titok.

— Bűnügyi regény. —

(27)

— En ezt sem hiszem... ő ugyanis határozottan azt mondta nekem néhány nappal a gyilkosság után, hogy nem tudja, merre van Krause Meta és ő olyan ember, akinek igazmondásához szó sem fér.

— Ertem az érzelmeiket, amelyek önt kinezák, bíró ur, szívemből sajnálom ugyan a fiatal embert már a szülei miatt is, de ez mind nem használ. Nekünk előítéletlőt menten, kiméletlenül kell vizsgálnunk és mérlegelnünk minden eshetőséget. Sajnálom tehát bíró ur, tovább kell kérdezősködnöm. Gyakran ki szokott lovagolni Pfeil gróf?

— Igen, neki magának van egy szürke lova, amely Lévy lókereskedő istállójában van. Artur erre utalt a két vándorlegény vallomására s így szól:

— Pfeil gróf széles vállu, hatalmas termetű, van szürke lova és Dombrovenben lakik. Es mint megállapítottuk, a vándorlegény lovasa átmszótt a falon. Az idegen lányom König episz levele szerint azonos a gróffal. Súlyosbító körülmény még, hogy Pfeil szerelmi viszonyt folytatott a rosenthali gazdaságban lakó Krause Metával. A parkban való jelenléte, valamint éjjeli lovaglása lélektanilag is eléggé meg van okolva. Az idegen egy útszél letéritezte az ebet és Pfeil gróf hatalmas orojával ezt megtehető. Nagyon valószínű, hogy lovagló-estor volt nála. A lánecnak tehát még csak egy szeme hiányzik... a kutya beharapott a kérdéses lovas jobb lábába.

— Ez a lánsczem is megvan. A gyilkosság után való este azzal mentette ki magát, hogy

beteg. És másnap sántított a jobb lábán. Kérdésre azt válaszolta, hogy a lépésőn elcsuszott, választott a mélyen megrendült bíró.

— Tehát teljesen kétségtelen, hogy Pfeil gróf volt az, aki június 6-ikán éjjel átmszótt a falon a rosenthali parkba és ott agyonütötte az Ali névre hallgató ebet. Most nezzük tovább, jogosult-e az a gyanu, hogy Pfeil gróf ütötte agyon az őreg szolgát is. Pfeil gróf titkos uton járt és kollemtlenül érintette, ha légyottján meglepik. Hirtelen természetű ember-e Pfeil gróf?

— Igen... rendkívül... minden csekélységre fel szokott lobbani.

— És olvasta-e a hivatalos lapban közzétett hirdetményt?

— Valószínűleg olvasta, különben jelen volt, amikor hivatalom összes személyzete előtt szóba hoztam ez intézkedést.

— És ő még sem jelentkezett. Megengedik, uraim, ez már maga is nagyon gyanus mozzanat. A bírósági jegyző még a feljebbvalójának sem mondja el, hogy ő az a lovas, akit a vizsgálat tanának keres. Pedig mint jószágok, tudnia kellene, hogy a hallgatással magára irányítja a gyilkosság gyanuját. Egy becsületes szóval elterelhetne volna magáról a gyanút, nem is szóval arról, hogy egyenesen kötelessége lett volna kollegájának munkáját megkönnyíteni és ahelyett, hogy a vizsgálatot a helyes utra terelné, mélyseges, titkosan hallgatásba burkolózik. Miért? Mert rossz a lelkiismerete, mert abban reménykedik, hogy a csizmatalp nyomából sohasem jövünk rá az éjjeli lovas kilétére. Ehhez járul, hogy a más-különböző igazságszerető ember eltagadta, hogy ismeri Krause Meta tartózkodási helyét.

Stein Oswald erre elbeszélte, mily különösen viselkedett Pfeil gróf azon az ebéden, amikor kollegáival a rosenthali gyilkosságról beszélgetett.

— Itt van azéan, folytatna Sellin, az ember és a kutya sérüléseinek azonságosa és a két tett időbeli találkozása. Előtte kétséget sem szenved most már, hogy Pfeil gróf ütötte agyon az őreg

szolgát azon való haragjában, hogy a szolgá meglepte őt a légyottnál.

— Ön tehát már holnap le akarja a gróft tartóztatni?

— Azt még nem. Előbb házkutatást kellene tartanunk a lakásán, hátha megtaláljuk ott lovaglóostortát, a kutya által szétépett nadrágot és lovaglókabátját, amelyről nyilván hiányzik egy esontomb, olyan, amilyent az erdőben találtunk. A házkutatásról Pfeil grófnak nem szabad semmit sem tudnia. Van-e neki szolgálója?

— Igen, Tamásnak hívják, családjának egyik birtokáról került melléje. Ostoba fickó különben.

— Annál jobb! Van D-ben egy ügyes hivatalnokom. Szíves engedelmével, alezredes ur, az ön szolgálatába fog lépni és azután meg fog ismerkedni Tamással. Ily módon csak megtudunk majd valamit.

— Még egyet, — szólalt meg a bíró, — aki folytatni oly mozzanatokat kereset, amelyek Pfeil gróf ártatlansága mellett bizonyíthatnának. Még két fontos bizonyíték hiányzik: a büntett színhelye és az áldozat órája.

— A vizsgálatra nézve ezek nem jelentenek sokat. Az óra valószínűleg eltűnt egy tóban vagy kutban, és a büntett színhely... az lehet akárhol a rosenthali parkban, minthogy Krause Metának elég ideje és alkalmá lehetett a vérnyomok eltüntetésére. Mert, uraim, ez a leány okvetlenül büntásra a grófnak. Megerősített e meggyőződésben mai felénk viselkedés is.

— Szegény gyermek... szegény apa...!

XIX.

A kerületi orvos és a d-i törvényszéki orvos Sellin felszólítására felboncolták Merten holtestét, de a boncolás új eredménnyel nem járt. Az őreg szolgát eltemették s a lakosság már nem igen beszélt a gyilkosságról.

Megérkezett időközben az az új hivatalnok is, akinek Pfeil gróf szolgálójával meg kellett ismerkednie és Sellin ellátta a szükséges utasításokkal.

Határozat. Németország enyhe időjárás jelez s ez a körülmény a coulisse néhány gyenge elemét arra késztette, hogy erőnek-erővel sok árut dobjon a piacra. Olyan megfélemlítően hatott a berlini 1° hideg, mint ha március elején volnának s másnapra a hajózás megnyitja volna várható. Pedig kár télelejn meleg időre játszani! Készletek sehol sincsenek a lisztüzlet meglehetősen meg, s így a malmok kénytelenek vásárolni, ahol csak kapnak árut. Ezért van jogosultsága a szilárdárnak és ezen körülmények fogják előreláthatólag az ország legelősebb búzáját — az apríli búzát — olyan árfolyamhoz elősegíteni, amely árfolyamnak megfelelően a gazdák megelégedésükre értékesíthetik majd árujukat. Apríli búza tegnapi záróárfolyama 7.91 K-val nyílt meg és estig 9 fillért vesztett árfolyamából. Ma egy régebbi cég fizetéképtelensége közüdomásával vált, de ez nem befolyásolta az üzletet.

Déli zárlat:

Oktoberi buza 1903.	0.— 0.—
Apríli buza 1903.	7.84— 7.85
Apríli rozs 1903.	6.74— 6.75
Apríli zab 1903.	6.81— 6.82
Májusi tengeri 1903.	5.80— 5.81

Esti zárlat:

Buza októberre 1903.	7.90— 7.95
Apríli buza 1903.	7.82— 7.83
Májusi buza 1903.	0.— 0.—
Apríli rozs 1903.	6.73— 6.74
Apríli zab 1903.	6.81— 6.83
Májusi tengeri 1903.	5.80— 5.81
Repece augusztusra 1903.	11.95— 12.05

A budapesti értéktőzsde.

Bécsi szilárd jegyzések a mai előtőzsdét kedvezően befolyásolták, amely körülmény a déli tőzsdé hangulatára is befolyással volt, úgy hogy a nemzetközi értékek árfolyamai újabban emelkedtek. A helyi piacon ma különösen k3-utí részvényekben, lejjödött ki nagyobb kereslet, ami ezen részvényekben a tegnapi árfolyamokhoz viszonyítva, 6 koronás javulást eredményezett. — A valuták és devizák árfolyamai ma szintén emelkedtek.

Az előtőzsdén előfordult kötések: Osztrák hitelrészvény 671.——671.75. Magyar hitelrészvény 704.——704.50. 4°/o-os magyar koronajáradék 97.90—97.97¹/₂ korona.

A déli tőzsdén forgalomban volt: 4°/o-os magyar koronajáradék 97.90. Magyar hitelrészvény 705.50—706.—. Osztrák hitelrészvény 671.25—672.50. Magyar jelzáloghitelbank 469.—469.25. Osztrák-Magyar Államvasút 679.75. Közúti vasút 618.—619.—. Villamos városi vasút 324.50. Budapesti bankgyűlési 50.—. Fiumei Hitelbank 185.—. Magyar jég- és viszontbiztosító 297.50 korona.

A déli tőzsdén záróárak: 4°/o-os magyar aranyjárdék 120.35—120.85. 4°/o-os Magyar koronajárdék 97.90—96.30. Magyar hitelrészvény 705.50—706.—. Osztrák hitelrészvény 672.25—672.75. Magyar Jelzáloghitelbank 469.—470.—. Magyar Leszámlató- és Pénz-

Másnap reggel ez a hívatásoknál Dombrowkenba küldetett, ahol a starocini kertü ünneplyre szóló meghívókat kellett kézbesítenie, egyet Pfeil gróf lakásán.

Mint hogy a büntügy oly stádiumba jutott, amikor már a gyanu egy határozott egyén ellen irányult, azt természetesen élesen meg kellett figyelni. Artur e végből csaknem minden nap átvogott Dombrowkenba.

A bírő még ezután is Pfeil gróf ártatlanságáról szeretne volna meggyőzni a rendőrfelügyelőt és egy napon azt mondta neki:

— Azt hiszem, hadnagy ur, mégis lehetséges, hogy a gróf az említett este ki sem lovgott.

— Minden lehetséges, bírő ur, de amit most ön mondott, nagyon valószínűtlen.

— Meajnk el Lévy lökereskedőhöz és tudakozódjunk ott is.

Néhány pere múlva a lökereskedő udvarán, majd benn az istállóban voltak. Egy öreg szolga volt csak ott, akin a butaság tiz lépésről meglátzott. Azzal szólították meg, hogy egy paripát szeretnének venni és Sallin, rámutatva egy szürkére, kérdezte, hogy eladó-e az. Az öreg szolga tagadól rázta a fejét és elmondta, hogy ez a paripa Pfeil grófé, egy lélekzetre azt is, hogy a gróf rendszeren este 8 órakor szokott kilovagolni, utóljára január 6-án, azóta nem használta. Azon este csakán hajnali 3 órakor hozta vissza lovát, valami baj érte, mert sántított. Utóljára kérte az öreg az urakat, hogy ne árulják be a grófnál.

Sallin jó borralvót nyomott az öreg markába és a bíróval együtt eltávozott.

— Most már magam is attól félek, hogy a vizsgálat láncolata mind összességben szorult Pfeil gróf körül, — jegyezte meg a bírő.

Szóltanul ballagtak az urak a német házba, hogy a jurista-asztalnál megebedélenek. A régi hangulatban találtak a kis társaság. Werner kissé melancholikus volt, mert a bírő Borowiecki-vel való versengése óta ridegebb volt iránta, mint annakelőtte.

(Folytatás következik.)

váltóbank 442.50—443.50. Rimamurányi vasú 465.25—466.25. Osztrák-Magyar államvasút 679.25—680.—. Déli vasút 666.00—67.—. Közúti vasút 619.—6.0.—. Villamos városi vasút 324.50—325.— koronán.

Az utótőzsdén az árfolyamok gyengébb berlini jegyzésekre némi visszaesést mutatnak. **Zárólatok jegyzetk:** Osztrák hitelrészvény 671.25. Osztrák-magyar államvasút 704.50 koronán.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezon szerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Hieremag: lucerna magyar 52.—58.— korona, vörös áruzemű 54.—57.— korona, vörös erdőlyi ——— korona, vörös búságyi ——— korona, középszemű 59.—62.— korona, nagy szemű 65.—68.— korona. Lisznózsír: budapesti 69.50—70.— korona, vidéki ——— korona. Szabiaszalonna: légszárszítói vidéki ——— korona, városi 4 darabos 55.—55.50. korona, 3 darabos 56.—56.50. korona, istólt ——— korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.50—15.— korona, 120 darabos ——— korona, 100 darabos 15.50—16.— korona, 85 darabos 19.—19.50. korona. azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13.—13.50. korona, 100 darabos 13.50—15.— korona, 85 darabos 18.50—19.— korona. Szilvai: slávoniai 17.—17.50. korona, szerbiai 15.50—16.— korona azonnali való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

Bécs, 1902. december 16. (Saját tudósítónktól.)

Külföldi jegyzések, valamint a bécsi parlamentáris viszonyok kedvezőbb megítélése a mai tőzsdét is kedvezően befolyásolták, amely körülmény a nemzetközi papírok árfolyamemelkedésében nyert kifejezést. Az előtőzsdén különösen a hitel- és alpesi bányarészvényekben volt kereslet. Nagybó kötések még az Osztrák földhitelintézet- és a bécsi Drasche-részvényekben eszközöltettek. A halasztásnál a pénz valamivel megrágták, amennyiben a coulisse a halasztási illetéket 4¹/₂%-ra felemelték, a bankok azonban ma is 4¹/₂%-t halasztották.

Bécs, december 16. (Magyar értékek zárlata.) 4°/o-os aranyjárdék 120.20. Lissza- és szegedi köcsön-sorsjegy 156.25. Magyar vasúti köcsön ezüstben ———. Magyar keleti vasúti állami kötvény ———. Magyar Leszámlató- és pénzváltóbank 441.—. Rimamurányi vasutárészvény 465.50. Magyar koronajárdék 97.95. 4°/o-os Magyar földhitelre ———. Könyv 97.15. Magyar hitelbank részvény 704.—. Magyar nyeregményi köcsön sorsjegy 202.—. Kassa-oderbergi vasúti részvény 377.—. Magyar kereset. bank ———. Magyar cukorpár 1840.

Bécs, december 16. (Osztrák értékek zárlata.) 4°/o-os papírjárdék 101.40. 4°/o-os osztr. aranyjárdék 120.55. 1860-os sorsjegy 151.—. Osztrák hitelrészvény 434.—. Angol-osztrák bank ———. Bécsi bankgyűlési 448.50. Osztrák-magyar bank 1550.—. Déli vasút 66.—. Dunagőzmozgás részvény 661.—. Dohányrészvény 330.—. Cassaner és királyi arany 11.32.—. Német bankváltó 117.07. 4°/o-os ezüst járdék 121.25. Osztrák koronajárdék 100.50. 1864-ik sorsjegy 222.—. Osztrák hiteltőzsdé részvény 671.25. Unionbank 430.—. Osztrák Ländnerbank 384.—. Osztrák-magyar államvasút 676.75. Elbavólyi vasút 450.—. Alpesi bányarészvény 369.—. 20 frank. arany 19.08.—. Londoni váltóár 236.35. Bécsi tramway váltó 117.12.—.—. Napcoendör 19.08. Az irányzat nyugodi.

Bécs, december 16. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A zárlat magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 670.75. Magyar hitelrészvény 705.—. Angol-Osztrák bank 268.25. Bécsi bankgyűlési 449.—. Union bank 530.—. Ländnerbank 384.50. Osztrák-magyar államvasút részvény 677.—. Déli vasút 66.50. Elbavólyi vasút 451.50. Eszacknyugati vasút részvény ——. Dohányrészvény 218.50. Rimamurányi vasú 330.50. Alpesi bányarészvény 369.—. Májusi járdék 101.35. Magyar korona járdék 97.95. 1666k sorsjegyek 110.50. Német brodami mára 117.12.—.—. Napcoendör 19.08.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, december 16. (Tőzsdéi tudósítás.) A tőzsdé eleinte kedvezőbben alakult a járdékok jó hangulatára. Bel-földi járdékok emelkedtek, idegenek, nevezetesen spanyolok és párisi médo-bkvádencóra nagyon szilárdak. Műló szilárdágot okozott az az újra felmerülő hír, hogy a tőzsdétörvény reformját nemskára benyújtják a parlamentben. Attálában az üzlet vontatott volt. Bankok nyugodtak és tartottak. Vasutakban nem volt forgalom. Magánállomány 3¹/₂%.

Berlin, december 16. (Zárlati) 4°/o-os papírjárdék ———. 4°/o-os osztrák aranyjárdék 103.—. Elbavólyi vasút ———. Magyar koronajárdék 98.60. Osztrák-magyar államvasút 148.10. Kassa-oderbergi vasút ———. Bécsi váltóár 85.30. Magyar vasúti beruházási köcsön ———. Alpesi bányarészvény ———. Disconto-Commandit 189.25. Általános villamosági Edison 175.25. Geisenrechen 173.25. Laura-kohó 206.—. 4°/o-os ezüstjárdék 101.60. 4°/o-os magyar arany járdék 101.30. Osztrák hitelrészvény 212.—. Déli vasút 17.80. Károlyi Lajos vasút ———. Orosz bankjegyek 216.15. 4°/o-os új orosz köcsön ———. 1666k dohányrészvény ———. Osztrák járdék 103.40. Magyar hitelbank ———. Dynamit Rusi ———. Harpen 167.40. Az irányzat gyengébb.

Berlin, december 16. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Árfolyamok 4°/o-os magyar aranyjárdék 101.40. Magyar koronajárdék 97.95. Osztrák hitelrészvény 111.25. Osztrák-magyar államvasút 117.10. Déli vasút 19.07. Eszacknyugati vasút ———. Elbavólyi vasút ———. Orosz bankjegy köcsön ———. Buschtiehradi ———. Orosz bankjegy ———. (Ultimo) Lombard ———.

Parizs, december 16. (Zárlati) Osztrák-magyar államvasút ———. 4°/o-os osztrák aranyjárdék 103.—. Osztrák Ländnerbank ———. 3°/o-os francia járdék 69.67. Ottomanbank 588.—. 3°/o-os francia járdék ———. Alpesi banya-

részvény ———. Déli vasút ———. 4°/o-os magyar aranyjárdék 103.60. Párisi bankrészvény 1082. Osztrák járdék 104.15. Francia törleszt. járdék ———. Osztrák földhitelintézet részvény ———. 1666k dohányrészvény 334.—. Az irányzat gyenge.

Frankfurt, december 16. (Zárlati) 4°/o-os papírjárdék 101.85. 4°/o-os osztrák aranyjárdék 102.95. Magyar koronajárdék 98.60. Osztrák-magyar bank 111.90. Déli vasút 17.80. Elbavólyi vasút ———. Londoni váltóár 204.22. Bécsi bankgyűlési 113.30. Villamos részvény ———. 3°/o-os magyar aranyköcsön 87.95. 4°/o-os ezüstjárdék 101.80. 4°/o-os magyar aranyjárdék 101.40. Osztrák hitelrészvény 212.50. Osztrák-magyar államvasút 146.10. Eszacknyugati vasút 111.—. Bécsi váltóár 853.33. Párisi váltóár 812.75. Unio bank ———. Alpesi bányarészvény 181.—. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, december 16. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Árfolyamok január. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 211.90. Német bank ———. Disconto 189.10. Berlini kereskedelmi bank ———. Geisenrechen ———. Harpen 168.—. Laura-kohó 206.—. Osztrák járdék ———. Az irányzat nyugodi.

Frankfurt, december 16. (Zárlati) 4°/o-os ezüstjárdék 101.50. 1860. sorsjegy 152.—. Déli vasút 17.75. 4°/o-os osztrák aranyjárdék 102.50. Osztrák hitelrészvény 211.90. Osztrák-magyar államvasút 145.75. Osztrák járdék 103.20. 4°/o-os magyar aranyjárdék 101.30. Az irányzat csendes.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

December 16. A sertésüzlet irányzata: szilárd.

A) Hízott sertések ára: I. A) Magyar e 18 6 endü; Öreg nehéz (paronkint 400 kilogramm feletti súlyban) 109—111 fillér. Öreg közep (paronkint 300—340 kilogramm g terjedő súlyban) ——— fillér. Fiala nehéz (paronkint 320 kilogramm feletti súlyban) 113—115 fillér. Fiala közep (paronkint 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 112—114 fillér. Fiala könnyű (paronkint 250 kilogramm terjedő súlyban) ——— fillér. II. Magyar s z e d e t t: Nehéz (paronkint 280 kilogramm feletti súlyban) ——— fillér. Közep (paronkint 240—260 kilogramm súlyban) ——— fillér. Könnyű (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) ——— fillér. III. Romániai: Nehéz (paronkint 320 kilogramm feletti súlyban) ——— fillér. Közep (paronkint 250—320 kilogramm terjedő súlyban) ——— fillér. Könnyű (paronkint 250 kilogramm terjedő súlyban) ——— fillér. IV. Romániai eredeti (Stacul) Nehéz (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) ——— fillér. Könnyű (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) ——— fillér. V. Szerbiai: Nehéz (paronkint 260 kilogramm feletti súlyban) 109—111 fillér. Közep (paronkint 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 107—109 fillér. Könnyű (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) 106—107 fillér.

Sertésüzlet szám 1902. dec. 14. napján volt készlet 27.799 darab. — 1902. dec. 15. napján készlet 27.982 darab. — 1902. dec. 16. napján készlet 27.1352 darab. 1902. december 16. napjára maradt készletben 27.249 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— December 16. —

Kinevezés. A vallás- és közoktatásiügyi miniszter Sprják József tanítót a brassói állami elemi népiskolához rendes tanítvá; a földművelésügyi miniszter Hájós Sámuel műszaki tanácsosi című felruházott mérnököt műszaki tanácsosá, Radány Ernő hajvidás kertészét a békés-csabai földművelésiskolához ideiglenes minőségű kertész-tanítvánnyá nevezte ki.

Pályázat. A magyar-áposi járásbírósgátnál díjmozki, a temeskünni, esetleg átelyezés folytán más várménhatnál megpecsedőti vámszedői állásra két hét alatt, a temesbögavölyi viszbabályozási társulatnál gátfelügyelői állásra január 15-ig pályázat hirdettek.

Vizálla.

16. Dec.		16. Dec.	
m 6 1/2		m 6 1/2	
Inn	Schärding 2.48 1.02	Tisza	M. Salgot 0.51 0.56
Duna	Fassa 0.48 0.33		Takács 0.21 0.23
	Lina 1.39 1.33		V-Namány 0.10 0.09
	Bécs 1.50 1.34		Tokaj 0.20 0.22
	Brassó 0.78 0.73		Tisza-Füred 0.36 0.34
	Körmend 1.19 1.15		Ujfehértó 0.22 0.14
	Budapest 0.38 0.28		Csongrád 0.30 0.29
	Paks 0.62 0.49		Szeged 0.17 0.14
	Cyfe 0.54 0.12		Télek-Bécs 0.11 0.15
	Gembos 3.16 0.16		Titell 0.05 0.07
	Ujvidék 0.67 0.82		Óndöva 0.35 0.24
	Pannocsa 0.28 0.44		Topolya Hód 1.29 1.18
	Trancsen 0.67 0.69		Hódor Zemplén 0.28 0.30
	Szered 0.62 0.44		Sajó Zsolt 1.49 1.46
Morva	Magyarfalva 0.14 0.11		Hernád H-Némét 0.11 0.11
Vág	Zsolt 0.56 0.60		Berehöz 0.58 0.55
	Zsolt 0.67 0.69		B-Ujfalva 0.16 0.18
	Szered 0.62 0.44		Kőrös Ceuca 0.02 0.06
Rába	Sz-Gothárd 0.10 0.16		N-Várad 0.02 0.02
	Sárvár 0.34 0.34		Bánffy 0.08 0.40
	Cyfe 0.54 0.12		Tenke 0.20 0.21
Dráva	Pettus 0.58 0.48		Gurabona 0.28 0.23
	Zákány 0.22 0.26		Borostyán 0.22 0.23
	Bárc 0.16 0.17		Békés 0.10 0.02
	Szerk 0.52 0.63		Gyoma 0.20 0.25
Mura	M-Szerdah 0.— 0.—		Gy-Pehérvár 0.08 0.02
Száva	Zágráb 0.57 0.18		Banyaska 0.02 0.02
	Moldán 0.54 0.12		Soborján 0.18 0.18
	Mitrovica 1.72 0.—		Arad 1.18 1.12
	Gembos 0.38 0.38		Makó 1.18 0.20
	Szatmár 0.56 0.39		Kis-Köny 0.02 0.02
Kraszna	S-Majdan 0.14 0.13		Temes Kisvő 0.68 0.18
Lajtona	Munkács 0.04 0.04		Temesvár 0.20 0.20
Laborca	Homonna 0.02 0.02		Békés 0.10 0.02
Ung	Ungvár 0.10 0.10		Békés 0.10 0.02

Karácsonyi zongora-kiállítás!

Éder Antal Gyula
zongora-termében
(Alapítványt 1846.)

IV. Váci-utca 28. sz.,
a Városház-hoz mellett.

Magyarozz, legjobb és legújatnyabb bevéarállási forrás,
Alapjegy díjmentes. Eladás pénzfelvételre mel-
letti. Ehrbar, Bechteln, Lyr, Bösendorfer,
Kutschera, Deza, Kollmann, Maffei és számos más
johrverő bel- és külföldi gyártmány rakára.

Legújabb! **Pneuma önműködő pianino** Legújabb!
A mai kor legkiválóbb hangszere, rendszeres kézi zongora-
játékot meg nem különböztethető, terjedelmes asztal hangsz,
elegáns külsejével. — A t. közönség b. látogatásai kéri.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Szerda, 1902. december hó 17-én.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Szerda 1902. december hó 17-én.

Az utolsó levél.

Vigjáték 3 felvonásban. Irta: Sardou V. Fordította: Fái J. Béla.

Block Prosper	Császár	Thirio	Gabányi
Vanhove	Gyenes	Colomba	Vizváriné
Clarisse	Gerő L.	Paul,	Náday B.
Mártha	Molnár R.	Busorler	Hetényi
Suzanne	Lánczy	Solange	Boér H.

Kezdetű 7 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Szerda, 1902. december hó 17-én.

A doktor úr.

Boház 3 felvonásban. Irta Molnár Ferenc.

Dr. Sárkány	Góth	Marosiné	Nikó
Puzser	Hegedűs	Az igazgató	Kazalicsky
Sárkányné	Csillag T.	Földrajztanár	Győző
Lenke	Varsányi	1. randór	Gyarmati
Csathó	Fenyvesi	2. randór	Dayka
Cserey	Szerény	Szobalány	Varga
Bertalan	Tapolczi		

K. d. te 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szerda, 1902. december hó 17-én.

Egy görbe nap.

Énekes boház 3 felv., dalokkal és táncokkal. Irta Csicsery Bors és Tsa. Zenejét részben szerzette Barna Iszó.

Borsszem J.	Dezsőfi	Tarjass	Szerdahelyi
Wérowszhegy	Németh	Dicsőfi	Delli
Leona	Láng	Sanyaró	Vendel Újvári
Iszida	Dóry M.	Tolyás	Dániel Szabó
Krasznahub	Kovács M.	Hombár	Horváth
Krasznahubay	Szirmai	Rendőr	Nyárai
Monokás báró	Símegi	Tízeltő	Kenedi
Mokány Berci	Kis M.	Elsa	Harmath
Bukovay	Kovács K.	Juci	Kápolnai

Kezdetű 7 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szerda, 1902. december hó 17-én.

Először:

Pálmay Ilka asszony vendégfelléptével.

Niniss.

Énekes boház 3 felvonásban. Irta: Hennequin és Müllaud. Fordította Csepregy Ferenc.

Korúszky	Faragó	Narociss	Delly
Niniss	Pálmay	Pincór	Lonkoffy
Greigire	Sziklai	Vadász	Szabó
Anatol	Ráthonyi	Amanda	Abolovszky
Desablette	Giréth	Sillyrey	Sziklainé
Dup ton	Hidvéghy	Georgine	Almássy

Kezdetű 7 1/2 órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Szerda, 1902. december hó 17-én.

Keleti Svájc.

Irta Szokolay Kornél.

Kezdetű 7 1/2 órakor.

FOLIES CAPRICE

VI. ker., Révay-utca 18. szám. Igazgatóság: Leitner és Keleti. Naponta 3 boház. — 9 órakor

A kis KOHN! Irta: Caprice.

10 órakor

ÉJJEI SZOLGÁLAT.

Boház 1 vasúti életből, Irta: Forgalmista.

1/2 órakor

Egy óra az anyakönyvi hivatalban.

Boház, Irta: Caprice

A remek műkötben Muzsey Lajos híres zenekara reggeli 6 óráig hangverseny.

Elismert kitchő fényképező készülékek

LECHNER fényképezési költségeinek karácsonyi füzet és ajándék ingyen.

Kodak-készülékek és minden szükséges cikkek amatőrök részére. **Projectio-készülékek** és **diaposítívek** nagy választékban.

R. LECHNER (Wilh. Müller) és. és kir. udv. fényképezési műkötrendő. Fényképezési készülékek gyára. — Mácsolintézet amatőrök részére. Bécs, Graben 31.

FŐVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató
Nagyrud-utca 17.

**uj betanulással:
Luna asszony**

berlini burlesk-fantasztikus kiállításos operett; Irta: Lincke Pál

Személyek:	
Pusebach	Wohlgemuth Róza
Mario	Bauer Róza
Stepha	Kaltan Gusztáv
Lámmeryer	Baumann Károly
Pannecke	Roland Otto
Luna	Boor Jenny
Sternsuppe hercegné	Wilhelmi Károly
Teofil	Hanno Edmund
Stella	Linden Liseri

Továbbá: Tarka Szinpad és a nagy különlegességi program

Az előadás 8 órakor kezdődik. A télikerben reggel 8 óráig Városi Ének-egyesület hangversenye.

A t. hölgyközönség b. figyelmébe ajánljuk a december 1-én megkezdődő

karácsonyi vásárt

Schreier Victor és társa
menyasszonyi kelengyék áruházában
IV., Váci-utca 26.

Különlegességek: Blousok, pongyolák és jouponokban.
Nagy választék
zsebkendőkben
a legolcsóbb árak mellett.

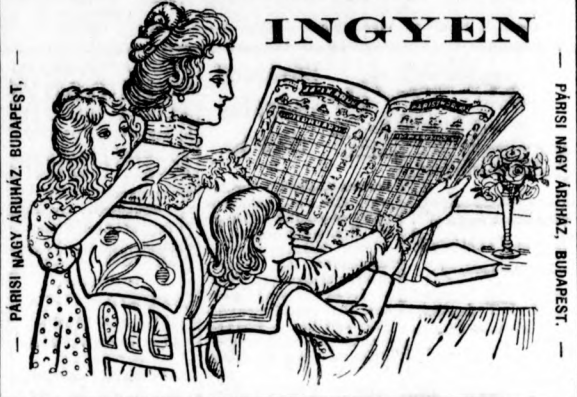
Inga és zseborák,
ékszer **RÉSZLETFIZETÉSRE** is évi bér löknek. Törött tárgyakat u. m. arany, ezüst, vaszkék és újra becsereitelnek
FUCHS és TÁRSA ékszerészek
Budapest, IV., Váci-utca 17. szám I. em.
A címre figyelni tessék!!

Horvath Elemér és Dayka Balázs

Művészeti és hangverseny-rendezési irodája
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körút 37. sz.

Elvállalja egyesületnek, kaszinóknak, hangversenyek, családoknak háziéleti rendezését, egy a fővárosban, mint a vidéken. Összekötésben áll a legelőkelőbb művészekkel, művészekkel és írásokkal. Eljár mindenféle művészeti ügyben.

Epp most jelent meg a
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ BUDAPEST, VII., Kerepesi-út 38.
1903. évi teljes naptárral ellátott
képes nagy árjegyzéke
a közkevelit egy és két koronás áruosztályról, egyúttal az összes árucikkokról, mely megküldetik kívánatra bérmentés és

INGYEN

CIMBALMOK.
Legújabb acéllezerkezzel, 5 évi időállással, legszebb hanggal, részletfizetésre is kaphatók. Saját gyártmányú hangszerek, u. m. cimbalmok, hegedők, harmonikák, fuvolák, okkharink, bőgők stb. Kitiin magyar hurok. Számok kitiintés a oltismerés a jé munkáért. Nagy képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küldök meg.
Mogyoróssy Gyula
magyar hangszerek toloje.
BUDAPEST, VIII., Kerepesi-út 71. sz.

A Magyar Földbirtok 1903-ra.
Magyarország 100 halozon feleli földbirtokosainak, gazdasági kiállítások, versenyesek és terméskérdményekismertetéséve.

Czimtára
Előfizetési ára:
- füzve 15 kor., kötvé 16 kor. Bolti ára füzve 25 kor., kötvé 26 kor

Megrendelések
a "PÁTRIA" irad. vállalat-és nyomdai részvénytársasághoz, Budapest, IX. ker., Utóli-út 25. szám intézőndök

Kizárólag BLUZ-ÁRUHÁZ ZOLTÁN DEZSŐ
Király-utca 30.
Olcsó karácsonyi árak.
Bluz és pongyola képes árjegyzék ingyen.

Az Athenaeum Irodalmi és nyomdai részvénytársaság kiadásában megjelent:
Karácsonyi ajándéknak alkalmas UJDONSÁG!
Az Iparművészet Könyve
A Magyar Iparművészeti-Társulat megbízásából szerkesztte: **Ráth György.**
Megjelenik három díszesen kiállított kötetben. Eddig az I. kötet jelent meg 97 műmelléklettel és 287 szövegképpel.
Egy-egy kötet ára díszes vászonkötésben 16 kor.
Az „Iparművészet Könyveinek” beosztása és munkatársai:
I. kötet: A művészi stílusok fejlődése. Gróh Istvánól. — Az iparosoztály fejlődése Magyarországon. Marczali Henrikől. — Az érem. Ráth Györgyöl. — A posztók. Dr. Áldósy Anatólól. — A mozaik. Lyka Károlyól. — A sokszorosított művészet. Dr. Eber Lászlólól és Ozkó Blomólól. — **II. kötet:** A miniatura. Vajda Elemérol. — A gypika. Dr. Ráth Istvánól. — Az agyagművészet. Wathha Vincéól. — A gyöngy. Dr. Wathha Vincéól. — Az üvegfestés. Lyka Károlyól. — A butor. Gaudi Károlyól. — A fafaragás. Divald K.ól. — A csontfaragás. Diner-Dénes Józsefól. — A lakk. Divald K.ól. — **III. kötet:** A fémek az iparművészetben. Edvi Illés Aladáról. A vas. Edvi Illés Aladáról. — A bronz. Dr. Eber Lászlólól. — Az ötvös és a zomán. Mihálik Józsefól. — A fegyverker. Nagy Gázólól. — A szővőipar. Radisich Jenőól. — A könyvkiadás. Dr. Dézsi Lajostól. — A sokszorosított modern eljárásai. Szűllőssy Mihályól. — A modern iparművészet. Dr. Meller Simontól.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vi. színház	Népszínház	Magyar színház
Csütörtök	Berlichingeni Götz	Király-idillek	Hapták	Lili	Niniss
Péntek	Tannhäuser	Faust	Hapták	Casanova	Niniss
Szombat	Ördög Róbert	Az attaché	Hapták	Bob herceg	Niniss
4. n. Vasárnap este	Berlichingeni Götz	Ibolyafaló	A doktor ur	A betyár kendője	Niniss
	Berlichingeni Götz	Karácsonyi álom	Hapták	Bob herceg	Niniss

Színházak heti műsora.

WOLF JAKAB férfi-szabó

elsőrendű kész férfi- és fiuruha áruháza

Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 22. sz. (Kereskedelmi Bank mellett.)

Ajánlom a téli időny beálltával a t. vásárló közönség b. figyelmébe, az alant felsorolt, kitűnő minőségű divat különleges ségémét:

Téli kabát

fekete, kék- és szürke színben 28 kor-tól 160 kor-ig.

Sacco öltöny

minden színben 24 kor-tól 70 kor-ig.

Valodi dām borkabát

minden nagyságban 50 kor-tól 140 kor-ig.

Városi bunda

különféle szőrmebéléssel 70 kor-onától 500 kor-ig.

Gazdasági kabátok

különféle szőrmebéléssel 38 kor-tól 120 kor-ig.

Alapított 1875.

Külön osztály mértékszerinti megrendeléseknek.

Telefon 118

OLCSÓ

és mégis **legjobb minőség** valódi angol és belvárosi szövetelekből készített

férfi-, fiu- és gyermekruhákat

ajánlok nagy választékban szabott árakon.

- 1 télikabát ..... frt 13.-
  - Városi bunda 35.-
  - Utazó bunda 25.-
  - Ulszter 10.-
  - Gazdasági kabát prémibéléssel vagy anélkül 6.-
- Gyermek- és fiu-öltönyök legolcsóbb árakon.

Megrendelések mérték után olcsón és pontosan.

KELLER B. LIPÓT

Budapest, Károly-körút 10.

Olecsóbb és jobb, mint bárhol.

A legcélszerűbb és legjobb

karácsonyi és ujjevi ajándék

— egy szép butordarab, —

azok nagy választékban asztalos, kárpitos és esztergályos munkákban készen állanak, továbbá ajánljuk dúsán felszerelt, az összes modern stílusban készített háló-, ebédlő- és szalonberendezési raktárunkat kivételes olcsó árak mellett.

A tartósságért több évi kezességet nyújtunk.

Varga Mihály és Társai

magy. bútorigipar-társasága

BUDAPEST, IV., Koronaherceg-utca 2., Kigyó-tér sarok.

A legújabb bútoralbumunkat több mint 457 képpel 16 kr. beutalással ellenében bérmentre küldjük. Bevásárlás esetén a 25 krajcárt visszadjuk.

Olecsóbb és jobb, mint bárhol.

és falhígy, valódi francia gyártmány, eredeti párisi csomagolásban! Orvosilag ajánlja, feltétlen biztos és ártalmatlan! Arak koronáértékben!

Tuatonként: 2, 4, 6, 8, 10, 12.

Ered. amerikai ujdonság! „Newerrip”. Felülmuhatlati! Raganyos! Elváltatlatani!

Jelenkor legjobb övszer! Diana-ív (havi kötszer) 8-11 korona. Dusan fel-szerelt raktár: Irigátorok, fecskenők, suspensoriumokban stb. Női övszer: „Pesarium oclusum”. Menzinger tanár szerint orvosi rendeltető adatik Kf. Ára 3-5 korona.

Ujj! „Auto Vaginal Spray”! Ujj! legbiztosabb és legkényelmesebb női különlegesség. Ára kor. 15.-

Figyelemre méltó!!! Legújabb es. és kr. szabad. Keleti-féle sérvtőköt pneumatikus gummi- vagy glicerin töltéssel.

Legújabb képes árjegyzék, zárt borítékban, titoktartás mellett küld:

KELETI J. orvos-sebész mű- és KELETI J. kótszergyár. Alapítva 1878. Budapest, IV., Koronaherceg-u. 17.

„RICCY” valódi amerikai rádgummi.

„RICCY” oly különlegesség, melyet csak rágnak, de nem nyelnek le.

„RICCY” a száját és a fogakat, elhatárol minden szájból és rendkívül ódósít len.

„RICCY” ragas folyton megkönnyíti a nyálképződést és ez által olcsóbb az emésztés.

„RICCY” nélkülözhetetlen kényeztetőnek és turistáknak, egyáltalán egyetlen pótója a dohány élvezetének.

„RICCY” a következő izekben vala forgalomban: „Fodormenta”, „Tutti-Frutti”, „Medveokor”, „Róssa”, „Boiya”, „Macanor”, „Kola” és „Nokar”.

Kapható minden gyógyszerüzletben, drogus-, fűszer- és esemegüzletben. — Vezetőbiztosító Magyarországi részére: Török József gyógyszerüzlet, Bpest, Király-u., Kochmeister Friedr. utca, Budapest, Arany János-utca, Klein és Bäumel, Budapest, Kerespet-ut. Brazay Kálmán, Budapest, Múzeum-körút 29. Aranyal és Antal ügynökség, Bpest, Dalszínház-u.

AZANKER

élet- és járadékbiztosító-társaság.

Magyarországi vezérképviselet: BUDAPEST, VI. ker., Deák-tér 6. szám (Arany-udvar), a társaság saját házában. Alapított 1858.

Összes vagyon ..... 145 millió korona

Biztosítási állomány ..... 511 millió korona

Eddigi kifizetések ..... 242 millió korona

A nyereség-részteljesítéssel biztosítottak **vegyes és haláleseti biztosításoknál** A osztályuk szerint — ugy mint 26 év óta állandóan — az évi biztosítási díj 25%-át kapták készpénzben kifizetve, míg a **vegyes és takarékpénztári biztosításoknál** B osztályuk szerint (évenként emelkedő osztály) a biztosítás kezdete óta befizetett összes díjak 3%-a, ugymint a biztosítási tartam

3 év.	4 év.	5 év.	6 év.	7 év.	8 év után
9%	12%	15%	18%	21%	24%

fizetetteti ki készpénzben.

Előnyös kiházasítási és vegyes biztosítások.

Prospektusai és felvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselet, (hová ügynökségek iránti ajánlatok is intézendők), valamint a társaság ügynökei.

3430/K. sz. ex 1902.

DÉLI VASUT.

A háló és közvetlen kocsik forgalma Budapest d. v. pályaudvarról a téli menetrendben. Érvényes 1902. évi október hó 1-től.

I. II. oszt. hálókocsi. Budapest d. v. Velence (Venezia) között.

Pragerhof-Nabresina-Cormonson át.
Bpest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Velence ind. d. v. ... 2 óra 10 perc
Velence ... érk. d. u. 2 ... 10 Budapest d. v. érk. d. e. 9 ... 53
Menettartam: 18 1/4 óra. Menettartam: 19 3/4 óra.

I. II. oszt. közvetlen kocsik.

Budapest d. v. Franzensfeste között négy I. oszt. hálókocsiyel. Pragerhof-Marburgon át.
Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Franzensfestől indul d. u. 5 óra 58 perc
Franzensfestébe érk. d. u. 12. 17 Budapest d. v. érk. reggel 9 óra 55 p.
Menettartam: 16 1/4 óra. Menettartam: 16 óra.

I. II. oszt. közvetl. kocsik. Bpest d. v. Velence (Venezia) között

Pragerhof-Nabresina-Cormonson át.
Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Velence ind. d. u. ... 2 óra 10 perc
Velence ... érk. d. u. 2 ... 10 Budapest d. v. érk. d. e. 9 ... 55
Menettartam: 18 1/4 óra. Menettartam: 19 3/4 óra.

Budapest d. v. Abbazia-Fiume között.

Pragerhof-St.-Peteron át.
Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Fiume ... ind. este ... 7 óra 52 p.
Fiume ... érk. d. e. 9 ... 38 Budapest d. v. érk. d. e. 9 ... 55
Menettartam: 13 1/2 óra. Menettartam: 14 óra.

Budapest d. v. Triest között.

Pragerhofon át.
Bpest d. v. ind. reggel 8 óra 00 perc Triest ... ind. reg ... 8 óra 00 p.
Triest ... érk. este 9 ... 00 Budapest d. v. érk. este ... 9 ... 20
Menettartam: 13 óra. Menettartam: 13 1/4 óra.

Budapest d. v. Pakrác között.

Nagy-Kanizsa-Barconon át.
Budapest d. v. ind. este 10 óra 00 perc Pakrác ind. d. u. ... 2 óra 50 p.
Pakrác ... érk. d. u. ... 1 óra 20 Budapest d. v. érk. reggel 6 ... 30
Menettartam: 15 1/2 óra. Menettartam: 15 3/4 óra.

Zenélő ingaórák

3430/K. sz. ex 1902.

Legrégibb, legelterjedtebb magyar élczlap.

46-ik éviolyam.

Mutatóvány-számot bárki ingyen és bérmentve kap.

Lápnak magán-előfizetői (ide nem érve kaszinók, kávéházak, vendéglők stb.) negyedévre 4 kor. helyett 3 kor-ért rendelhetik meg.

Csiní egy-szerlet: ÜSTÖKÖS Budapest.

Paratlan, rendkívül kedvezményben részesíti előfizetőit. Előfizetési ára negyedévre 4 korona.

A szenvedő emberiség öröme!

Dr. Garai Antal a bőr- és nemibetegségek országos hírű szakorosa, ki már 20 éve működik a téren, elhatároja, hogy a

Népszerű Utmutató

a nemibetegségek és azok észszerű gyógykezeléséről című kései 120 oldalas, tiszta munkája 30-12 kútdéságnak néző megújítására a még közelben levő példányokat teljesen ingyen

beszítja a szenvedő emberiség rendelkezésére. A könyv tartalmazza az összes ritkasági betegségeket (öntörzse, díjtel magános, húgyócsatorna, nygereszekütlek, szingyentű fertőző, húgykőbeteg (epididim, fehérvérzés stb.) alapos jelölést és legújabb észszerű gyógykezelését. Tehát írjon érte mindenképp minél előbb, hogy ezen becses munkát levele árán 2 frt 50 kr. általánosan megkapassa. Portó fejében 20 fillér bélyeg kifizetés. Székküldés zárt borítékban. Cím:

Dr. Garai Antal

Budapest, VI. ker., Andrássy-ut 24. sz.,

hol egyszerűen a felsorolt betegségeket ellen a munka szerzője naponta rendel d. e. 10-4-ig és 7-8-ig este, levelekre azonnal válaszal a gyógyszerkezelésről gondoskodik.

Minden szö egyzseri belkítása nonpareille betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 8 fillér.

HIRDETÉSEK

A hirdetések díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatall: József-körút 18. szám.

Levélbeli tudakozására ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyeget kell mellékelni. Tudakozásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatall mindig közölni kell.

Apró hirdetések
Központi irodában és az ország minden részén a következő ártékban lehet feladni:

Breuer művekre
dohányzókészítők
Teréz-körút 54. szám alatt.
Deutsch Mikszáné
Andrássy-ut 33.

Eckstein Bernát
hirdetési iroda
V. ker. Fűzfő-utca 4. szám.

Engelmann Márk
porszívógyártó
IV. ker., Kálvin-tér 2. szám.

Franké Pál
könyvkereskedése
IV. ker. Csirizky-féle palota.
Kosztán János-utca 1. sz. 10. (Koronaherceg utca sarkán).

Fischer J. D.
hirdetési iroda
IV. Gerlicz-utca 1.

Goldberger A. V.
hirdetési iroda
V. ker., Váci-utca 17. szám.

Goldner József
Andrássy-ut 50.

Goldgruber Mór
könyvkereskedése
II. ker., Fő-utca 17. szám.

Hauszinger és Vogler
hirdetési iroda
V. ker., Dorottya-utca 9. szám.

Jambrikovits
hirdetési iroda
Kereszt-utca 60. (Tasapark-árok)

Kerényi Rozália
dohányzókészítők
VIII. ker., Múzeum-körút 1.

Leopold Gyula
hirdetési iroda
VIII. Erzsébet-körút 54. I. em.

Mosse Rüdolf
hirdetési iroda
Ferenctörök-utca 3.

Hecsi Antal
hirdetési iroda
IV. ker., Eötvös-utca 2. szám.

Hemetsch A. J.
újgáz-áruság
IV. ker., Petőfi-tér 8. szám.

H. Nagel Ottó
könyvkereskedése
Múzeum-körút 2. sz. (Nemzeti Színház sarkán).

Rohonczy Ilona
dohányzókészítők
VI. Andrássy-ut 46. szám.

Siklary Samu
hirdetési iroda
VI. ker., Váci-utca 31. szám.

Sopronyi V.
hirdetési iroda
VIII. ker., Kereszt-utca 1. szám.

Szántó Mór
dohányzókészítők
IV. Kossuth-utca 14. szám.

Schwarz József
hirdetési iroda
V. ker., Maróczy-utca 4.

Schönwald Ferenc
dohányzókészítők
Ferenctörök-utca 22. szám.

Schödl Gyula
dohányzókészítők
V. Lipót-körút 8.

Tenczer Gyula
hirdetési iroda
IV. ker., Eszterházy-utca 2. szám.

Toldi Lajos
könyvkereskedése
II. ker., Fő-utca 2. szám.

Weitzenfeld Jakab
Király-utca 1.

Sváb Elz
dohányzókészítők
Magyar-utca 12. szám.

Existencieng.
Az öltözékben meggyőző, egyszerű, minden hátközök, végül a legújabb divatnak minden nyámnak valószínű.

Uram!
Ki volna hajlandó a téli korcsolya-szezon elcsúszni, ugyancsak a vasárnapi délutáni előadások 30 éves lejárta után megújítani, mindezt más érdek nélkül? Csapnán min járható? Leveleket a „Magyarországi szórakozás” címen a kiadóhivatallra: József-körút 18. szám alatt. 6348

ERESLET.
Intelligens ember volt földművelő, ki a természet és a gondoskodik a földművelésben, a földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Egy volt
földes gazdi, ki a főtérben már évek óta szolgál, kereskedésben, földművelésben, földművelésben, földművelésben.

Székfoglaló
f. kath. vallás, állás keres személyes igényekkel mint kereskedés, földművelés, földművelés, földművelés.

Académia
Vágtatott földes gazdi, hajlandó örökös adni a földes adókat, a földes adókat, a földes adókat.

Székfoglaló
Néhány jószívű embert kér, hogy nekem látva egy csekély összegű nyújtásunkat, mint előző években, a földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Tanárjelölt.
f. kath. vallás, állás keres személyes igényekkel mint kereskedés, földművelés, földművelés, földművelés.

Académia
Közlekedni egy csinosan burkolított förtelmes szoba azonnali előadásra. 19. 1. 20. 4717

A legjobb fogak
Kaphatók 1 forinttal feljebb Kékel Artúr fogorvosnál műveletek, Király-utca 16. sz. 10. évi jótállás, megbízható szolgálat. 4722

Intelligens
gyermektelen izraelita családnál jó zseletes ebéd-készítéssel, földművelés, földművelés, földművelés.

Kerékpárok
nehány darab biccsért, a földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Fűzjávítások
és tisztítások, valamint új fűzők készítése, nagyon olcsó árakkal ellátottak. Cím: Hossz-utca 1. 4824

Székfoglaló
Egy ideoseb franciáknál, francia országgyűlési képviselőnek a magyar, vagy földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Hirdetmény.
Egy ideoseb franciáknál, francia országgyűlési képviselőnek a magyar, vagy földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Nagy keresztet
birtoklásnak, egész 500000-ra, minden rangú embereknek, minden rangú embereknek, minden rangú embereknek.

RIKÁLAT.
Egészében Szerednén, külön birtoklásra, 15 frt-tól kezdve. Goldstein, Csömör-ut 11. II. 9. 6345

Független!!!
Egy vendéglő lakosai, birtoklásnak, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Magánvizsgálatokra.
előzetleges, vagy utólagos vizsgálatokra, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Angol francia
laposított nyelvtan, ki tanulmányai különösen, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Fedrászón.
rendkívül egyes, ismeretlen hiányában, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Igen alkalmas
lakás, mely alig egy lépéssel a szőlőtől, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Székfoglaló
külön gyakorlati, ajánlatok a földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Könyvszerkező.
Nagy mennyiségű könyvszerkező, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Hordók
patronok, olajos és kátrányos, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

ÖLY
Képzőművészeti képzés, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Női venni
Intelligens urival vagy fiatal gyermekkel, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Téli kabát --- 5 frt
Téli nadrág --- 2 frt 50
Perone József kabát 3 frt
Jaquet --- 2 frt
Frack --- 2 frt
Rothberger Jakab Krištof-tér 2. l.

Butor
legjobb minőségű, legolcsóbban, részletek és készpénzzel kapható Weinberger Fülöpéé VI. Nagymező-utca 37. 4913

Karácsonyi ajándékok
alkalmas meglepően szép nipp-tárgyak, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Sok pénzt!
100 koronát keresnek havonként, minden állású egyéneknek, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Sarkány és Schütz
egénél, butor-árusok, Budapest, VII. Erzsébet-körút 12. A Newyork kávéház szomszéd.

Sérvykötők
valódi angol rugóval és oldalra 3, 4, 5 és 6 frt, két oldalra 6, 8, 10 és 12 frt. Haskötők 3, 4, 5 és 6 frt. Suspenszor 25, 50, 80, 1. — és 1.20 frt. Nagy rakár gummi-hársnyál, irrigátorok és mindenteljes kötszerekben és gummiárkában. Megrendeléseket eszközöl: Budapest, VI. Andrássy-ut 16. és VII. Erzsébet-körút 36. Árjegyzék ingyen.

Radványi L.
kesztyű- és készpénz-árusok Budapest, VI. Andrássy-ut 16. és VII. Erzsébet-körút 36. Árjegyzék ingyen.

Magy. kir. államvasutak
Üzletvezetőség Aradon. 30825. sz. I.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak Piski állomásán lévő pályavendéglő berletére azonnali zárt ajánlati pályázat hirdetettik.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Mielőtt
főre, ha vagy gyermekruhát rendel vagy vesz, azelőtt vedd ki az érdekedet! Kérlek tevéreket Budapest, Károly-körút 26. legnagyobbarabul! Az újonnan megjelent nagy képes árjegyzék kéri, melyet rögtön bérmenet küldök.

Kipróbált
legjobb reuma szesz a dr. Weisz-féle Kament, ára 1 korona. Főraktár: Szt. Erzsébet-gyógyszertár, Budapest, VII. ker., Erzsébet-körút 21.

Sok pénzt!
100 koronát keresnek havonként, minden állású egyéneknek, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Sarkány és Schütz
egénél, butor-árusok, Budapest, VII. Erzsébet-körút 12. A Newyork kávéház szomszéd.

Sérvykötők
valódi angol rugóval és oldalra 3, 4, 5 és 6 frt, két oldalra 6, 8, 10 és 12 frt. Haskötők 3, 4, 5 és 6 frt. Suspenszor 25, 50, 80, 1. — és 1.20 frt. Nagy rakár gummi-hársnyál, irrigátorok és mindenteljes kötszerekben és gummiárkában. Megrendeléseket eszközöl: Budapest, VI. Andrássy-ut 16. és VII. Erzsébet-körút 36. Árjegyzék ingyen.

Radványi L.
kesztyű- és készpénz-árusok Budapest, VI. Andrássy-ut 16. és VII. Erzsébet-körút 36. Árjegyzék ingyen.

Magy. kir. államvasutak
Üzletvezetőség Aradon. 30825. sz. I.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Ünnepi és alkalmi ajándékok legalkalmasabb díszesen állított

Ífjúsági iratok.
As árak koronákban.

Télielői elbocsátások
Károly-körút 26. legnagyobbarabul! Az újonnan megjelent nagy képes árjegyzék kéri, melyet rögtön bérmenet küldök.

Kipróbált
legjobb reuma szesz a dr. Weisz-féle Kament, ára 1 korona. Főraktár: Szt. Erzsébet-gyógyszertár, Budapest, VII. ker., Erzsébet-körút 21.

Sok pénzt!
100 koronát keresnek havonként, minden állású egyéneknek, földművelésben, a földművelésben, a földművelésben.

Sarkány és Schütz
egénél, butor-árusok, Budapest, VII. Erzsébet-körút 12. A Newyork kávéház szomszéd.

Sérvykötők
valódi angol rugóval és oldalra 3, 4, 5 és 6 frt, két oldalra 6, 8, 10 és 12 frt. Haskötők 3, 4, 5 és 6 frt. Suspenszor 25, 50, 80, 1. — és 1.20 frt. Nagy rakár gummi-hársnyál, irrigátorok és mindenteljes kötszerekben és gummiárkában. Megrendeléseket eszközöl: Budapest, VI. Andrássy-ut 16. és VII. Erzsébet-körút 36. Árjegyzék ingyen.

Radványi L.
kesztyű- és készpénz-árusok Budapest, VI. Andrássy-ut 16. és VII. Erzsébet-körút 36. Árjegyzék ingyen.

Magy. kir. államvasutak
Üzletvezetőség Aradon. 30825. sz. I.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.

Pályázati hirdetmény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi rendes szűkésé mintegy 308,500 db horganyzott talpu jelzőszék és 1570 métermérésű sósav szállítókészletre pályázatot hirdet.